

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Lagtext.....	9
1.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	9
2 Inledning.....	23
3 Ekonomiska effekter av leasing	25
3.1 Allmänt om pengars tidsvärde och annuiteter.....	25
3.2 Effekter av en lyckad lease.....	32
4 Redovisningsmässig behandling av leasing.....	41
4.1 RR6:99 Leasingavtal	41
4.1.1 Tillämpningsområde	42
4.1.2 Definitioner	42
4.1.3 Klassificering	44
4.1.4 Redovisning hos leasetagaren.....	46
4.1.5 Redovisning hos leasegivaren.....	48
4.1.6 Sale and lease back.....	50
4.2 BFN:s allmänna råd om redovisning av leasingavtal (BFNAR 2000:4).....	51

5	Rättsläget i vissa andra stater	53
5.1	USA.....	53
5.2	Tyskland.....	55
5.3	Luxemburg.....	56
5.4	UK.....	56
5.5	Nederländerna	57
5.6	Belgien.....	59
5.7	Frankrike.....	59
5.8	Finland	60
5.9	Danmark.....	60
5.10	Norge	60
6	Rättspraxis.....	63
	RÅ 1987 ref. 5 (klimatanläggning)	63
	RÅ 1987 ref. 166 (täckdikningsanläggning).....	63
	RÅ 1989 ref. 62 I (sale and lease back av fast egendom).....	64
	RÅ 1989 ref. 62 II (sale and lease back av byggnad på ofri grund).....	66
	RÅ 1992 ref. 21 I (investorleasing)	66
	RÅ 1992 ref. 21 II (investorleasing)	67
	RÅ 1992 ref. 104 (leasing av patent)	67
	RÅ 1997 ref. 60 (persondator).....	68
	RÅ 1998 ref. 58 I (flygplansleasing)	68
	RÅ 1998 ref. 58 II (SMAB, sale and lease back).....	73

RÅ 1998 ref. 58 III (Dyno, sale and lease back).....	74
RÅ 2001 ref. 7 (restvärdesgarantier)	75
7 Överväganden och förslag.....	79
7.1 Allmänna överväganden.....	79
7.2 Krav på modellen och de konsekvenser dessa leder till avseende inriktningen på reformen	96
7.3 Leasar där amorteringsdelen av leasingavgifterna motsvarar tillgångens anskaffningsvärde	102
7.4 Tidsgräns inom vilken leasegivaren alltid skall skriva av.....	105
7.5 Modellens närmare utformning.....	110
7.6 Beräkning av leasetagarens avskrivningsunderlag och amorteringsdelen av leasingavgifterna m.m.....	114
7.7 Upphörande av leasingavtal	119
7.8 Sale and lease back.....	123
8 Konsekvenser av leasing-reglering för offentliga finansier	124
8.1 Beräkning av leasingavgift.....	125
8.1.1 Finansiering	125
8.2 Tillgången	125
8.3 Löptidsgräns för undantag från föreslagna regler	128
8.4 Offentlig-finansiella konsekvenser	131
8.4.1 Underlag för beräkning	131
8.4.2 Beräkning av offentlig-finansiella effekter	133
9 Författningsskomentar	137

9.1	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	137
10	Konsekvensanalys.....	143

Sammanfattning

I promemorian föreslås uttryckliga skatteregler beträffande leasing av inventarier. Grundtanken i promemorian är att om en leasegivare i huvudsak bara tar en kreditrisk skall han inte beskattas som för uthyrning av tillgång utan som för utlåning av pengar. Av enkelhetsskäl skall dock denna princip inte tillämpas på leasar där löptiden är maximalt fem år. Genom denna undantagsregel kommer det stora flertalet av alla leasar inte att omfattas av regleringen utan i stället behandlas som hyrestransaktioner även i fortsättningen.

De nya reglerna innebär i huvudsak följande.

Om leasingtiden är fem år eller kortare skall leasegivaren alltid skriva av på leasingobjektet (under förutsättning att han är ägare till det). Om leasingtiden överstiger fem år skall leasegivaren inte skriva av om

1. någon har ställt ut en restvärdesgaranti,
2. någon har fått option att köpa tillgången till ett pris som understiger det förväntade marknadsvärdet när optionen kan utnyttjas, eller
3. leasingtiden överstiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd

Leasetagaren skall skriva av om

1. han själv har ställt ut en restvärdesgaranti,
2. han själv har fått option att köpa tillgången där lösenpriset understiger objektets förväntade marknadsvärde, eller
3. leasingtiden överstiger 75 % av objektets förväntade ekonomiska livslängd.

I de fall leasegivaren skriver av skall han ta upp hela leasingavgiften som skattepliktig inkomst, i annat fall bara räntedelen. I de fall leasetagaren skriver av skall han inte dra av amorteringsdelen av leasingavgifterna, i övriga fall skall hela leasingavgiften dras av.

1 Lagtext

1.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)

dels att 18 kap. 1 § och 14 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas en ny paragraf, 18 kap. 7 a §, av följande lydelse,

dels att det skall införas ett nytt kapitel, 18 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

1 §

Bestämmelserna i detta kapitel gäller för maskiner och andra inventarier som är avsedda för stadigvarande bruk. Att byggnads- och markinventarier behandlas som inventarier framgår av 19 kap. 19 § och 20 kap. 15 §.

Som inventarier behandlas också

Bestämmelserna i detta kapitel gäller för maskiner och andra inventarier som är avsedda för stadigvarande bruk. Att byggnads- och markinventarier behandlas som inventarier framgår av 19 kap. 19 § och 20 kap. 15 §.

Som inventarier behandlas också

1. koncessioner, patent, licenser, varumärken, hyresrätter, goodwill och liknande rättigheter som förvärvats från någon annan, och

2. anslutningsavgift eller anläggningsbidrag som avser en nyttighet som är knuten till en fastighet och inte till ägaren personligen.

1. koncessioner, patent, licenser, varumärken, hyresrätter, goodwill och liknande rättigheter som förvärvats från någon annan, och

2. anslutningsavgift eller anläggningsbidrag som avser en nyttighet som är knuten till en fastighet och inte till ägaren personligen.

I 18 a kap. finns bestämmelser om att en leasegivare i vissa fall inte skall göra värdeminskningssavdrag.

7 a §

Om en leasetagare som har gjort värdeminskningssavdrag enligt 18 a kap. förvärvar leasingobjektet med stöd av en sådan restvärdesgaranti eller option som har beaktats vid fastställande av minimileasingavgifterna, skall han ta upp en intäkt på ett motsvarande belopp.

Ett särskilt avdrag får göras med ett belopp som motsvarar den särskilda intäkten. Avdraget får dock inte överstiga det sammanlagda beloppet av avskrivningsunderlagen enligt 18 kap. 13 § och 18 a kap. 15 §.

Vid beräkning av värdeminskningssavdrag enligt 17 § skall inventariet anses anskaffat vid den tidpunkt som leasetagaren

garen hade rätt att skriva av enligt 18 a kap.

14 §

Bestämmelserna om räkningskapsenlig avskrivning får tillämpas om den skattskyldige haft ordnad bokföring som avslutats med årsbokslut och om avdraget motsvarar avskrivningen i bokslutet.

Bestämmelserna om räkningskapsenlig avskrivning får tillämpas om den skattskyldige haft ordnad bokföring som avslutats med årsbokslut och om avdraget motsvarar avskrivningen i bokslutet.

Vid bedömningen av om avskrivningen i bokslutet motsvarar avdraget bortses från bokföringsmässiga avskrivningar på inventarier som leasas ut på sådana villkor att leasegivaren inte skall göra värdeminskningssavdrag.

18 a kap. Beskattning av leasinginventarier

Tillämpningsområde

1 §

Bestämmelserna i detta kapitel gäller när inventarier omfattas av ett leasingavtal.

Definitioner**2 §**

Med leasingavtal avses i detta kapitel ett avtal enligt vilket en leasegivare på avtalade villkor under en avtalad period ger en leasetagare rätt att använda inventarier i utbyte mot betalningar.

3 §

Med garanterat restvärde avses i detta kapitel den del av objektets restvärde som garanteras av leasetagaren eller någon annan. Med restvärdesgaranti avses en sådan garanti.

4 §

Med minimileasingavgifter avses i detta kapitel de betalningar exklusive variabla avgifter, serviceutgifter och skatter som skall erläggas av leasetagaren till leasegivaren under leasingperioden med tillägg av,

- för leasetagaren det restvärde som garanteras av leasetagaren själv eller av någon som är i intressegemenskap med honom
- för leasegivaren det restvärde som garanteras av leasetagaren eller någon annan som

inte är i intressegemenskap med leasegivaren.

Om leasetagaren har option att köpa leasingobjektet till ett pris som understiger det förväntade marknadsvärdet vid den tidpunkt då optionen kan utnyttjas utgörs minimileasingavgifterna av summan av de lägsta avgifter som skall betalas under leasingperioden och det belopp som skall betalas vid utnyttjandet av optionen.

5 §

Med variabel avgift avses i detta kapitel den del av leasingavgifterna som inte är fast utan beräknas med utgångspunkt från andra faktorer än enbart att tid förflutit. Sådana faktorer kan vara till exempel viss procent av försäljningen, utnyttjandenivå, prisindex eller marknadsräntor. I den mån betalningarna vid leasingperiodens början kan beräknas på ett tillförlitligt sätt utgör de inte variabla avgifter och inkluderas därför i minimileasingavgifterna. I de fall leasingavgifterna baseras på en rörlig ränta ingår avgifterna i minimileasingavgifterna enligt den vid avtalets början gällande räntan. Framtida förändringar av räntan är variabla avgifter

och ingår inte i minimileasing-avgifterna.

6 §

Med verkligt värde avses i detta kapitel det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlätas mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs.

7 §

Med ekonomisk livslängd avses i detta kapitel antingen
– *den period under vilken ett objekt förväntas bli utnyttjat för sitt ändamål av en eller flera användare, eller*
– *det antal enheter som förväntas bli producerade med hjälp av objektet av en eller flera användare.*

8 §

Med sale and lease back avses att ett företag säljer ett eller flera inventarier för att sedan hyra tillbaka dem.

Markinventarier

9 §

Om leasingobjektet avser markinventarier, skall leasegivaren inte göra värdeminsk-

ningsavdrag. Sådana avdrag skall i stället göras av leasetagaren.

Situationer när leasegivaren skall respektive inte skall göra avdrag för värdeminskning

10 §

Om leasingavtalets sammanlagda löptid inte kan komma att överstiga fem år, skall leasegivaren göra värdeminskningsavdrag enligt 18 kap. oavsett hur avtalsvillkoren är formulerade.

11 §

Om den sammanlagda löptiden enligt avtalet överstiger fem år eller kan komma att överstiga fem år, skall leasegivaren inte göra värdeminskningsavdrag enligt 18 kap. om

1. någon annan än den som är i intressegemenskap med leasegivaren har ställt ut en restvärdesgaranti,

2. leasegivaren har gett någon som inte är i intressegemenskap med honom option att köpa leasingobjektet till ett pris som understiger det förväntade marknadsvärdet vid den tidpunkt då optionen kan utnyttjas, eller

3. den sammanlagda löptiden enligt leasingavtalet kan komma

att överstiga 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd.

Situationer när leasetagaren skall göra avdrag för värdeminskning

12 §

Leasetagaren skall göra avdrag för värdeminskning om

1. han själv eller någon som är i intressegemenskap med honom har ställt ut en restvärdesgaranti,

2. han själv eller någon som är i intressegemenskap med honom har fått en option att köpa leasingobjektet till ett pris som understiger det förväntade marknadsvärdet vid den tidpunkt då optionen kan utnyttjas, eller

3. den sammanlagda löptiden enligt leasingavtalet kan komma att överstiga 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd.

Omförhandling av avtalet

13 §

Om den maximala löptiden enligt avtalet inte kan överstiga fem år men parterna kommer överens om att ändra avtalet så

att den sammanlagda löptiden överstiger fem år, eller kan komma att överstiga fem år, skall parternas rätt att göra värdeminskningssavdrag bedömas enligt 11–12 §§ från och med dagen för omförhandlingen. Om leasegivaren därmed inte längre skall göra värdeminskningssavdrag, skall han anses ha sålt leasingobjektet till marknadspris.

Vid beräkning av leasetagarens anskaffningsvärde samt ränte- respektive amorteringsdelen av leasingavgifterna skall anses att avtalet ingås per dagen för omförhandlingen.

Leasetagarens värdeminskningssavdrag

14 §

Leasetagaren skall göra separata beräkningar av värdeminskningssavdrag på leasinginventarier och inventarier enligt 18 kap.

15 §

Värdeminskningssavdrag på leasinginventarier skall beräknas på samma sätt som enligt 18 kap. 13 och 17 §§. Värdet på inventarierna vid föregående beskattningsårs utgång skall avse det skattemässiga värdet. Avdrag

enligt 18 kap 13 § 2 st. 3 skall avse avdrag enligt 23 § andra stycket.

16 §

Leasetagarens anskaffningsvärde skall anses uppgå till leasingobjektets verkliga värde när leasingavtalet ingås. Leasetagaren skall anses ha en skuld (leasingskuld) på samma belopp.

17 §

Om leasetagaren gör avdrag för värdeminskning på andra inventarier än leasinginventarier enligt 18 kap. 13 §, skall motsvarande metod användas vid beräkning av värdeminskningens avdrag på leasinginventarier. Detsamma gäller om leasetagaren gör avdrag för värdeminskning på andra inventarier än leasinginventarier enligt 18 kap. 17 §.

Leasegivarens leasingfordran

18 §

Om leasegivaren inte skall göra värdeminskningens avdrag, skall han anses ha en fordran (leasingfordran) som motsvarar anskaffningsutgiften på objektet.

Tillverkare eller återförsäljare

19 §

Om ett objekt leasas ut på sådana villkor att leasegivaren inte skall göra värdeminskningssavdrag, skall leasegivaren anses ha sålt objektet till marknadspris om han har tillverkat det eller är återförsäljare av det.

Ränte- respektive amorteringsdelen av leasingavgifterna**20 §**

Leasetagaren skall beräkna ränte- respektive amorteringsdelen av leasingavgifterna utifrån den ränta som medför att nuvärdet av minimileasingavgifterna överensstämmer med leasingobjektets verkliga värde när leasingavtalet ingicks. Samma räntesats skall användas under hela leasingtiden.

21 §

Leasegivaren skall beräkna ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna utifrån den ränta som medför att nuvärdet av minimileasingavgifterna överensstämmer med leasingobjektets anskaffningsvärde. Samma räntesats skall användas under hela leasingtiden.

22 §

Om leasegivaren inte gör värdeminskingsavdrag, skall han ta upp räntedelen av leasingavgifterna som skattepliktig inkomst. Amorteringsdelen skall anses som avbetalning på leasingfordringen.

Om leasetagaren gör värdeminskingsavdrag, skall han dra av räntedelen av leasingavgifterna. Amorteringsdelen skall anses som avbetalning på leasingkulden.

Upphörande av leasingavtal*23 §*

När ett leasingavtal som är på sådana villkor att leasetagaren skall göra värdeminskingsavdrag upphör, skall leasetagaren anses ha sålt leasingobjektet. Som skattepliktig intäkt skall han ta upp den kvarstående leasingkulden avseende objektet och den ersättning som erhålls med stöd av vinstdelningsavtal eller liknande. Avdrag skall göras för den ersättning som han erlägger på grund av en sådan restvärdesgaranti eller option som har beaktats vid fastställande av minimileasingavgifterna.

Om beräkningen enligt första

stycket ger ett positivt resultat får ett särskilt avdrag göras med ett belopp som motsvarar det positiva resultatet. Avdraget får dock inte överstiga det sammanlagda beloppet av avskrivningsunderlagen enligt 18 kap. 13 § och 18 a kap. 15 §.

24 §

Om leasegivaren säljer inventariet i samband med att leasingavtalet upphör, skall han ta upp försäljningslikviden. Avdrag skall göras för den kvarstående leasingfordringen.

Om leasegivaren behåller inventariet när leasingavtalet upphör, skall det anses anskaffat för ett belopp som motsvarar den kvarstående leasingfordringen.

Sale and lease back

25 §

En sale and lease back-transaktion som genomförs direkt eller indirekt mellan parter som är i intressegemenskap med varandra skall inte behandlas som en försäljning i kombination med hyra.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003 och tillämpas på leasingavtal som sluts efter ikraftträdandet.

2 Inledning

Det engelska ordet leasing kan översättas med uthyrning eller förhyrning. När termen används som beteckning på ett avtal om nyttjanderätt till lös sak avses dock i Sverige och utomlands som regel något annat än uthyrning (saklega) i traditionell mening. Oftast används termen leasing som en kortare beteckning för finansiell leasing, som är en form av finansiering vid främst näringsidkares anskaffning av egendom för verksamheten. Sådana leasingavtal som inte är finansiella leasingavtal brukar benämnas operationella leasingavtal. Det som utmärker finansiell leasing är att de ekonomiska fördelar och ekonomiska risker som förknippas med ägande av objektet i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Gränsdragningen mellan de två huvudtyperna är dock inte glasklar.

Leasing är en finansieringsform som har gamla anor. Den har varit känd sedan 2000-talet f.Kr. i Babylonien och det gamla riket i Egypten. De första skrivna reglerna om leasing återfinns i Corpus juris civilis från cirka 550-talet e.Kr. och redan där skildes på finansiell och operationell leasing. I någorlunda modern tid uppträdde leasing för första gången i Storbritannien på 1800-talet (British Railway Wagons). Leasing i sin nuvarande form har sitt ursprung i 1950-talets USA. På svenska marknaden fick leasing ett uppsving under 1980-talet.

Traditionellt har leasing använts och används fortfarande av näringsidkare som ett alternativ till vanlig finansiering (exempelvis banklån eller egna medel) vid anskaffning av olika tillgångar. På grund av att leasegivaren äger objektet har han bra säkerhet

för sin fordran. För en leasetagare som inte kan ställa andra säkerheter är leasing ofta ett bra sätt att förvärva tillgångar.

Även för svenska exportföretag har leasing kommit att bli ett allt viktigare alternativ till vanlig försäljning. Exportföretagen erbjuder alltså sina kunder runt om i världen leasing som ett alternativ till köp av företagets produkter. Detta har framför allt stor betydelse för företag som sysslar med produktion av utrustningar med stora värden (tåg, flygplan, maskiner till pappers- och massaindustrin, telekomutrustning etc.). På nya exportmarknader kan leasing ibland vara den enda möjliga formen för att få avsättning för exportföretagens produkter på grund av valutareglering, kapitalbrist m.m.

Sverige saknar uttrycklig lagstiftning om leasing. I början av 1990-talet avlämnade Leasingutredningen två betänkanden (SOU 1991:81 Fastighetsleasing – Sale and lease back och SOU 1994:120 Finansiell leasing av lös egendom) med förslag till civilrättslig reglering. Dessa betänkanden har inte lett till lagstiftning.

Även såvitt avser skatterätten saknas uttryckliga regler. Vid beskattningen har det stor betydelse om ett avtal skall behandlas som ett hyresavtal eller ett låneavtal. I den rättspraxis som har utvecklats har leasingavtal i stor utsträckning behandlat i enlighet med den civilrättsliga formen som hyresavtal. Skillnaden i skattemässig behandling kan kortfattat beskrivas som att vid en hyretransaktion gör ägaren (leasegivaren) värdeminskningssavdrag och beskattas för hela leasingavgiften. Leasetagaren får dra av hela leasingavgiften. Vid en lånetransaktion beskattas långivaren för räntor men inte för amorteringar på skulden. Låntagaren (ägaren) gör värdeminskningssavdrag och drar av räntor men inte amorteringar.

Det finns en uppsjö av olika sorters leasingavtal och termer som används i samband med leasing. För en genomgång av sådana hänvisas till Leasingutredningens ovan nämnda betänkanden.

3 Ekonomiska effekter av leasing

När man diskuterar leasing är det av fundamental betydelse att förstå vissa ekonomiska samband. Nedan skall dessa samband översiktligt gås igenom.

3.1 Allmänt om pengars tidsvärde och annuiteter

En krona idag är värd mer än en krona som man får någon gång i framtiden. Detta följer av att den krona som man redan har kan investeras (exempelvis sättas in på banken) och kommer då att generera en avkastning (ränta). Denna avkastning går man miste om, om kronan erhålls i framtiden. Värdet av en krona är alltså beroende av när den erhålls och med hjälp av en räntesats kan man jämföra belopp som betalas vid olika tidpunkter. Man brukar i detta sammanhang tala om kapitalisering och diskontering. Kapitalisering innebär att man "flyttar" ett belopp till en tidpunkt i framtiden och diskontering att man "flyttar" ett belopp bakåt i tiden. Om man diskonterar till tid noll (dvs. idag) brukar man tala om att man gör en nuvärdeberäkning. Ett exempel får illustrera.

Om man sätter in 100 på banken idag till 5 % ränta så har man efter ett år $100 \times 1,05 = 105$. Efter ytterligare ett år har man – med ränta på ränta – $105 \times 1,05 = 110,25$. Vi ser att beloppet år 2 också kan skrivas som $100 \times 1,05 \times 1,05 = 110,25$. För att få det framtida beloppet multiplicerar man alltså beloppet idag (Nuvärdet) med faktorn 1,05 (dvs. $1 +$ räntesatsen) en gång för varje år

som beräkningen avser. Det generella uttrycket för ett kapitaliserat belopp (Slutvärde) blir då:

Ekvation 3-1

$$\text{Slutvärde} = \text{Nuvärde} \times (1 + r)^n$$

där

r = räntesatsen

n = antalet år

Faktorn $(1 + r)^n$ brukar kallas kapitaliseringsfaktor och kapitalisering innebär alltså att man utgår från nuvärdet och multiplicerar det med kapitaliseringsfaktorn. På motsvarande sätt innebär diskontering att man utgår från slutvärdet (110,25) och beräknar vilket belopp det motsvarar idag (100). Om man ändrar i formeln ovan så ser man att denna beräkning görs på så sätt att slutvärdet divideras med kapitaliseringsfaktorn. Formeln för diskontering (nuvärdeberäkning) blir då:

Ekvation 3-2

$$\text{Nuvärde} = \frac{\text{Slutvärde}}{(1 + r)^n}$$

där

r = räntesatsen

n = antalet år

Denna formel används när enstaka betalningar skall nuvärdeberäknas. Om man vet att man kommer att erhålla flera belopp i framtiden (alt. skall göra flera betalningar i framtiden) kan nuvärdet av summan beräknas genom att nuvärdet för varje enskilt

belopp beräknas för sig och summeras. Detta är enda sättet att få fram nuvärdet av summan om de framtida beloppen är olika stora. Om man däremot vet att man kommer att erhålla exakt samma belopp under ett antal år behöver man inte nuvärdeberäkna varje enskilt belopp för sig. Nuvärdessumman kan i stället direkt beräknas med hjälp av en formel. Denna kan härledas enligt följande.

Om man vet att samma belopp kommer att betalas en gång per år fr.o.m. år 1 till oändligheten kan nuvärdet av summan av dessa betalningar beräknas som:

Ekvation 3-3

$$NS = \frac{B}{r}$$

där

NS = Nuvärdet av summan av betalningarna

B = Betalningen

r = räntan

Om den årliga betalningen är 5 samtidigt som räntan är 5 % uppgår nuvärdet av summan till 100.

Enligt formeln uppgår nuvärdet av en serie lika stora betalningar fr.o.m. år 1 till oändligheten till NS vid räntan r. Om betalningarna inte börjar år 1 utan år n (dvs. någon gång i framtiden) kommer nuvärdet år n också att uppgå till NS (eftersom betalningarna fortsätter in i oändligheten). Det som skiljer de två serierna är de betalningar som görs mellan år 1 och n. För att beräkna nuvärdet av summan av lika stora betalningar mellan år 1 och n kan man därför beräkna skillnaden mellan nuvärdet av de två "evighetsserierna":

Ekvation 3-4

$$NS = \frac{B}{r} - \frac{\frac{B}{r}}{(1+r)^n}$$

där

NS = Nuvärdet av summan av betalningarna

B = Betalningen

r = räntan

n = antalet år

Formeln visar alltså nuvärdet av summan av lika stora betalningar under n år. Sådana lika stora betalningar brukar kallas annuiteter. Om man byter ut "B" ut mot "Ann" för att anknyta till den vedertagna terminologin och förenklar (dvs. skriver ihop) uttrycket ovan blir formeln för nuvärdessumma:

Ekvation 3-5

$$NS = Ann \times \frac{(1+r)^n - 1}{(1+r)^n r}$$

där

NS = Nuvärdet av summan av betalningarna

Ann = Annuiteten

r = räntan

n = antalet år

Om man erhåller 100 per år under 10 år så uppgår nuvärdet av summan av dessa betalningar (annuiteter) till 772,17 vid räntan 5 %.

Genom att lösa ut Ann i stället för NS i ekvationen (man byter plats på Ann och NS samt inverterar bråket) kan man beräkna vilken årlig betalning (annuitet) som ett visst belopp idag motsvarar. Formeln blir då något tydligare om man byter ut beteckningen "NS" mot "NV" för att markera att annuitetsberäkningen görs utifrån ett bestämt belopp (nuvärde). Formeln för annuiteter blir då:

Ekvation 3-6

$$Ann = NV \times \frac{(1+r)^n r}{(1+r)^n - 1}$$

där

Ann = Annuiteten

NV = Nuvärdet

r = räntan

n = antalet år

Om man sätter in ett nuvärde på 772,17, en ränta på 5 % och 10 år så får man en annuitet på 100 vilket överensstämmer med exemplet ovan.

Denna formel utgår från att ett visst låne- eller placeringsbelopp idag motsvaras av ett antal framtida exakt lika stora betalningar. Det är naturligtvis mycket enkelt att justera förutsättningarna på så sätt att man förutom de årliga lika stora betalningarna också skall erhålla/göra en slutbetalning. Annuiteterna skall då beräknas utifrån skillnaden mellan låne-/placeringsbeloppet och nuvärdet av slutbeloppet. Om man inför denna förutsättning kommer formeln för annuiteter att se ut enligt följande:

Ekvation 3-7

$$Ann = \left(NV - \frac{SV}{(1+r)^n} \right) \times \frac{(1+r)^n r}{(1+r)^n - 1}$$

där

Ann = Annuiteten

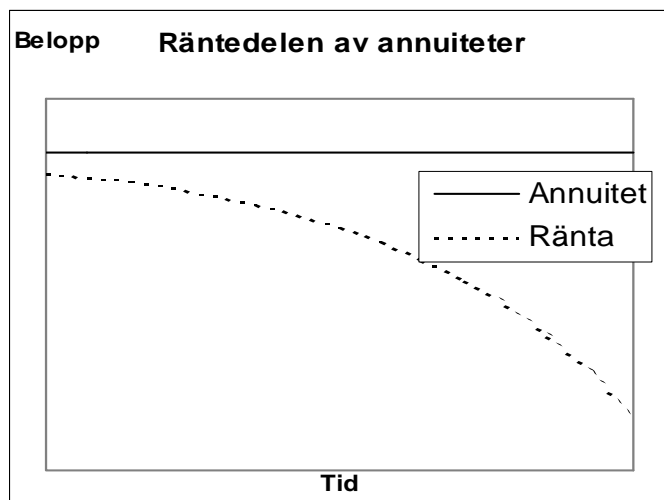
NV = Nuvärdet

SV = Slutvärdet

r = räntan

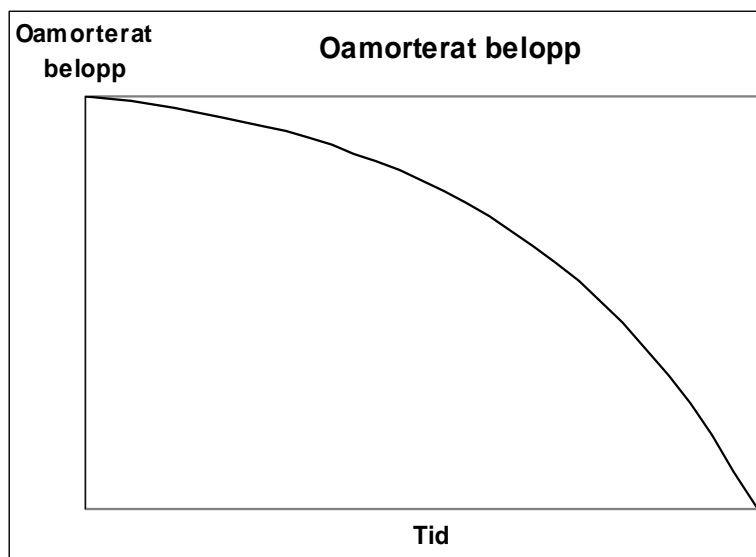
n = antalet år

Om man tar ett lån på 1 000 till räntan 5 % som skall betalas tillbaka genom 7 årliga annuiteter samt en slutamortering på 400 kan man med hjälp av formeln beräkna de årliga annuiteterna till 123,69. Lånet skall alltså betalas tillbaka genom sex årliga betalningar på 123,69 och en slutbetalning på $123,69 + 400 = 523,69$. De årliga betalningarna kommer att innehålla en del som är ränta och en del som är amortering. Förhållandet mellan ränta och amortering av annuiteter kan grafiskt illustreras enligt följande. Exemplet gäller ett lån som amorteras helt genom annuitetsbetalningarna (dvs. ingen slutamortering).

Figur 3-1 Räntedelen av annuiteter (full amortering)

Om ett lån återbetalas genom annuiteter kommer alltså samma nominella belopp att betalas varje period. Den del av betalningen som utgörs av ränta är förhållandevis större i början för att sedan sjunka successivt. Den del av betalningen som inte utgörs av ränta är naturligtvis amortering. För att tydligt visa strukturen på kurvan har annuiteterna i figuren ovan beräknats utifrån en ränta på 20 %. Vid lägre räntenivåer kommer räntedelen av betalningarna att vara mindre vilket ger förhållandevis större amorteringar och en mindre buktande kurva. På motsvarande sätt kan man visa hur det oamorterade beloppet förändras över tiden.

Figur 3-2 Oamorterat belopp avseende annuitetslån – full amortering,

Eftersom amorteringarna är förhållandevis små i början och stora mot slutet kommer kurvan för det oamorterade beloppet att bukta utåt från origo. Ju högre räntesatsen är desto mer bukta kurvan. För att göra effekterna tydlig har även denna kurva beräknats utifrån en ränta på 20 %.

3.2 Effekter av en lyckad lease

Vid en leasingaffär mellan två svenska parter försöker parterna vanligtvis konstruera affären så att leasegivaren skall behandlas som ägare och leasetagaren som hyrestagare. Leasegivaren kommer då att göra skattemässiga avskrivningar och beskattas för leasingavgifterna. Leasetagaren kommer att dra av leasingavgifterna. Leasingavgifterna bestäms vanligtvis som en annuitet. För

att visa vilka ekonomiska effekter en lyckad leasingaffär har kan det därför vara av intresse att jämföra leasen med alternativet att leasetagaren själv köper tillgången och finansierar köpet med ett annuitetslån med lika stora betalningar som han skulle ha haft vid leasen. För denna jämförelse är avskrivningsreglerna av väsentlig betydelse.

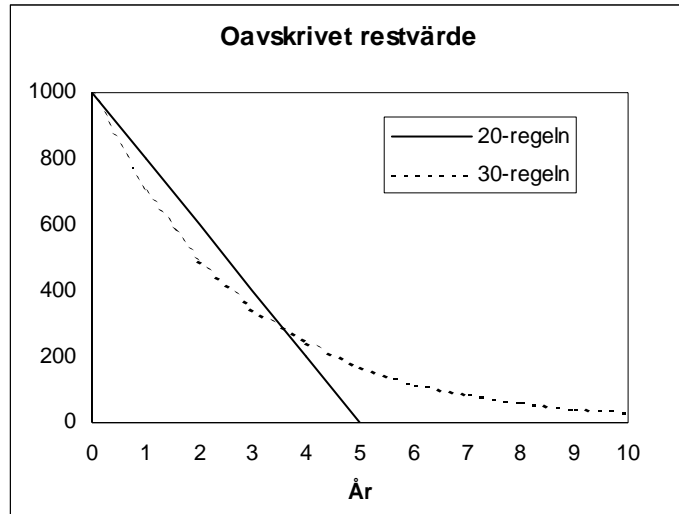
Reglerna om avskrivning på inventarier finns i 18 kap. inkomstskattelagen (IL). Avskrivning medges enligt två metoder, räkenskapsenlig avskrivning och restvärdesavskrivning. I fortsättningen bortses från restvärdesavskrivning. Den räkenskapsenliga avskrivningen beräknas enligt två metoder, huvudregeln och kompletteringsregeln. Enligt huvudregeln (30-regeln) beräknas avskrivningen utifrån ett underlag som uppgår till:

$$\begin{array}{r} \text{Värdet på inventarierna vid årets början} \\ + \text{ Anskaffningar under året} \\ - \text{ Ersättning för avyttrade inventarier} \\ \hline \text{Avskrivningsunderlag} \end{array}$$

Avskrivningen får uppgå till högst 30 % av underlaget. Inventarier som köps och säljs under samma år ingår inte i underlaget.

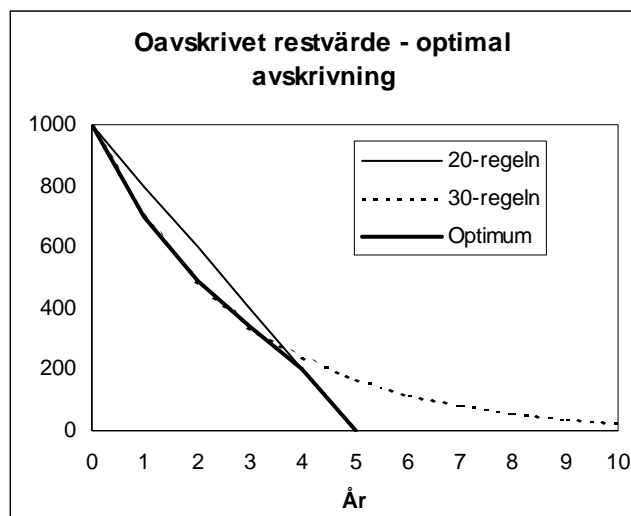
Eftersom avskrivningen enligt 30-regeln baseras på föregående års bokförda värde skulle ett inventarium aldrig bli helt avskrivet om endast denna metod fanns. För att motverka detta har en kompletteringsregel (20-regeln) införts. Enligt denna medges en årlig avskrivning på 20 % beräknad på anskaffningsvärdet. Om det verkliga värdet på inventarierna är lägre än det lägsta värde som kommer fram genom tillämpning av huvud- resp. kompletteringsregeln får ytterligare avskrivning göras med ett belopp som motsvarar skillnaden. Grafiskt kan de två reglerna illustreras enligt följande.

Figur 3-3 Oavskrivet restvärde

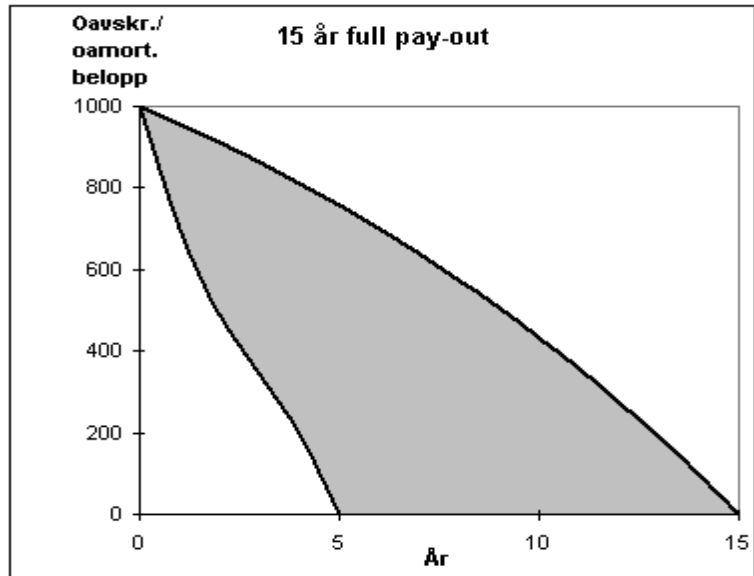
Figuren visar det oavskrivna restvärdet vid maximal avskrivning enligt de två metoderna. Reglerna är konstruerade på så sätt att den skattskyldige inte kan tillämpa huvudregeln för vissa inventarier och kompletteringsregeln för andra. Samma regel måste tillämpas för ett företags hela inventariebestånd för ett visst år. Det står emellertid den skattskyldige fritt att byta metod från år till år. Om man antar att ett företag endast har ett inventarium och dessutom vill göra så stora avskrivningar som möjligt kommer företaget att tillämpa 30-regeln år 1 – 3 och 20-regeln år 4 – 5. Detta följer av att kurvan för 30-regeln ligger under kurvan för 20-regeln år 1 – 3, dvs. 30-regeln ger störst avskrivning dessa år. Grafiskt ser den optimala avskrivningen ut enligt följande.

Figur 3-4 Oavskrivet restvärde vid optimal avskrivning

Vid leasing kommer leasegivaren att göra avskrivningar och beskattas för hela leasingavgiften. Leasetagaren får avdrag för hela leasingavgiften. Om leasetagaren i stället köper tillgången och finansierar köpet med ett (annuitets)lån är det han som gör avskrivningar. I detta fall får han bara avdrag för räntedelen av annuiteterna och långivaren beskattas endast för motsvarande belopp. I båda fallen beskattas långivaren/leasegivaren för räntan och låntagaren/leasetagaren drar av beloppet. Det som skiljer de två alternativen är hanteringen av avskrivningarna och amorteringsdelen. Vid leasing beskattas leasegivaren för amorteringsdelen men gör i gengäld avskrivningar. Vid lån beskattas långivaren inte för amorteringarna och får inte skriva av. Förhållandet mellan amorteringar och avskrivningar kan illustreras enligt följande.

Figur 3-5 Oavskrivet belopp vid optimal avskrivning resp. oamorterat belopp av annuitetslån

Den undre kurvan visar det oavskrivna beloppet vid en optimal mix mellan 30- och 20-reglerna. Den övre kurvan visar det oamorterade beloppet vid ett 15 års annuitetslån där annuiteterna är beräknade så att hela skulden skall amorteras (dvs. ingen slutamortering). Annuiteterna har beräknats utifrån en ränta på 6 %. En lease där leasingavgifterna är beräknade utifrån ett restvärde på noll brukar kallas för full pay-out lease.

En investerare som är i skatteposition (dvs. är skattskyldig och har vinst som man betalar skatt för) och som erbjuds en full pay-out lease på 15 år alternativt ett annuitetslån på 15 år där annuiteterna är lika stora som de erbjudna leasingavgifterna har alltid skattemässiga skäl att låna och köpa själv i stället för att leasa. Om han köper själv är det han som skriver av och han kan då kostnadsföra utgifterna för investeringen i en takt som mot-

svaras av den undre kurvan. Om han leasar får han i stället avdrag för amorteringsdelen av leasingavgifterna men dessa kommer att kostnadsföras i en takt som motsvaras av den yttre kurvan. Genom att köpa själv kan han alltså dra av utgifterna för investeringen i en snabbare takt än om han leasar. Den skuggade ytan mellan kurvorna representerar den skattecredit som han vid varje tidpunkt erhåller genom att låna och köpa själv i stället för att leasa. Av figuren framgår att krediten byggs upp i början av leasingtiden (den skuggade ytan blir tjockare och tjockare) för att minska mot slutet av leasingtiden. Vid leasingtidens slut upphör krediten.

Om man analyserar valet mellan lån och leasing (där leasingavgifterna beräknas enligt samma ränta som lånet) enbart utifrån skattemässiga kriterier är det alltså alltid fördelaktigt för en investerare i skatteposition att låna och köpa själv jämfört med att leasa (i alla fall om man själv bär hela restvärdesrisken). För att han skall gå med på leasing krävs då att leasingavgifterna beräknas utifrån en ränta som är lägre än den erbjudna låneräntan.

På motsvarande sätt gäller att en lease-/långgivare har skattemässiga skäl att sluta avtal om leasing i stället för lån när betalningsströmmarna är desamma. I detta fall kommer leasegivaren att dra av kostnader enligt den lägre kurvan (avseende avskrivningar) men beskattas för amorteringsdelen av leasingavgiften enligt den yttre kurvan. Leasegivaren kommer då att erhålla en skattecredit eftersom avdragen görs i snabbare takt än motsvarande intäkter beskattas.

Eftersom samma nominella belopp kommer att dras av resp. beskattas under avtalstiden är de vinster som kan uppkomma endast fråga om räntevinster på en skattecredit (naturligtvis bortsett från den rörelsevinst som uppkommer i form av en räntemarginal). Det bör också poängteras att om båda parterna är skattskyldiga i Sverige och i skatteposition finns det över huvud taget inga skattevinster att hämta vare sig på leasing eller lån. Det som den ena parten förlorar kommer den andra parten att vinna. I detta fall är skatteeffekterna alltså ett rent nollsummespel.

När den ena parten inte är skattskyldig i Sverige (eller har så stora förluster att han inte under överskådlig tid kommer att betala skatt) är det däremot inte fråga om ett nollsummespel. De potentiella vinsterna utgörs då av räntan på en skattekredit. Skattekrediten utgörs av skatten på skillnaden mellan avskrivningarna och amorteringsdelen av leasingavgifterna. Vinsterna påverkas av följande faktorer:

- *Skattesatsen* – ju högre skattesats desto större potentiella skattevinster finns det att hämta.
- *Restvärdet i kalkylen* – Ju högre det kalkylmässiga restvärdet är desto mindre belopp amorteras under avtalstiden. Därmed kommer de potentiella skattevinsterna att bli större ju större restvärde som används. Om lease-givaren avyttrar inventariet efter leasingtidens slut för ett belopp som motsvarar eller överstiger det kalkylmässiga restvärdet kommer överavskrivningarna att återföras till beskattning och skattekrediten upphör.
- *Avtalstiden* – Ju längre leasingtiden är desto större är de potentiella skattevinsterna. Detta följer av att den ekonomiska livslängden inte påverkar den skattemässiga avskrivningstiden (utom för s.k. treårsinventarier). Enligt 20-regeln är det alltid möjligt att skriva av ett inventarium på fem år även om den ekonomiska livslängden är betydligt längre. Ju längre leasingtiden är desto långsammare kommer emellertid amorteringsdelen av leasingavgifterna att flyta in vilket medför att dessa tas upp till beskattning i en långsammare takt ju längre leasingtiden är.
- *Räntan* – Ju högre räntan är desto större del av leasingavgifterna utgörs av ränta. Detta medför att amorteringsdelen av leasingavgifterna flyter in i en långsammare takt. Eftersom de enda vinster som kan bli aktuella är räntevinster avseende skattekrediten är det också fullt naturligt att en högre ränta ger högre vinst.
- *Avskrivningsmetoden* – Eftersom avskrivningsreglerna är konstruerade så att den skattskyldige måste tillämpa samma metod på samtliga inventarier går det inte alltid

att utgå från att man kan skriva av enligt den optimala kurvan. Den enda situation då man kan vara mer eller mindre säker på att kunna skriva av optimalt är när man endast äger ett enda inventarium. Om man äger flera inventarier och dessutom regelbundet nyinvesterar är det vanligtvis bättre att konsekvent skriva av enligt 30-regeln eftersom detta ger störst total avskrivning. För det enskilda leasingobjektet kommer dock skattevinsten att minska något om man konsekvent skriver av enligt 30-regeln i stället för med den optimala mixen mellan de två reglerna.

4 Redovisningsmässig behandling av leasing

Bokföringslagen och årsredovisningslagen är utformade som ramlagar. Det innebär att de innehåller allmänna principer för rapportering och dokumentation av räkenskapsinformation. De mer detaljerade reglerna kommer till uttryck genom kompletterande normgivning. De viktigaste normgivande organen på redovisningsområdet är Bokföringsnämnden och Redovisningsrådet. För finansiella företag har Finansinspektionen en särställning.

Mot bakgrund av bokförings- och årsredovisningslagarnas karaktär av ramlagar innehåller svensk lagstiftning inga speciella regler om hur leasingavtal skall redovisas. Redovisningsreglerna återfinns i stället i kompletterande normgivning. De viktigaste redovisningsnormerna i detta sammanhang är Redovisningsrådets rekommendation R6:99 Leasingavtal och Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2000:4) om redovisning av leasingavtal. Nedan skall dessa gås igenom översiktligt.

4.1 RR6:99 Leasingavtal

Redovisningsrådets rekommendationer utformas med utgångspunkt i internationell normgivning, nämligen International Financial Reporting Standards (IFRS) som publiceras av International Accounting Standards Board (IASB). Avvikelser skall förekomma endast om svensk lag lägger hinder för en redovisning enligt IFRS eller om det finns andra starka skäl. Redovisningsrådets rekommendationer tar i första hand sikte på de företag vars aktier är föremål för allmän handel eller som genom sin storlek

har ett stort allmänt intresse. De företag vars aktier är noterade vid Stockholmsbörsen har genom inregistreringskontraktet förbundit sig att särskilt omnämna avvikelser av icke oväsentlig betydelse från Redovisningsrådets rekommendationer. Avvikelsen skall också motiveras.

4.1.1 Tillämpningsområde

Leasingrekommendationen gäller för sådana avtal enligt vilken rätten att använda en tillgång överförs från en part till en annan även om leasegivaren har ett åtagande att utföra service och underhåll av leasingobjektet. Rekommendationen behandlar redovisning av samtliga leasingavtal med undantag för följande speciella typer av leasingavtal:

- Leasingavtal avseende exploatering och utnyttjande av naturresurser såsom olja, gas, skog och metallfyndigheter.
- Licensavtal för t.ex. filmer, videospelningar, manuskript, patent och upphovsrätter.

Rekommendationen skall tillämpas i koncernredovisningen. När det gäller redovisning i juridisk person så kan avvikelser göras. Typiskt sett innebär detta att ett finansiellt leasingavtal kan redovisas enligt de regler som gäller för operationella leasingavtal.

4.1.2 Definitioner

I rekommendationen definieras ett antal begrepp som används. Några av dessa är:

Minimileaseavgifter: De betalningar, exklusive variabla avgifter, serviceutgifter och skatter som skall erläggas av leasetagaren till leasegivaren under leasingperioden med tillägg av,

- för leasetagaren, eventuellt belopp som garanteras av denne eller av denne närstående företag eller
- för leasegivaren, eventuella restvärden som garanteras av leasetagaren eller denne närstående part eller av oberoende

tredje part som har ekonomiska förutsättningar att fullfölja sitt åtagande.

Om leasetagaren har option att köpa leasingobjektet till ett pris som, då optionsrättens träder i kraft, väntas understiga verkliga värdet i sådan utsträckning att det vid leasingavtalets början framstår som rimligt säkert att rätten kommer att utnyttjas, utgörs minimileaseavgifterna av summan av de lägsta avgifter som skall betalas under leasingperioden och det belopp som skall betalas vid utnyttjandet av optionen.

Verkligt värde: Det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlätas mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs.

Ekonomisk livslängd: Denna är antingen

- den period under vilket ett objekt förväntas bli utnyttjat för sitt ändamål av en eller flera användare eller
- det antalet enheter som förväntas bli producerade med hjälp av objektet av en eller flera användare.

Garanterat restvärde:

- För leasetagaren är detta den del av objektets restvärde som garanteras av leasetagaren, eller närstående part. (Det garanterade restvärdet är det maximala belopp som leasetagaren kan bli skyldig att betala.)
- För leasegivaren är detta den del av objektets restvärde som garanteras av leasetagaren eller en från leasegivaren oberoende tredje part som har finansiella förutsättningar att infria det avtalade åtagandet.

Ej garanterat restvärde: Den del av leasingobjektets restvärde som vid försäljning tillfaller leasegivaren och som inte är garanterat, eller som endast är garanterat av en part som är leasegivaren närstående.

Bruttoinvestering i leasingavtal: Summan av de vid varje tidpunkt återstående minimileaseavgifter som enligt ett finansiellt leasingavtal tillfaller leasegivaren samt det ej garanterade restvärde som tillfaller leasegivaren.

Ej intjänade finansiella intäkter: Skillnaden mellan

- summan av de minimileaseavgifter och det ej garanterade restvärde som tillfaller leasegivaren och
- nuvärdet av summan ovan beräknat enligt avtalets implicita ränta.

Nettoinvestering i leasingavtal: Bruttoinvesteringen i ett leasingavtal efter avdrag för ej intjänade finansiella intäkter.

Implicit ränta: Den räntesats som för leasegivaren vid leasingavtalets början resulterar i att summan av nuvärdena avseende minimileaseavgifterna och ej garanterat restvärde överensstämmer med verkliga värdet för det leasade objektet.

Leasagarens marginella låneränta: Den räntesats som leasagaren skulle ha fått betala enligt ett motsvarande leasingavtal, eller om denna räntesats inte kan fastställas, den räntesats som leasagaren skulle fått betala för en finansiering genom lån under motsvarande period och med motsvarande säkerhet.

Variabel avgift: Den del av leasingavgifterna som inte är fast utan beräknas med utgångspunkt från andra faktorer än enbart att tid förflutit. Sådana faktorer kan vara till exempel viss procent av försäljningen, utnyttjandenivå, prisindex eller marknadsräntor.

4.1.3 Klassificering

Det som styr hur ett leasingavtal skall redovisas är hur det klassificeras. För klassificeringsändamål finns det två typer av avtal; finansiella leasingavtal och operationella leasingavtal. Operationella leasingavtal definieras negativt på så sätt att ett leasingavtal som inte är ett finansiellt leasingavtal är ett operationellt leasingavtal.

Det som är avgörande för klassificeringen är i vilken omfattning de ekonomiska risker och fördelar som är förknippade med ägandet av det aktuella leasingobjektet finns hos leasegivaren eller hos leasagaren. Riskerna innefattar exempelvis förlustrisker på grund av lägre kapacitetsutnyttjande än väntat, teknisk inkurans samt varierande avkastning på grund av förändringar i

de ekonomiska förutsättningarna. Fördelarna kan utgöras av rätten till den löpande avkastning som tillgången genererar och vinst till följd av värdestegring eller realisation av restvärde.

Om avtalet är konstruerat på så sätt att de ekonomiska fördelar och ekonomiska risker som förknippas med ägande av objektet i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren skall det klassificeras som ett finansiellt leasingavtal. Övriga avtal klassificeras alltså som operationella leasingavtal. För dessa är alltså avtalet konstruerat så att de ekonomiska fördelarna och riskerna i allt väsentligt inte överförs från leasegivare till leasetagare. Parterna skall självständigt – utifrån sina egna förutsättningar – pröva huruvida ett avtal skall klassificeras som finansiellt eller operationellt. Ofta kommer de naturligtvis fram till samma bedömning men det kan hända att ett och samma avtal bedöms som finansiell leasing hos den ena parten och operationell leasing hos den andra parten.

Det är viktigt att notera att det är avtalets ekonomiska innebörd och inte dess civilrättsliga form som är avgörande för klassificeringen. I rekommendationen anges exempel på ett antal sådana situationer som är karaktäristiska för ett finansiellt leasingavtal:

- Leasetagaren har rätt att köpa leasingobjektet till ett pris som understiger förväntat verkligt värde så mycket att det vid leasingavtalets början framstår som rimligt säkert att rätten kommer att utnyttjas.
- Leasingperioden täcker huvuddelen av leasingobjektets ekonomiska livslängd även om äganderätten inte övergår.
- Nuvärdet av minimileasingavgifterna (dvs. i princip det minsta belopp som leasetagaren är förpliktad att betala; se ovan) vid leasingavtalets början är minst i det närmaste lika stort som leasingobjektets verkliga värde.
- Leasingobjektet är av så speciell karaktär att endast leasetagaren kan använda objektet utan väsentliga modifieringar.

I rekommendationen anges vidare exempel på situationer som enskilt eller tillsammans indikerar att ett finansiellt leasingavtal föreligger:

- Om leasetagaren enligt avtalet kan säga upp avtalet i förtid får leasetagaren bära de förluster leasegivaren åsamkas på grund av uppsägningen.
- Vinst och förluster som hänför sig till förändringar av det verkliga värdet av objektets restvärde tillfaller leasetagaren (exempelvis i form av en rabatt på leasingavgiften motsvarande större delen av försäljningspriset vid slutet av leasingperioden).
- Leasetagaren har möjlighet att förlänga avtalet mot en avgift som är väsentligt lägre än en marknadsmässig avgift.

Det bör observeras att klassificeringen skall göras vid leasingavtalets början. Om avtalet under leasingperioden förhandlas om på så sätt att avtalet inte längre uppfyller kriterierna för den ursprungliga klassificeringen skall det förändrade avtalet behandlas som ett nytt avtal. Omklassificering skall bara göras när avtalsvillkoren ändras. Vid förändrade uppskattningar av exempelvis restvärde eller ekonomisk livslängd skall klassificeringen inte ändras.

4.1.4 Redovisning hos leasetagaren

Finansiella leasingavtal

Rekommendationen bygger på förutsättningen att redovisningen skall ske i enlighet med den ekonomiska innebörden av transaktionen. Som nämnts ovan skall ett leasingavtal klassificeras som ett finansiellt leasingavtal om avtalet innebär att de ekonomiska fördelarna och riskerna som förknippas med ägandet av tillgången i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. För att redovisningen skall stå i överensstämmelse med den ekonomiska innebörden av transaktionen föreskrivs därför att leasetagaren skall redovisa objektet som en anläggningstillgång i balansräkningen. Förpliktelsen att i framtiden betala leasingavgifter skall redovisas som en skuld. Den redovisningsmässiga behandlingen blir alltså i princip likvärdig med att leasetagaren köper tillgången och lånefinansierar köpet till 100 %.

Vid leasingperiodens början skall tillgången och skulden redovisas till leasingobjektets verkliga värde eller till nuvärdet av minimileaseavgifterna om detta är lägre. Tillgången och skulden skall alltså redovisas till samma belopp. Som nämnts ovan utgörs minimileaseavgifterna (för leasetagaren) av de leasingavgifter som han är förpliktad att betala (med undantag för variabla avgifter). Om han har lämnat en restvärdesgaranti så ingår även det garanterade restvärdet i minimileaseavgifterna. Nuvärdeberäkningen skall i första hand göras utifrån leasingavtalets implicita ränta (dvs. den ränta som för leasegivaren medför att nuvärdet av minimileaseavgifterna och ej garanterat restvärde är lika stort som objektets verkliga värde). Eftersom denna beräkning utgår ifrån leasegivarens situation är det inte säkert att leasetagaren har kännedom om den implicita räntan. Om leasetagaren inte känner till den implicita räntan skall nuvärdeberäkningen i stället göras utifrån hans marginella låneränta.

Vid finansiell leasing skall alltså leasetagaren redovisa objektet som tillgång i sin balansräkning. Denna tillgång skall skrivas av enligt samma princip som gäller för andra tillgångar av samma slag. I konsekvens med detta skall inte hela den leasingavgift som betalas bokföras som kostnad. Leasingavgiften skall i stället delas upp på en del som anses utgöra ränta och en del som anses utgöra amortering på den skuld som skall redovisas. Räntedelen fördelas över leasingperioden så att varje redovisningsperiod belastas med ett belopp som motsvarar en fast räntesats på den under respektive period redovisade skulden. Amorteringsdelen skall naturligtvis redovisas som en minskning av skulden.

Operationella leasingavtal

Vid en operationell lease har de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av objektet inte överförts på leasetagaren. I konsekvens med detta skall transaktionen redovisas som en normal hyrestransaktion. Leasingavgifterna skall som huvudregel kostnadsföras linjärt över leasingperioden, dvs. som annuiteter. Om något annat systematiskt sätt bättre återspeglar

leasetagarens ekonomiska nytta över tiden skall detta sätt användas för periodiseringen. Ofta bestäms leasingavgiften som en annuitet fördelad över leasingperioden. I så fall kan leasetagaren kostnadsföra de leasingavgifter som betalas. Om leasingavgiften däremot inte fastställs som en jämn annuitet över leasingperioden (exempelvis pga. förhöjd första betalning) kan leasetagaren i normalfallet inte kostnadsföra den betalda leasingavgiften. I bokföringen måste då avgifterna räknas om och kostnadsföras med ett jämt belopp varje period.

4.1.5 Redovisning hos leasegivaren

Finansiella leasingavtal

Eftersom det är leasetagaren som skall redovisa tillgången i sin balansräkning (på grund av att det är han som har de ekonomiska riskerna och fördelar som är förknippade med ägandet av objektet) skall leasegivaren självfallet inte också redovisa objektet som tillgång. I stället skall han redovisa tillgångarna enligt ett finansiellt leasingavtal som en fordran. Det belopp som skall redovisas som en fordran är nettoinvesteringen enligt leasingavtalet. Med nettoinvesteringen avses bruttoinvesteringen minskad med ej intjänade finansiella intäkter. Bruttoinvesteringen utgörs av summan av ej förfallna minimileaseavgifter med tillägg för ej garanterat restvärde. De ej intjänade finansiella intäkterna är samma belopp som bruttoinvesteringen minskad dess nuvärde.

Annorlunda uttryckt utgörs alltså det belopp som skall redovisas som tillgång av summan av de leasingavgifter som leasetagaren är förpliktad att betala (minimileaseavgifterna) med tillägg för ej garanterat restvärde (ett eventuellt garanterat restvärde ingår i minimileaseavgifterna). Från detta belopp dras summan av räntedelen på de leasingavgifter som leasetagaren är förpliktad att betala. Beloppet utgörs alltså i princip av summan av amorteringsdelen av de framtida leasingavgifterna plus kalkylens restvärde.

Den finansiella intäkten skall fördelas så att en jämn förräntning erhålls på under varje period redovisad nettoinvestering. De erhållna leasingbetalningarna (exklusive belopp avseende service och underhåll) skall reducera både fordringen och de ej intjänade finansiella intäkterna.

En speciell situation uppstår om tillverkaren av en produkt leasar ut den genom ett finansiellt leasingavtal. Detta kan vara ett alternativ till att sälja produkten. I redovisningen skall emellertid transaktionen behandlas som en kreditförsäljning vilket medför att leasegivaren skall ta upp dels en försäljningsvinst, dels finansiella intäkter som redovisas över leasingperioden. I samband med att leasingavtalet förhandlas kan leasegivaren – som ett alternativ till rabatt på priset – erbjuda leasing där leasingavgiften är beräknad utifrån en mycket låg ränta. För att förhindra att detta leder till att försäljningsvinsten överskattas och de finansiella intäkterna underskattas föreskrivs i rekommendationen att försäljningsintäkten skall uppgå till nuvärdet av minimileaseavgifterna beräknade utifrån marknadsräntan (alternativt det verkliga värdet om detta är lägre).

Operationella leasingavtal

En operationell lease skall redovisas som en hyrestransaktion vilket innebär att leasegivaren skall redovisas objektet som tillgång i balansräkningen. Leasingintäkterna skall periodiseras och intäktsredovisas linjärt under leasingavtalets löptid såvida inte en annan systematisk metod bättre återspeglar hur de ekonomiska fördelar som hänförs till objektet minskar över tiden. Leasegivaren skall skriva av objektet enligt samma princip som tillämpas för andra tillgångar av samma slag. Om leasegivaren har tillverkat objektet skall han inte redovisa någon försäljningsvinst (eftersom transaktionen inte kan jämföras med en försäljning).

4.1.6 Sale and lease back

En sale and lease back-transaktion är formellt sett en försäljning av en tillgång i kombination med ett leasingavtal med den ursprunglige ägaren som leasetagare. Om leasingavtalet är en finansiell lease är detta ekonomiskt sett likvärdigt med att leasegivaren lämnar leasetagaren ett lån med den leasade egendomen som säkerhet. Av detta skäl skall inte det belopp med vilket försäljningspriset överstiger tillgångens redovisade värde hos leasetagaren omedelbart redovisas som vinst. Vinsten skall i stället periodiseras över leasingperioden.

Om leasingavtalet däremot är en operationell lease skall transaktionen behandlas som en försäljning. Om transaktionen baseras på verkligt värde skall eventuell vinst eller förlust redovisas den period som försäljningen sker. Detsamma gäller om försäljningspriset understiger verkligt värde. Om förlusten kompenseras genom att framtida avtalade leasingavgifter understiger marknadsmässigt beräknade avgifter tas emellertid skillnaden upp som tillgång och periodiseras i proportion till leasingavgifterna över den period som tillgången förväntas bli utnyttjad. Om försäljningspriset överstiger verkligt värde skall skillnaden reserveras och periodiseras över den period under vilken tillgången förväntas bli utnyttjad.

4.2 BFN:s allmänna råd om redovisning av leasingavtal (BFNAR 2000:4)

Som nämnts ovan tar Redovisningsrådets rekommendationer sikte på företag vars aktier är föremål för offentlig handel eller som genom sin storlek har ett stort allmänt intresse. Bokföringsnämndens arbete inriktas mot frågor om löpande bokföring och arkivering samt redovisningsfrågor beträffande bokföringskyldiga som inte ingår i Redovisningsrådets målgrupp (främst de mindre och medelstora företagen samt stiftelser och föreningar).

Det är oklart i vilken omfattning Redovisningsrådets rekommendationer utgör god redovisningssed även för sådana företag som rekommendationerna formellt sett inte vänder sig till. Bokföringsnämnden har därför inlett ett arbete för att klargöra detta. Detta arbete innebär att nämnden uttalar sig genom allmänna råd och tillhörande vägledningar om i vilken utsträckning Redovisningsrådets rekommendationer utgör god redovisningssed även för icke-noterade företag. Inom ramen för detta arbete har nämnden (i det allmänna rådet BFNAR 2000:4 med tillhörande vägledning) uttalat sig om Redovisningsrådets rekommendation R6:99.

Nämndens uttalande innebär att alla leasingavtal skall redovisas som nyttjanderättsavtal (hyra) hos såväl leasegivare som leasetagare. Det innebär att någon uppdelning på finansiella resp. operationella leasingavtal inte skall göras. Leasingavgiften skall fördelas linjärt över leasingperioden såvidan inte något annat systematiskt sätt bättre återspeglar användarens ekonomiska nytta över tiden. Vinst eller förlust på en sale and lease back-transaktion skall behandlas på samma sätt som motsvarande transaktioner som ger upphov till en operationell lease enligt RR6:99.

5 Rättsläget i vissa andra stater

I det här avsnittet skall rättsläget i ett antal andra stater beröras. Framställningen blir med nödvändighet tämligen summarisk och syftar mer till att beskriva övergripande principer än enskilda detaljer.

5.1 USA

För att leasegivaren (och inte leasetagaren) skall behandlas som skattemässig ägare – såvitt avser federal inkomstskatt – måste transaktionen vara en s.k. "true lease". I annat fall behandlas transaktionen som en villkorad försäljning eller som en finansiell transaktion. För att skattemyndigheten skall uttala att en viss transaktion är en "true lease" måste leasegivaren uppvisa följande kriterier på ekonomiskt ägande:

- leasegivarens minimirisk avseende investeringen måste uppgå till minst 20 % av anskaffningsvärdet,
- leasetagaren får inte ha option att köpa tillgången till ett pris som understiger marknadsvärdet vid lösentidpunkten,
- leasetagaren eller något företag i samma koncern får inte ha någon investering i den leasade egendomen (utom såvitt avser s.k. severable improvements) eller något lån eller någon garanti,
- leasingtiden får inte överstiga 80 % av tillgångens ekonomiska livslängd (useful life),

- vid utgången av leasingtiden måste tillgången ha ett uppskattat värde som minst uppgår till 20 % av det ursprungliga värdet,
- det måste vara kommersiellt möjligt att någon annan än leasetagaren skall använda tillgången efter leasingtidens utgång,
- transaktionen måste ge leasegivaren ett positivt kassaflöde och en sammanlagd vinst när skatteeffekten har räknats bort.

Ovanstående kriterier är formellt enbart tillämpliga när skattemyndigheten ger ett förhandsbesked om hur en viss transaktion skall bedömas. Om en transaktion inte uppfyller samtliga kriterier kan domstolarna ändå bedöma den som en "true lease". När domstolarna avgör vem som är den ekonomiska ägaren till tillgången är följande punkter av särskilt intresse:

- avtalet är formellt ett leasingavtal,
- det skall finnas ett affärsmässigt syfte (förutom skattevinsten) med leasen,
- leasegivaren behåller något väsentligt ägareattribut såsom någon förlustrisk och någon chans till ekonomisk vinst.

Om en transaktion bedöms som en "true lease" får leasegivaren göra skattemässiga avskrivningar på tillgången. Han får också dra av räntor på de lån han har tagit för att finansiera tillgången. Leasingavgiften är skattepliktig för leasegivaren och avdragsgill för leasetagaren.

Avskrivningstiden beror på tillgångens livslängd. Flertalet inventarier skrivs av på tre, fem, sju eller tio år. Inventarier som hyrs ut till en leasetagare i utlandet eller till någon som inte är skattskyldig i USA skrivs av enligt mer ofördelaktiga regler än andra inventarier.

5.2 Tyskland

Den skattemässiga behandlingen av en lease beror på avtalets ekonomiska innebörd. Enligt ett rättsfall skall leasetagaren behandlas som den ekonomiske ägaren om:

- tillgångens ekonomiska livslängd är avsevärt längre än leasingtiden och leasetagaren har antingen en rätt att förlänga avtalet för en leasingavgift som avsevärt understiger den vanliga leasingavgiften eller en rätt att köpa tillgången till ett pris som avsevärt understiger ett normalt pris,
- leasingtiden sträcker sig över ungefärligen hela den ekonomiska livslängden,
- tillgången har anpassats till leasetagarens speciella krav och när leasingtiden har löpt ut kan den bara – ekonomiskt och praktiskt – användas av leasetagaren.

Utifrån detta rättsfall har skattemyndigheten utfärdat föreskrifter som närmare reglerar vilka villkor som skall vara uppfyllda. Enligt dessa föreskrifter definieras en finansiell lease för skatteändamål som:

Ett avtal som ingås för en bestämd period under vilken normal uppsägning inte är möjlig, och där hyresbetalningarna för den bestämda hyrestiden täcker åtminstone anskaffnings- eller tillverkningskostnaden och tillkommande kostnader, inkluderande leasegivarens finansieringskostnad.

Föreskrifterna tar upp olika typiska villkor som kan förekomma i en finansiell lease. Typiskt sett kan en finansiell lease bara behandlas som en hyrestransaktion om leasingtiden överstiger 40 % och understiger 90 % av den ekonomiska livslängden. För att fastställa tillgångens ekonomiska livslängd skall de skattemässiga avskrivningstiderna användas. Om avtalet innehåller en köp- eller förlängningsoption så är det också avgörande om optionspriset täcker det återstående bokförda värdet.

Om leasingavtalet avser tillgångar som har förvärvats eller producerats speciellt för leasetagaren behandlas transaktionen nästan alltid som ett avbetalningsköp.

Om transaktionen skattemässigt behandlas som hyra får leasegivaren skriva av på tillgången och han beskattas för leasingavgiften. Om transaktionen däremot har medfört att den ekonomiska äganderätten har överförts på leasetagaren kommer avtalet att behandlas som ett köp kombinerat med ett lån från leasegivaren. I detta fall kommer leasetagaren att skriva av. Basen för avskrivningen är leasegivarens anskaffningsvärde. Leasetagaren och leasegivaren skall redovisa en skuld resp. ett lån som amorteras under leasingtiden.

Tillgången skrivs av under den förväntade ekonomiska livslängden. Den förväntade ekonomiska livslängden på olika typer av inventarier anges i lagen.

5.3 Luxemburg

Den ekonomiska innebörden av leasingavtalet styr beskattningen. I stor utsträckning tillämpas liknande regler som i Tyskland.

5.4 UK

Om en transaktion skattemässigt klassificeras som ett leasingavtal (operationell eller finansiell lease) skall leasegivaren skriva av. Om transaktionen däremot klassificeras som ett köp skall leasetagaren göra avskrivningar. Leasegivaren beskattas då bara för räntedelen av leasingavgiften.

För skatteändamål klassificeras ett leasingavtal som ett köp om:

- leasetagaren skall bli ägare till tillgången vid leasingtidens slut eller har en rätt att bli ägare (exempelvis genom att han har en köption) och

- hyresbetalningarna innehåller en amorteringsdel som är större än tillgångens värdeminskning och leasetagaren skall ha en option att förvärva tillgången till ett pris som understiger marknadsvärdet.

De skattemässiga avskrivningarna får enligt huvudregeln uppgå till 25 % av summan av föregående års utgående balans och årets anskaffningar minskad med intäkterna för sålda inventarier. Inventarier med en förväntad livslängd som överstiger 25 år skrivs av med 6 % per år. Inventarier som hyrs ut till någon som inte är skattskyldig i UK skrivs av med 10 % (om avskrivning över huvud taget medges). För flygplan gäller att 50 % av anskaffningsutgiften skrivs av enligt huvudregeln (25 %) och 50 % av anskaffningsutgiften med 6 %. Om ett leasingavtal klassificeras som en finansiell lease begränsas första årets avskrivning på så sätt avskrivningsunderlaget endast får ökas med så stor andel av anskaffningsutgiften som återstår av beskattningsåret.

5.5 Nederländerna

En leasegivare behandlas skattemässigt som ägare (operationell lease) om han:

- agerar som ägare
- är ägare
- har en positiv och/eller negativ restvärdesrisk

Dessutom krävs att följande villkor är uppfyllda:

- om leasetagaren har option att köpa tillgången eller förlänga kontraktet skall
1. lösenpriset motsvara det värde som tillgången förväntas ha
 2. lösenpriset, eller värdet av förlängningsrätten, får inte vara mindre än 7,5 % av tillgångens skattemässiga anskaffningsvärde,
 3. efter leasingtiden får inte tillgången tillhandahållas eller överföras för ett belopp som är lägre än vad som skulle gälla enligt 1 och 2.

- om leasetagaren inte har option att köpa tillgången eller förlänga kontraktet skall tillgången – när avtalet ingås – förväntas ha ett substantiellt restvärde (minst 7,5 % av det skattemässiga anskaffningsvärdet). Efter leasingtidens slut får tillgången inte tillhandahållas eller överföras till leasetagaren för ett pris som understiger detta värde.
- leasingtiden får inte överstiga 85 % av tillgångens livslängd,
- restvärdesrisken får inte ha garanterats av leasetagaren eller någon närstående till denne,
- en restvärdesrisk på mer än 7,5 % får inte ha garanterats av någon annan än leasetagaren eller närstående till denne,
- leasetagaren får inte i praktiken ha i det närmaste fulla ägarintressen i tillgången pga. något annat avtal

För leasar som är längre än fem år skall leasegivarens och leasetagarens minsta restvärdesrisk (enligt ovan) öka med 0,5 % av anskaffningsvärdet för varje år som leasingtiden överstiger fem år (från 7,5 % av anskaffningsvärdet).

Om marknadsvärdet (efter leasingtidens slut) är försumbart för någon annan än leasetagaren eller om objektet per definition inte kan användas av någon annan än leasetagaren skall leasegivaren inte betraktas som skattemässig ägare.

Vid en operationell lease behandlas leasegivaren som skattemässig ägare. Det innebär att han skriver av och beskattas för hela leasingavgiften. Om avtalet däremot bedöms som en finansiell lease skall leasegivaren inte behandlas som ägare. Transaktionen behandlas då som en försäljning och leasegivaren har en fordran på leasetagaren. Leasingavgiften skall delas upp på en del som avser ränta och en del som avser amortering. Endast räntedelen är skattepliktig.

För leasetagaren gäller det motsatta. Vid operationella leasar får han avdrag för hela leasingavgiften. Vid finansiella leasar får han avdrag för avskrivningar och räntedelen av leasingavgiften. Leasetagaren är inte bunden av den klassificering av leasen som operationell eller finansiell som leasegivaren gör.

5.6 Belgien

En leasetagare behandlas skattemässigt som ägare om de leasingbetalningar som avtalet ger upphov till täcker leasegivarens hela investerings- och kapitalkostnad. Förutom leasingavgifterna skall hänsyn också tas till:

- lösenpriset för en eventuell köpoption (dock bara om lösenpriset uppgår till ett belopp som är 15 % eller lägre av det kapital som leasegivaren har investerat i tillgången),
- det belopp som leasetagaren eller tredje man skall betala pga. en restvärdesgaranti.

Om de här villkoren är uppfyllda skall leasegivaren inte behandlas som skattemässig ägare till tillgången. Det innebär att han inte skall skriva av men kommer i gengäld bara att beskattas för räntedelen av leasingavgiften. Om villkoren däremot inte är uppfyllda skall leasegivaren skriva av och beskattas för hela leasingavgiften. För leasetagaren blir behandlingen den motsatta. Avskrivningsunderlaget utgörs av de totala amorteringarna under leasingperioden.

5.7 Frankrike

I normalfallet skall leasegivaren skriva av på tillgången och beskattas för hela leasingavgiften. Leasetagaren får avdrag för hela leasingavgiften.

Avskrivningarna beräknas antingen linjärt eller till en viss procent av restvärdet. Avskrivningstiden är beroende av tillgångens livslängd.

5.8 Finland

Enligt huvudregeln skall den som är civilrättslig ägare behandlas som ägare även skattemässigt. Om det från början är klart att leasetagaren skall bli ägare till tillgången behandlas transaktionen som ett avbetalningsköp. Detta kan bli fallet om leasetagaren har förpliktat sig att köpa tillgången efter leasingtidens slut. När leasegivaren behandlas som ägare skall han skriva av och beskattas för hela leasingavgiften. Om leasetagaren behandlas som ägare skall leasegivaren inte skriva av men beskattas bara för räntedelen av leasingavgifterna.

Avskrivning får göras med 25 % på ett underlag som består av summan av det skattemässiga värdet vid årets ingång och årets anskaffningar med avdrag för intäkter pga. försäljning under året.

5.9 Danmark

Den civilrättslige ägaren skall behandlas som ägare även skatterättsligt. Detta medför att leasegivaren i normalfallet skriver av och beskattas för hela leasingavgiften.

5.10 Norge

För att avgöra vem som skall anses som skattemässig ägare till en tillgång måste man göra en bedömning av alla rättigheter, risker och förpliktelser som finns med avseende på restvärdet samt övriga kontraktsvillkor. Enligt skattemyndigheternas rekommendationer skall en leasetagare behandlas som ägare om:

- han blir ägare till tillgången efter leasingtidens slut,
- han har en option och en förpliktelse att köpa tillgången till ett bestämt pris efter en viss tid (undantag om han har rätt att köpa till marknadspris),

- han har option att köpa tillgången efter leasingtidens slut till ett symboliskt pris
- han har rätt att förlänga avtalet för en reducerad leasingavgift som väsentligt understiger en marknadsmässig leasingavgift,
- tillgången har ett obetydligt marknadsvärde efter leasingperiodens slut,
- han har en ekonomisk risk avseende restvärdet på så sätt att han får överskottet eller måste täcka ett underskott vid försäljning till tredje man.

Om leasegivaren behandlas som skattemässig ägare skall han skriva av och beskattas för hela leasingavgiften. När leasetagaren behandlas som skattemässig ägare skall han skriva av men får bara dra av räntedelen av leasingavgiften. Avskrivningarna får högst uppgå till 20–30 % av restvärdet (beroende av vilken sorts tillgång det är).

6 Rättspraxis

Regeringsrätten har tagit ställning till leasing i ett antal rättsfall sedan 1980-talet. Nedan skall de som rör inkomstskatt gås igenom.

RÅ 1987 ref. 5 (klimatanläggning)

Ett leasingbolag anskaffade en klimatanläggning och hyrde ut den. Anläggningen installerades i en fastighet som tillhörde leasetagaren och blev därför byggnadstillbehör enligt 2 kap. 2 § jordabalken. I och med att anläggningen blev byggnadstillbehör så förlorade leasingbolaget det sakrättsliga skyddet till tillgången. Riksskatteverkets nämnd för rättsärenden fann att leasegivaren hade möjlighet att göra ett anspråk på att återfå tillgången gällande mot leasetagaren/fastighetsägaren. Nämnden ansåg att detta förhållande måste tillmätas avgörande betydelse för den aktuella beskattningsfrågan. Anläggningen skulle därför behandlas som ett inventarium hos leasegivaren. Regeringsrätten ändrade inte förhandsbeskedet.

RÅ 1987 ref. 166 (täckdikningsanläggning)

En lantbrukare hyrde en täckdikningsanläggning på fem år och hade därefter rätt att köpa anläggningen för 5 procent av den ursprungliga anskaffningsutgiften. Vid avtalets upphörande skulle lantbrukaren på egen bekostnad återställa anläggningen till

leasingbolaget. Täckdikningsanläggningen utgjorde fastighets-tillbehör och efter installationen hade leasingbolaget inget sak-rättsligt skydd. Regeringsrätten ansåg att det av avtalet och an-läggningens karaktär framgick att vad parterna egentligen åsyftat vid avtalstillfället var att överlåta egendomen till hyrestagaren. Det fanns helt enkelt inget realistiskt alternativ till att låta an-läggningen ligga kvar på fastigheten oavsett hur avtalet var kon-struerat. Därmed förlorade leasingbolaget även det obligations-rättsliga skyddet (dvs. rätten gentemot hyrestagaren själv).

Regeringsrätten menade att det faktum att leasingbolaget för-lorade det sakrättsliga skyddet inte hindrade att avtalet behand-lades som ett hyresavtal men eftersom även det obligationsrätts-liga skyddet gick förlorat skulle avtalet skatterättsligt behandlas som ett avbetalningsköp. Lantbrukaren fick som ägaren kost-nadsföra den del av leasingavgifterna som kunde anses som kö-peskillning genom värdeminskningsskatt enligt avskrivnings-reglerna för markanläggning. Resterande del behandlades som ränta på utestående köpeskillning. Leasingbolaget fick omedelbart avdrag för sina utgifter för anskaffande av anläggningen såsom kostnader för förvärv av en omedelbart vidareäld omsättnings-tillgång.

RÅ 1989 ref. 62 I (sale and lease back av fast egendom)

Ett finansbolag skulle komplettera sin verksamhet med en ny finansieringsform som kunde beskrivas som en form av fastig-hetsleasing och ansökte om förhandsbesked. Fastighetsägare skulle erbjudas att sälja sina fastigheter till finansbolaget. Den ursprungliga fastighetsägaren skulle bli kvar i fastigheten som hyresgäst under en period av tre till tio år varefter avsikten var att fastigheten skulle säljas tillbaka. Med hänsyn till att återköp skulle ske kunde såväl priset på fastigheten som hyrans storlek avvika från marknadspriset. Priset vid den första försäljningen skulle regelmässigt understiga marknadspriset eftersom säljaren i normalfallet inte skulle vilja att överlåtelsen skulle utlösa rea-vinstbeskattning. Hyresbelopp och återköpspris skulle variera

men vara funktioner av varandra. Återköpspriset skulle ungefärligen motsvara bolagets inköpspris minskat med summan av avskrivningarna under bolagets innehavstid. Avskrivningarna kunde efter den ursprunglige ägarens önskemål variera mellan två och sex procent per år. En högre avskrivningstakt skulle ge högre hyresbetalningar men lägre återköpspris och omvänt. Vid köpetillfället skulle finansbolaget utfärda en option som skulle ge den ursprunglige ägaren rätt att efter visst antal år få återköpa fastigheten till det på förhand bestämda priset. Om denne förvägrades att utnyttja sin optionsrätt skulle ett betydande skadestånd utdömas.

Bolaget framhöll att det fanns framför allt tre anledningar till att någon skulle vilja sälja sin fastighet till ett fastighetsrentingbolag, nämligen

1. en önskan att frigöra kapital till andra investeringar,
2. en önskan att "förbättra" balansräknings utseende,
3. man har ägarkontroll och möjlighet att tillgodogöra sig en eventuell värdestegring (tack vare optionsrätten).

Regeringsrätten menade att överlåtelseavtalet skulle kunna godtas som ledande till att äganderätten till fastigheten överfördes till bolaget om det inte förelåg omständigheter som klart visade att den reella och av parterna åsyftade innebörden i den totala transaktionen (överlåtelse – hyra – option) var en annan. Vid bedömningen av om parterna hade annan avsikt borde stor restriktivitet iakttas. Annars skulle det lätt uppstå betydande svårigheter – för såväl den enskilde som det allmänna – att förutse och överblicka konsekvenserna av vedertagna rättsfigurer.

Regeringsrätten menade vidare att det fanns ett antal omständigheter som talade för att den reella innebörden av transaktionerna inte var att överföra äganderätten till finansbolaget utan att ställa fastigheten som säkerhet för ett lån från bolaget till fastighetens ägare (bl.a. förvärvaren var ett finansbolag och hade därmed till uppgift att bedriva finansieringsverksamhet, den totala transaktionen avvek till sin innebörd klart från ett normalt köp i flera avseenden, det ursprungliga köpet, återöverlåtelsen och hy-

ran avvek från marknadspris). Det fanns emellertid också omständigheter som talade för att den reella innebörden av transaktionerna, i överensstämmelse med avtalens utformning, innefattade en äganderättsöverlåtelse till bolaget (parterna hade velat uppnå andra effekter än pantsättning, mellan parterna var det en förutsättning att äganderätten skulle ligga hos finansbolaget under avtalstiden och liknande transaktioner förekom sedan länge utan att transaktionernas civilrättsliga innebörd på allvar ifrågasatts). Regeringsrätten gjorde bedömningen att skälen mot att ge avtalen en annan innebörd än den formella inte hade den styrka som krävdes för en omklassificering. Avtalen bedömdes därför som överlåtelse – hyra – option.

RÅ 1989 ref. 62 II (sale and lease back av byggnad på ofri grund)

Utgången blev densamma som ovan. Bortsett från vissa språkligt motiverade skillnader var motiveringen identisk.

RÅ 1992 ref. 21 I (investorleasing)

Ett bolag (investorn) tillverkade elektriska ugnar. Verksamheten var mycket vinstgivande och under 1983 uppgick omsättningen till cirka 90 mnkr. Under december 1983 förvärvade bolaget inventarier för cirka 48 mnkr från tre finansbolag. Anskaffningen finansierades till största delen med lån. Inventarierna hyrdes omedelbart ut till säljarna (dvs. finansbolagen) genom leasingavtal. Säljarna fick option att under vissa omständigheter, som inte närmare framgick, återköpa och försälja inventarierna. Både före och efter denna sale and lease back nyttjades inventarierna av tredje man enligt ett sedvanligt finansiellt leasingavtal med finansbolagen som leasegivare. Säljarna bestämde vilka inventarier som skulle omfattas av överlåtelsen och hade rätt att utan investorns hörande byta leasetagare. Även efter överlåtelsen stod finansbolagen som leasegivare gentemot tredje man och leasing-

avgifterna betalades även fortsättningsvis till dessa. Efter transaktionerna kom alltså tredje man att stå som andrahandsleasetagare. Tredje man denuntierades om överlåtelsen till investorn. I samband med överlåtelsen till investorn pantsatte denne inventarierna till finansbolagen. Leasingverksamheten sedd för sig visade underskott som främst hörrörde från avdrag för värdeminskning på inventarier. Kostnaderna för finansieringen av leasingverksamheten översteg de uppburna leasingavgifterna. Underskottet kvittades mot överskott i den ordinarie verksamheten.

De frågor som prövades av Regeringsrätten gällde om leasingverksamheten utgjorde rörelse och om lagen mot skatteflykt var tillämplig. Regeringsrätten fann att verksamheten uppfyllde kriterierna för rörelse enligt kommunalskattelagen och att lagen mot skatteflykt inte var tillämplig.

RÅ 1992 ref. 21 II (investorleasing)

Omständigheterna var i stort sett desamma som ovan. Domslutet blev detsamma.

RÅ 1992 ref. 104 (leasing av patent)

Ett moderbolag i en koncern skulle överlåta en patenträtt till ett finansbolag. Därefter skulle finansbolaget upplåta en exklusiv licens att använda patentet till ett dotterbolag till det säljande moderbolaget. Avtalets löptid var inte fastställt men skulle uppgå till 5 – 10 år. Vid leasingtidens utgång hade leasetagaren en skyldighet att anvisa en annan köpare än sig själv till patentet (om leasingavtalet inte förlängdes). Köparen skulle betala ett på förhand fastställt pris som avsåg en viss procent av finansbolagets anskaffningsutgift för patentet.

Regeringsrätten ansåg att finansbolaget skulle få avdrag för avskrivningar på patentet och att leasetagaren skulle få avdrag för leasingavgifterna. Regeringsrätten hade i tidigare mål godtagit att liknande transaktioner beträffande inventarier beskattades som

hyra. Det faktum att de aktuella transaktionen avsåg en immateriell rättighet medförde inte att transaktionen skulle bedömas på ett annat sätt.

RÅ 1997 ref. 60 (persondator)

En arbetstagare hade av sin arbetsgivare hyrt en datorutrustning under tre år. Hyran erlades i form av löneavdrag. Om han fortfarande var anställd vid hyrestidens utgång skulle äganderätten till datorutrustningen övergå till arbetstagaren utan ytterligare ersättning. De sammanlagda hyresbetalningarna understeg påtagligt utrustningens marknadsvärde vid den tidpunkt då avtalet ingicks. Riksskatteverket yrkade att transaktionen skulle betraktas som ett avbetalningsköp och att den anställde skulle föränsbeskattas det år då avtalet ingicks.

Regeringsrätten fann bl.a. att äganderätten skulle övergå först efter avtalstidens utgång och att utrustningen skulle återlämnas om han slutade sin anställning. Han ansågs därför inte ha förvärvat utrustningen till underpris det år avtalet ingicks.

RÅ 1998 ref. 58 I (flygplansleasing)

Några svenska aktiebolag var delägare i Mega Carrier Kommanditbolag (Mega). Vid 1989 och 1990 års taxeringar hade delägarna tillgodofört sig avdrag för underskott i Mega. Underskotten hade väsentligen uppkommit som en följd av värdeminskningssavdrag på flygplan. Vid 1989 års taxering var Megas räkenskapsår 18 månader. Frågan i målen gällde om värdeminskningssavdragen skulle godtas.

Av referatet framgår affären var komplicerad och att ett flertal, ganska komplexa, avtal hade upprättats. I korthet kan affären beskrivas enligt följande.

Ett nederländskt företag, Gelderse Luchtvaart Maatschappij B.V. (Gelderse), träffade avtal med The Boeing Company (detta och andra Boeing-företag betecknas i det följande "Boeing") om

förvärv av ett flygplan. Strax före den tänkta leveransen överförde Gelderse, med Boeings godkännande, rätten att köpa planet till Mega. Samma dag slöts ett avtal om leasing av flygplanet med Mega som leasegivare och det Gelderse närstående flygbolaget Martinair Holland N.V. (Martinair) som leasetagare. Några dagar senare överlät Boeing flygplanet till Mega.

Megas totala anskaffningsutgift uppgick till 120,9 MUSD. Leasingtiden uppgick till fem år med rätt för Martinair att förlänga avtalet i som mest tre fyraårsperioder (totalt således högst 17 år). Leasingavgiften uppgick till 3 MUSD per kvartal under den första femårsperioden med stigande belopp under följande fyraårsperioder (under den sista fyraårsperioden uppgick de kvartalsvisa betalningarna till 4,3 MUSD). För att finansiera flygplanet upptog Mega ett lån på 96,7 MUSD. Lånet löpte på 17 år med 12,5 % ränta och amorteringsfrihet under de första fem åren. Mega skulle göra 68 kvartalsvisa annuitetsbetalningar på tider och med belopp som överensstämde med de erhållna leasingbetalningarna samt en slutamortering om 29,2 MUSD.

I samband med att leasingavtalet upphörde skulle Martinair göra en slutbetalning till Mega. Slutbetalningens storlek varierade dels med avseende på orsaken till att avtalet upphörde, dels med avseende på efter hur lång tid avtalet upphörde (ju längre leasingtid desto mindre slutbetalning) samt dels beroende på om flygplanet skulle lämnas tillbaka till Mega eller inte. Enligt ett särskilt avtal åtog sig Martinair att sälja flygplanet för Megas räkning. Försäljningen skulle ske till högsta möjliga pris. Eventuellt överskott sedan långivaren tillgodosetts och Mega fått sitt slutbelopp skulle tillfalla Martinair som "sales commission".

Av referatet framgår att Martinair betraktades som ägare enligt nederländsk rätt och därför yrkade på värdeminskingsavdrag i sin deklaration (s.k. double dip).

Riksskatteverket yrkade att Mega inte skulle få göra värdeminskingsavdrag. Som stöd för detta anfördes

- att leverans inte hade skett,
- att leasingavtalet borde behandlas som ett avtal om avbetalningsköp,

- att Mega inte hade burit någon egentlig ekonomisk risk och
- att lagen mot skatteflykt var tillämplig.

I underinstanserna hade ytterligare några grunder anförts. Både länsrätten och kammarrätten underkände Riksskatteverkets yrkanden och medgav Mega rätt till värdeminskingsavdrag.

Regeringsrätten konstaterade först att man vid avtalstolkning försöker utröna partsavsikten och avtalets egentliga innebörd och att det var uppenbart att en utgångspunkt vid uppgörelsen mellan Mega och Gelderse/Martinair varit att Megas inkomst skulle få reduceras med värdeminskingsavdrag, grundade på att Mega ansågs som ägare av flygplanet. Att avtalsparterna utgått från ett visst skattemässigt resultat saknade naturligtvis i sig betydelse vid Regeringsrättens prövning av avdragsrätten. Denna prövning skulle i stället göras utifrån en analys av de ekonomiska och andra effekter som leasingavtalet och anknytande avtal förde med sig för Mega och Gelderse/Martinair. Efter detta konstaterande går rätten igenom vissa i sammanhanget viktiga avtalsvillkor som i underinstanserna endast behandlats översiktligt eller som rätten ansåg att det fanns anledning att ge en annan tolkning.

Purchase Agreement Assignment (överlåtelseavtalet)

Enligt avtalet överför Gelderse till Mega sina rättigheter och skyldigheter enligt köpeavtalet inklusive rätten att köpa flygplanet enligt köpeavtalet och rätten att betecknas som köpare i den "bill of sale" som skall utfärdas av Boeing. De överförda rättigheterna innefattar också alla anspråk på skadestånd, garantier m.m. på grund av försummelse från leverantören liksom befogenheten att framtvunga fullgörande av villkoren i köpeavtalet. Undantag görs för rätten till återbetalning av förskottsbetalningar m.m., rätten till bl.a. data, service, utbildning demonstrations- och provflygningar, reservdelar rättigheter med avseende på andra flygplan samt, intill dess att Boeing fått meddelande om

att en händelse inträffat som leder till att leasingavtalet avslutas, "post delivery rights".

I avtalet ger Mega också ett bemyndigande till Gelderse att i eget namn så länge det inte föreligger något förhållande som kan föranleda att leasingavtalet avslutas, utöva alla de rättigheter som tillkommer köparen enligt köpeavtalet. Enligt avtalet skall också Gelderse gentemot Boeing fullgöra alla köparens skyldigheter och förpliktelser enligt köpeavtalet som om överlåtelseavtalet inte ingåtts. Enligt avtalet har Mega inga andra skyldigheter eller förpliktelser enligt köpeavtalet utom att betala köpeskillingen.

Regeringsrättens slutsats var att Mega mot bakgrund av de analyserade avtalsvillkoren inte framstod som ägare av flygplanet.

Leasingavtalet

Regeringsrätten analyserar här avtalsvillkor som reglerar dels fördelningen av rättigheter och skyldigheter dels de ekonomiska effekterna av avtalet. Enligt avtalet var det Martinair som kunde dra fördel av garantier och utfästelser som Boeing eller någon annan leverantör lämnat. Vidare bar Martinair hela risken för att flygplanet eller någon del av det förlorades, stals, skadades eller förstördes. Mega skulle svara för att planet underhölls, reparerades m.m. men åtgärderna skulle betalas av Martinair. Mega skulle instruera en försäkringsmäklare att ordna försäkring av planet medan premierna skulle betalas av Martinair. Martinair hade ansvaret för att försäkringen vidmakthölls. Enligt Regeringsrätten innebar de här bestämmelserna att viktiga ägarfunktioner låg på Martinair.

När det gäller de ekonomiska effekterna konstaterade Regeringsrätten att Mega hade lånat ett belopp motsvarande 80 % av anskaffningsutgiften för flygplanet. Lånet skulle amorteras under 17 år varefter en slutamortering på 30 % av lånebeloppet skulle göras. Leasingavgifterna som Martinair skulle betala överensstämde i det närmaste helt med de betalningar som Mega skulle göra till långivaren (med undantag för slutamorteringen).

I samband med att leasingavtalet upphörde skulle Martinair erlagga en slutbetalning. Denna skulle variera beroende på dels efter hur lång tid leasingavtalet upphörde, dels orsaken till att avtalet upphörde och dels om planet skulle lämnas tillbaka eller säljas. Regeringsrättens analys mynnade ut i att det fanns all anledning att räkna med att flygplanet inte skulle lämnas tillbaka utan säljas efter leasingtidens utgång och att Martinair då skulle betala ersättning som motsvarade A Termination Sums (det genomgående lägsta beloppet i försäljningsfallen).

Sales Agency Letter

En försäljning av flygplanet skulle ske på det sätt som angavs i Sales Agency Letter. Enligt detta gällde att Martinair skulle sälja planet för Megas räkning som Megas "sole and exclusive agent". Försäljningen skulle ske till högsta möjliga pris. Eventuellt överskott sedan långivaren tillgodosetts och Mega fått sitt slutbelopp skulle tillfalla Martinair som försäljningsprovision.

Enligt Regeringsrätten är den reella innebörden av avtalet en annan än den ordalydelsen ger uttryck för. Megas intresse då leasingavtalet upphörde att gälla var begränsat till att få det på förhand bestämda slutbelopp som enligt leasingavtalet skulle betalas. För Martinair var det däremot ett egenintresse att uppnå så bra pris som möjligt för att därmed kunna öka sin vinst (den s.k. försäljningsprovisionen) eller, i förlustfallen, begränsa den ekonomiska kompensation som skulle utges till Mega. Martinair hade möjlighet att förvärva/behålla flygplanet.

Sammanfattande bedömning

Enligt Regeringsrättens bedömning visade den här gjorda analysen:

- att Martinair under avtalstiden utövade de väsentliga ägarfunktionerna med avseende på flygplanet,

- att avtalsparterna vid ingäendet av avtalen förutsatt att Mega inte skulle komma att återta planet när denna tid gått ut och
- att Mega med stor säkerhet kunnat beräkna det ekonomiska utfallet av engagemanget från början.

Mot denna bakgrund borde inte Mega godtas som ägare av planet vid utgången av 1988 och 1989. Megas inkomst skulle därför inte reduceras med värdeminskningssavdrag.

Övriga mål

Samtidigt avgjordes mål avseende Kommanditbolaget Metro-Flyg med samma utgång. Förutsättningarna var likartade, dock med skillnaden att operatören (leasetagaren) var ett Hong Kong-baserat flygbolag (CPA) och att det var denne som slöt det ursprungliga förvärvsavtalet med Boeing.

RÅ 1998 ref. 58 II (SMAB, sale and lease back)

Den aktuella egendomen var uthyrd av ett tyskt finansbolag till en operatör i Tyskland. Ett svenskt finansbolag (moderbolag till det tyska finansbolaget) förvärvade utrustningen och överlät den till ett svenskt bolag (Svenska maskinborrning AB, SMAB). SMAB hyrde tillbaka utrustningen till det svenska finansbolaget som i sin tur hyrde tillbaka utrustningen till sitt tyska dotterbolag. Den ursprungliga leasen till den tyska operatören var oförändrad. SMAB bekräftade i en särskilt upprättad handling att man hade mottagit utrustningen och operatören underrättades om ägarförändringarna.

Köpeskillingen enligt avtalet mellan det svenska finansbolaget och SMAB skulle erläggas med ett belopp kontant, med halvårsvisa annuitetsberäknade amorteringar samt med en slutamortering om 60 procent av köpeskillingen. Finansbolagets leasingavgifter sammanföll med SMAB:s annuitetsbetalningar till det

svenska finansbolaget och några faktiska betalningar behövde därför inte göras.

SMAB hade förbundit sig att närhelst det svenska finansbolaget så önskade sälja tillbaka inventarierna för ett belopp motsvarande låneskuld. Vidare hade SMAB uppdragit åt finansbolaget att vid leasingperiodens utgång sälja inventarierna till ett förutbestämt pris om 60 procent av sin köpeskilling, dvs. till pris motsvarande slutamorteringen. Det svenska finansbolaget hade å sin sida förbundit sig att vid samma tidpunkt anvisa SMAB en köpare som skulle betala minst detta pris. Vidare hade SMAB pantförskrivit inventarierna till det svenska finansbolaget och kunde inte förfoga över dem.

Länsrätten och Kammarrätten medgav SMAB rätt till värdeminskingsavdrag eftersom civilrättsligt giltiga avtal var upprättade och leveranskravet var uppfyllt.

Regeringsrätten fann att syftet med avtalen var att ge SMAB ett underlag för värdeminskingsavdrag och inte i övrigt överföra några rättigheter eller skyldigheter med avseende på inventarierna. Bolaget var därför inte berättigat till värdeminskingsavdrag. Regeringsrätten påförde dessutom skattetillägg.

RÅ 1998 ref. 58 III (Dyno, sale and lease back)

Ett svenskt moderbolag (Dyno Sverige AB, Dyno) förvärvade inventarier från utländska dotterbolag för att sedan hyra tillbaka utrustningen till dotterbolagen. Enligt försäljningsavtalen övergick äganderätten till moderbolaget när full betalning skett, dvs. i anslutning till de träffade avtalen. Enligt leasingavtalen svarade leasetagaren (dotterbolaget) för underhåll och skador och för krav som kunder riktas mot moderbolaget. Vid leasingperiodens slut skulle leasetagaren om avtalsparterna inte kom överens om annat återlämna inventarierna till moderbolaget. Leasingavgifterna beräknades med utgångspunkt i köpeskillingen, viss räntesats och ett restvärde bestämt som viss procent av ursprungligt bokfört värde.

Varken länsrätten eller kammarrätten medgav moderbolaget rätt till avskrivning med hänvisning till att leverans alt. köprättsligt avlämnande inte hade skett.

Inte heller Regeringsrätten medgav rätt till avskrivning. Rätten menade att de i målen aktuella avtalen avvek från gängse avtal mellan icke närstående bolag i bl.a. det hänseendet att dotterbolagen, trots att avtalen avsåg anläggningar som används i deras verksamhet, inte getts någon garanti att få fortsätta att använda inventarierna efter utgången av leasingperioden. Samtidigt var det uppenbart att det inte kunde vara något realistiskt alternativ för det svenska moderbolaget att ta hand om inventarierna efter leasingperiodens utgång eller sälja dem externt. Det rimliga var att utgå från att produktionsutrustningen skulle komma att finnas kvar hos respektive dotterbolag så länge det var ekonomiskt rationellt att använda den där.

Regeringsrätten fann därför att syftet med avtalet var att ge Dyno ett underlag för värdeminskingsavdrag och inte att i övrigt överföra några rättigheter eller skyldigheter med avseende på inventarierna. Under dessa förhållanden var bolaget inte berättigat till värdeminskingsavdrag.

RÅ 2001 ref. 7 (restvärdesgarantier)

Ett kreditmarknadsföretag (leasegivaren) avsåg att förvärva bussar och ansökte om förhandsbesked. Bussarna skulle leasas ut till ett svenskt transportföretag (leasetagaren) genom ett standard-leasingkontrakt. Leasingtiden var sju år. Den ekonomiska livslängden på bussarna uppskattades till 20 år och marknadsvärdet efter sju år uppskattades till 50-60 procent av anskaffningsvärdet. Det kalkylerade restvärdet vid leasingtidens utgång skulle uppgå till 50 % av anskaffningsvärdet och leasingavgifterna var beräknade så att de skulle möjliggöra nedskrivning till detta belopp. Leasingavgifterna skulle justeras utifrån förändringar av STIBOR 3 månader. Efter utgången av leasingtiden kunde avtalet förlängas med ett år i taget till oförändrad avgift. Leasetagaren hade ingen på förhand bestämd rättighet eller skyldighet att förvärva

egendomen men parterna kunde senare träffa en överenskommelse om att leasetagaren skulle förvärva den. Om avtalet inte förlängdes eller om leasetagaren inte förvärvade egendomen skulle den återlämnas till leasegivaren.

Om bussarna återlämnades till leasegivaren, efter leasingperiodens slut, avsåg leasegivaren i första hand att försöka sälja dem självt. Man önskade emellertid försäkra sig mot en restvärdesförlust, dvs. förlust på grund av att bussarna var värda mindre än det kalkylerade restvärdet. Detta kunde ske enligt ett antal alternativ:

1. I första hand skulle detta gå till på så sätt att man skulle försöka få ett åtagande från leverantören om att anvisa köpare eller att köpa själv för ett belopp som minst uppgick till det kalkylerade restvärdet. Ett eventuellt överskott skulle delas lika mellan leasetagaren och leverantören. Leverantören skulle få ersättning för sitt åtagande.
2. Om man inte lyckades få ett sådant åtagande från leverantören skulle man försöka få det från en annan part. Man skulle inte försöka få ett åtagande från leasetagaren men möjligen från ett bolag i samma koncern.
3. Om bolaget lyckades få ett åtagande av leverantören eller någon annan skulle man möjligen försöka få en bankgaranti som säkerhet för åtagandet (nämligen om man kände sig osäker på att den som ställde ut garantin inte skulle kunna fullgöra åtagandet).
4. Om bolaget inte lyckades få ett åtagande av leverantören eller någon annan skulle man försöka förhandla om leasingavtalet så att det kalkylerade restvärdet blev noll. Detta skulle uppnås genom att leasingavgiften var oförändrad men leasingtiden förlängdes till 12,5 år.

Skatterättsnämnden hänvisade till RÅ 1992 ref. 104 och menade att det faktum att ett leasingföretag i sin verksamhet skyddar sig mot risken för att göra en s.k. restvärdesförlust avseende objekt med stora värden i sig inte var någon åtgärd som kunde förta företaget rätten till värdeminskingsavdrag. Däremot

kunde förhållandena bli annorlunda om avtal betecknade som köp, uthyrning och försäljning inte framstår som sådana på grund av de olika rättigheter och förpliktelser som är kopplade till avtalen (jfr. RÅ 1998 ref. 58). Nämndens slutsats blev att den i det här målet aktuella garantin mot restvärdesförlust inte medförde att leasegivaren inte skulle betraktas som ägare. Bolaget hade därför rätt till värdeminskningsskatt.

Regeringsrätten fastställde förhandsbeskedet avseende situationerna i punkterna 1-3. Situationen i punkt 4 hade inte överklagats.

7 Överväganden och förslag

7.1 Allmänna överväganden

Promemorians förslag: Särskilda skatteregler bör införas beträffande leasing av inventarier. Inriktningen på reglerna bör vara att sådana leasar där leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk bör beskattas som långivning.

Det finns inga uttryckliga lagregler beträffande leasing. I den rättspraxis som utvecklats före flygleasingdomarna har Regeringsrätten varit mycket restriktiv när det har gällt att ge de prövade transaktionerna en annan innebörd än den som formen har gett uttryck för. Detta har bara skett beträffande leasing av en täckdiktninganläggning (RÅ 1987 ref. 166). I detta fall ansåg Regeringsrätten att det inte fanns något realistiskt alternativ till att låta anläggningen ligga kvar på fastigheten efter leasingtidens slut och leasegivaren hade därför varken sakrättsligt eller obligationsrättsligt skydd. Mot denna bakgrund godkändes inte transaktionen som uthyrning. I flygleasingdomarna (RÅ 1998 ref. 58 I) och sale and lease back-domarna (RÅ 1998 ref. 58 II och III) ansåg regeringsrätten däremot att avtalen skulle ha en annan innebörd än den som formen gav uttryck för. I sale and lease back-fallen fann Regeringsrätten att syftet med avtalen var att ge leasegivarna ett underlag för värdeminskningssavdrag och inte i övrigt överföra några rättigheter eller skyldigheter med avseende på

inventarierna. I flygleasingfallen analyserade Regeringsrätten de olika avtalen och fann sammanfattningsvis

- att Martinair/CPA under avtalstiden utövade de väsentliga ägarfunktionerna med avseende på flygplanen,
- att avtalsparterna vid ingäendet av avtalen förutsatt att Mega/Metro inte skulle komma att återta planen när denna tid gått ut och
- att Mega/Metro med stor säkerhet kunnat beräkna det ekonomiska utfallet av engagemangen från början.

Mot denna bakgrund kunde inte Mega/Metro godtas som ägare av resp. flygplan.

I det senast avgjorda fallet (RÅ 2001 ref. 7) fann Regeringsrätten att förekomsten av restvärdegarantier inte medför att en leasegivare inte skall betraktas som ägare.

I den rättspraxis som utvecklades före flygleasingdomarna intog Regeringsrätten en mycket restriktiv hållning när det gällde att ge transaktionerna ett annat innehåll än den som formen gav uttryck för. Om det var fråga om civilrättsligt giltiga hyresavtal så godtogs avtalen normalt som sådana även vid beskattningen. Mot denna bakgrund har utgången i flygleasingfallen medfört stor osäkerhet om vad som gäller och under vilka förutsättningar som en omklassificering av ett leasingavtal numera kan ske. Domarna är nämligen inte lättolkade. Om de skulle tolkas extensivt är det troligt att väldigt få leasingtransaktioner skulle betraktas som uthyrning. Domarna kan emellertid också ges en tolkning som mer eller mindre in casuavgöranden vilket skulle begränsa räckvidden till fall som är likadana som de som prövades av Regeringsrätten. Domarna ger dessutom endast svar på frågan om avskrivningsrätten i fall då omklassificering skall ske. Om en transaktion inte bedöms som hyra är det rimligt att i stället betrakta den som utlåning av pengar. I så fall är det rimligt att leasegivaren inte skall beskattas för det som kan betraktas som amorteringsdelen av leasingavgifterna. Denna fråga prövades emellertid inte av Regeringsrätten.

Rättsläget får anses ha klarnat något genom de senast avgjorda fallen men fortfarande torde betydande osäkerhet finnas om leasingtransaktioners skatterättsliga behandling. Det får anses viktigt att det finns klara och tydliga regler beträffande leasing så att båda parterna vet vad som gäller när de sluter avtal. Oklara regler kan förväntas minska aktiviteten på leasingområdet och medföra att ekonomiskt motiverade transaktioner inte genomförs. Skattelagstiftningen bör därför kompletteras med uttryckliga regler om leasing.

När det gäller frågan hur denna lagstiftning bör utformas kan man först konstatera att det inte finns någon anledning att enbart kodifiera gällande rätt. Flygleasingdomarna är en del av gällande rätt och det är alltså gällande rätt som gör att man över huvud taget bör lagstifta. I flera rättsfall före flygleasingdomarna och i det senast avgjorda fallet hänvisas dessutom till att det saknas uttryckliga lagregler för leasing vilket medförde att domarna blev ett utslag för gällande rätt enligt allmänna regler där den civilrättsliga formen fick styra. Om man nu skall införa uttryckliga skatteregler för leasing bör man därför inte känna sig bunden av gällande rätt utan i stället försöka utforma regler som utifrån materiella och praktiska utgångspunkter ger ett rimligt resultat.

Det kan då först konstateras att flygleasingdomarna utgjorde ett försök till mycket aggressiv skatteplanering. Det var fråga om dyra inventarier (som dessutom tillverkats utomlands) med lång livslängd, utländska leasetagare, ett långt leasingavtal, ett ganska högt garanterat restvärde vilket gav ett mycket begränsat risktagande för leasegivaren, leasegivaren hade lånefinansierat större delen av investeringen, leasegivaren hade dessutom förlängt sitt första räkenskapsår till 18 månader vilket gav 45 % avskrivning detta år samt transaktioner som var utformade på så sätt att både leasegivarna och leasetagarna skulle betraktas som ägare i resp. hemland och därför skriva av (s.k. double dip). Till detta kom att transaktionerna genomfördes i en miljö med cirka 57 % marginalskatt och tvåsiffrig ränta, något som skulle ha förbättrat lönsamheten ännu mer om leasegivarna skulle ha betraktats som ägare. Skattesatsen och räntan är numera betydligt lägre vilket

generellt minskar lönsamheten dramatiskt i sådana upplägg. Från statsfinansiella utgångspunkter är det ändå inte acceptabelt att skattebasen dräneras genom denna typ av transaktioner. De nya reglerna måste därför utformas på så sätt att det inte finns några skattemässiga drivkrafter för sådana affärer.

Av redogörelsen i kapitel 3 framgår att de skattevinster som är tänkbara vid en leasingaffär är fråga om räntevinster på en skattekredit. En radikal men effektiv lösning skulle då vara att helt ta bort skattecrediterna beträffande inventarieanskaffningar. Detta kan ske genom att reglerna om räkningsmässig avskrivning avskaffas och ersätts med regler om planmässiga avskrivningar beräknade utifrån den ekonomiska livslängden på olika tillgångar. Sådana regler är vanliga internationellt. Vid en internationell jämförelse framstår också de svenska avskrivningsreglerna som mycket gynnsamma. Om man helt eliminerar skatteförrerna vid inventarieanskaffningar skulle man dessutom – i alla fall från statsfinansiella utgångspunkter – kunna undvika ingående regler av leasingtransaktioner som sådana. Osäkerheten för parterna om vilka transaktioner som skulle kunna omklassificeras skulle dock inte minska.

Sedan 1990 års skattereform har det svenska bolagsskattesystemet kännetecknats av en låg skattestat men en bred skattebas. I ett bredbasigt skattesystem borde det i princip inte finnas några skattecrediter. Avskrivningarna borde därför egentligen beräknas utifrån förväntad ekonomisk livslängd. De nuvarande reglerna om avskrivning på inventarier fungerar emellertid bra och har funnits under lång tid. Reglerna behövs dessutom i stort sett oförändrade vid 1990 års skattereform. För näringslivet är det också positivt med enkla avskrivningsregler. Om dagens regler skulle ersättas med regler om avskrivningar baserade på ekonomisk livslängd skulle detta komplicera skattesystemet. Dessutom skulle en sådan reform få stora konsekvenser även för inventarier som inte leasas. En eventuell generell förändring av avskrivningsreglerna måste därför anses ligga utanför detta lagstiftningsärende.

Man skulle naturligtvis kunna tänka sig en reform som innebär att inventarier som hyrs ut på vissa villkor enbart skulle få skrivas av utifrån den förväntade ekonomiska livslängden. Skattereglerna bör emellertid så långt som möjligt vara generella och neutrala varför en sådan lösning bör avvisas. Det fortsatta arbetet bör i stället inriktas på att hitta skatteregler för leasingtransaktioner som sådana där utgångspunkten är att avskrivningsreglerna skall vara oförändrade.

Den grundläggande frågan gäller om det är leasegivaren eller leasetagaren som skall skriva av på tillgången. Enligt normala skatterättsliga regler är det ägaren till en tillgång som skall skriva av. I normalfallet bör det naturligtvis även fortsättningsvis vara ägaren som skriver av.

Gränsen mellan hyra och köp torde civilrättsligt gå vid transaktioner som bedöms som avbetalningsköp enligt lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. I 1 § 3 st. stadgas

”Har avtalet betecknats som uthyrning eller betalning som vederlag för varans nyttjande föreligger ändå avbetalningsköp, om det är avsett att den till vilken varan utlämnats skall bli ägare av denna”.

Enligt förarbetena skall en omklassificering ske endast om avtalsparterna vid avtalsögonblicket avsett att äganderätten skall överföras från leasegivare till leasetagare direkt eller senare under avtalsperioden, eller vid avtalstidens utgång.

Gränsen mellan leasing och avbetalningsköp har behandlats i en dom från Svea Hovrätt den 15 november 1993 (DT 54). Förhållandena var i korthet följande.

Ett bolag (leasetagaren) leasade datorutrustning från ett finansbolag (finansbolaget). Finansbolaget sålde utrustningen till ett annat bolag (investorn) och hyrde tillbaka den. Efter avtalstidens utgång kunde leasetagaren (enligt avtalet mellan leasetagaren och finansbolaget) välja mellan att säga upp

avtalet och köpa utrustningen till ett fastställt pris eller att fortsätta hyra den i 12 månader till en fastställd leasingavgift. Båda alternativen kostade i stort sett lika mycket för leasetagaren. Enligt rätten var det också klarlagt att båda parterna hade utgått från att leasetagaren skulle bli ägare till egendomen vid avtalstidens utgång. Hovrätten fann det dock inte styrkt att den gemensamma partsavsikten var att ingå ett avtal om avbetalningsköp. Avtalet betraktades därför som ett hyresavtal.

Enligt detta rättsfall krävs det alltså mycket starka skäl för att civilrättsligt omklassificera ett avtal från hyra till avbetalningsköp. Avtalets ekonomiska innebörd var tveklöst att det var fråga om ett avbetalningsköp men parternas gemensamma avsikt var att ingå ett avtal som skulle klassificeras som ett hyresavtal och det behandlades därför som ett sådant. Civilrättsligt är möjligen en sådan ordning godtagbar men det är orimligt att den civilrättsliga bedömningen i fall som detta också skall få genomslag vid beskattningen. Bara för att parterna är överens om att ett visst avtal civilrättsligt skall vara ett hyresavtal – även om den ekonomiska innebörden av avtalet är en annan – kan inte denna ordning godtas som grund för beskattningen (i alla fall inte när man skall utforma uttryckliga skatteregler). En sådan behandling skulle nämligen innebära att det i princip skulle stå parterna fritt fram att avtala om den skattemässiga behandlingen av en transaktion. Till saken hör också att parternas gemensamma avsikt vid flygleasingtransaktionerna var att leasegivarna skulle vara ägare till flygplanen. Åtminstone enligt parternas uppfattning torde alltså leasegivarna i dessa fall vara ägare till flygplanen.

Som nämnts ovan bör naturligtvis huvudregeln vara att ägaren till en tillgång också skall skriva av. Som exemplen visar finns det emellertid fall där det är rimligt att den som formellt sett är ägare till en tillgång inte skall ha rätt att skriva av. Den stora frågan blir då hur man skall dra gränsen mellan de fall där ägaren skall resp. inte skall skriva av. Denna gränsdragning kan göras utifrån tre variabler som inte utesluter varandra:

1. Avtalsvillkoren
2. Parterna
3. Den leasade egendomen

Avtalsvillkoren

Det första alternativet är att göra avgränsningen utifrån leasingavtalets konstruktion. Om avtalsvillkoren är formulerade på ett visst sätt så skall vissa skatterättsliga effekter inträffa. Om avtalsvillkoren är formulerade på ett annat sätt skall andra skatterättsliga effekter inträffa.

Vid leasing rör man sig i gränslandet mellan långivning och hyra. Avsikten hos parterna är vanligtvis att ingå ett avtal som civilrättsligt är ett hyresavtal. De ekonomiska effekterna av avtalet kan dock vara sådana att leasegivaren mer framstår som långivare av pengar än som ägare och uthyrare av en tillgång. Den materiella innebörden av transaktionen kan alltså vara en annan än den som formen utvisar.

Om gränsdragningen skall göras utifrån avtalsvillkoren förefaller det som den mest ändamålsenliga lösningen att hänga upp skatteregler på skillnaden mellan lån och hyra. Om avtalsvillkoren är formulerade så att transaktionen mest liknar ett lån bör beskattningskonsekvenserna vara desamma som för lån. Om avtalsvillkoren däremot är formulerade så att transaktionen mest liknar hyra bör beskattningskonsekvenserna å andra sidan vara desamma som för hyra.

Vid en lånetransaktion är det någon (långivaren) som lånar ut ett belopp till någon annan (låntagaren). Som kompensation för detta betalar låntagaren ränta. I låneavtalet regleras när lånet skall betalas tillbaka och när ränta skall betalas samt enligt vilka grunder räntan skall beräknas. Räntan kan vara densamma under hela lånetiden eller variera. Om räntan är rörlig ändras den vanligen vid förändringar i allmänna ränteläget eller vid förändringar av någon speciellt angiven referensränta.

Det som utmärker en lånetransaktion är att man med stor grad av säkerhet på förhand kan beräkna samtliga kassaflöden som affären ger upphov till. De betalningar som skall göras är antingen helt bestämda på förhand eller varierar utifrån förändringar i ränteläget. Bortsett från ränterisken är den risk som

långgivaren tar – kreditrisken – den risk som innebär att låntagaren inte betalar det överenskomna beloppet och att den säkerhet han har för sin fordran inte täcker det felande beloppet.

När ett företag investerar i en tillgång (annan än en lånefordran) försöker man vanligtvis uppskatta de kassaflöden som tillgången kommer att generera under den ekonomiska livslängden. Ibland försöker man också säkra framtida kassaflöden genom att exempelvis teckna långtidskontrakt med kunder. Man kan dock vanligtvis varken beräkna eller säkra upp samtliga kassaflöden som tillgången kommer att ge upphov till. Man utsätter sig alltså för en större grad av risktagande än vad en långgivare gör.

I stort sett samtliga leasar torde vara konstruerad på så sätt att man på förhand kan beräkna vilka löpande leasingbetalningar som skall göras (antal betalningar och storlek). Ibland kan betalningarna dock vara beroende av en räntekomponent vilket gör att betalningarnas storlek eller antal (om ett fast belopp skall betalas varje gång) kan variera. Förutom löpande leasingbetalningar innehåller många leasingavtal en bestämmelse som gör att leasegivaren har en garanterad slutbetalning. Det kan vara fråga om att leasetagaren eller tredje man garanterar att objektet kan säljas för ett visst restvärde när leasingavtalet upphör. Om leasingavgifterna har satts så högt att amorteringsdelen av leasingavgifterna överstiger objektets marknadsvärde när leasingavtalet upphör vill ofta leasetagaren vara försäkrad om att kunna köpa tillgången till ett förmånligt pris. Detta kan lösas genom att han får en option att köpa objektet till ett pris som understiger marknadsvärdet (i fortsättningen "billig option"). I de fall leasen innehåller restvärdesgarantier och/eller billiga optioner kan leasegivaren med en stor grad av sannolikhet beräkna det ekonomiska utfallet av transaktionen på så sätt att han vet vilka löpande betalningar och vilken slutbetalning som minst kommer att göras. I dessa fall fungerar leasegivaren i stor utsträckning som en långgivare som har säkerhet i den leasade egendomen och hans huvudsakliga risk består i en kreditrisk.

En lease där leasegivarens huvudsakliga risk består i en kreditrisk företer mycket stora likheter med långgivning (mot säkerhet i

den leasade egendomen). En grundläggande princip i skattesystemet är att skattereglerna skall vara neutrala. Om leasor där leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk skulle beskattas som en hyrestransaktion (leasegivaren skriver av och beskattas för hela leasingavgiften medan leasetagaren får avdrag för hela leasingavgiften) skulle detta innebära att skattesystemet inte är neutralt mellan olika låneformer. Lite härdraget skulle man kunna uttrycka saken på så sätt att långivning i form av leasing skulle få vissa beskattningskonsekvenser medan annan långivning skulle få andra beskattningskonsekvenser. Eftersom skattesystemet bör vara neutralt är detta självfallet inte önskvärt. Neutralitetsskäl talar därför mycket starkt för att leasor där leasegivaren i huvudsak bara tar en kreditrisk bör beskattas på samma sätt som långivning.

Av redogörelsen i kapitel 5 framgår att sådana regler också är mycket vanliga internationellt. I utländsk rätt förekommer det ofta att en leasegivare inte får skriva av om transaktionens materiella innebörd är att det är fråga om långivning mot säkerhet i godset. Detta definieras på olika sätt i skilda stater men typiskt sett har leasegivaren inte rätt att skriva av om han inte tar någon eller endast en begränsad restvärdesrisk.

Även redovisningsmässigt gäller enligt Redovisningsrådets rekommendation RR 6/99 att en leasegivare inte skall skriva av om den materiella innebörden av transaktionen är att det inte är fråga om uthyrning utan utlåning av pengar. Enligt rekommendationen skall nämligen en transaktion som klassificeras som finansiell leasing behandlas som långivning. Det som avgör om en transaktion skall klassificeras som finansiell leasing till skillnad från operationell leasing är om avtalet är konstruerat på så sätt att de ekonomiska fördelar och ekonomiska risker som förknippas med ägande av objektet i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Civilrättsligt är det fråga om uthyrning men materiellt sett är det fråga om långivning. För de företag som skall tillämpa rekommendationen skall därför den materiella innebörden av transaktionen – och inte den formella – ligga till grund för hur den skall redovisas i koncernredovisningen.

Parterna

Det andra alternativet för avgränsningen är att ha olika regler beroende på vilka parter som har ingått avtalet. Man skulle exempelvis kunna tänka sig olika regler beroende på om leasetagaren är skattskyldig i Sverige eller inte. En annan tänkbar avgränsning är att ha speciella regler om leasegivaren yrkesmässigt ägnar sig åt leasingverksamhet alternativt har tillverkat de produkter som leasar ut och andra regler för övriga leasegivare.

Om både leasegivaren och leasetagaren är svenska skattesubjekt i skatteposition (dvs. har så stora vinster att man betalar skatt) finns det inga skattevinster att hämta genom leasing. Det som är skattevinst för den ena parten kommer att motsvaras av en lika stor skatteförlust för den andra parten. I dessa fall finns det därför i princip inga fiskala skäl att förhindra leasegivaren från att skriva av oavsett hur leasen är konstruerad. När det gäller leasetagare som inte är skattesubjekt i Sverige (typiskt sett staten, kommuner och utländska skattesubjekt) samt svenska skattskyldiga som har så stora förluster att de inte inom överskådlig tid kommer att betala skatt finns det emellertid skattevinster att hämta (räntan på skatten på skillnaden mellan avskrivningarna och amorteringsdelen av leasingavgifterna).

Avsikten med de svenska reglerna om avskrivning på inventarierna är att systemet skall vara enkelt att tillämpa. Detta uppnås genom att samma regler är tillämpliga för alla typer av inventarier. Eftersom inventarier får skrivas av oberoende av ekonomisk livslängd innebär reglerna att många inventarier kan skrivas av snabbare än vad som motiveras av faktisk förslitning. Detta ger i sin tur en viss stimulans för investeringar i inventarier och andra tillgångar som skrivs av enligt samma regler. Avsikten är dock inte att stimulans effekter via skattesystemet skall komma sådana subjekt till del som inte är skattskyldiga till svensk inkomstskatt.

Leasing torde många gånger vara ett alternativ till att låna pengar och köpa tillgången själv. Om leasingavtalet är konstruerat så att det liknar ett låneavtal innebär detta – om transaktionen beskattas som en hyretransaktion – att subjekt som inte är skattskyldiga i Sverige indirekt kan komma i åtnjutande de sti-

mulanseffekter som skattesystemet ger inventarieanskaffningar på så sätt att leasingavgifterna beräknas enligt en lägre ränta än vad som skulle ha gällt för ett motsvarande lån.

När leasetagaren är utländsk innebär det alltså att den svenska bolagsskattebasen dräneras på ett icke avsett sätt (i alla fall i sådana situationer där avtalsvillkoren är sådana att det materiellt sett är fråga om utlåning av pengar). För utländska leasetagare finns det dessutom ibland dubbla skattevinster att hämta på en leasingtransaktion. Detta blir fallet om leasetagaren finns i ett land där han betraktas som ägare till tillgången och därför skriver av samtidigt som leasegivaren i Sverige betraktas som ägare enligt svensk rätt och därför också skriver av. Med ett engelskt uttryck brukar detta kallas double dip. Från fiskala utgångspunkter känns det naturligtvis spontant som en stötande lösning att två parter skall kunna skriva av på samma objekt. Förekomsten av double dip är dock en naturlig följd av att två stater har olika skatteregler beträffande samma transaktion. Vill man åtgärda detta är den naturliga lösningen att träffa internationella överenskommelser om den skattemässiga behandlingen av leasingtransaktioner. För att en sådan överenskommelse skall bli effektiv måste den rimligtvis omfatta samtliga OECD-stater och ett antal andra stater. Det förefaller inte realistiskt att tro att någon sådan överenskommelse skulle kunna slutas inom överskådlig tid.

En annan lösning för att förhindra dubbla avskrivningar är att villkora leasegivarens avskrivningsrätt med att leasetagaren inte också skriver av. En sådan regel skulle emellertid bli synnerligen svår att kontrollera. Det är inte ens säkert att leasegivaren har kunskap om leasetagarens skattemässiga situation vilket skulle göra en sådan regel ännu svårare att tillämpa.

Dubbla avskrivningar i internationella avtalsförhållanden är alltså något som svårigen kan åtgärdas genom ensidig svensk lagstiftning. Man kan t.o.m. sträcka sig så långt att förekomsten av dubbla avskrivningar i internationella avtalsförhållanden inte ens bör åtgärdas genom ensidig svensk lagstiftning. Den svenska skattebasen påverkas nämligen inte alls av hur en utländsk lease-

tagare beskattas i sitt hemland. Från svenska utgångspunkter är det alltså ointressant om en utländsk leasetagare också skriver av. Förutom detta så medför även dubbla avskrivningar att de enda skattevinster som uppkommer genom förfarandet är räntevinster på en skattekredit. För ekonomierna totalt sett blir det inte fråga om dubbla avdrag för samma kostnader. Om leasetagaren skriver av torde det regelmässigt vara så att han betraktas som ägare och att transaktionen behandlas som ett lån i hans hemland. Han kommer då enbart att få avdrag för räntedelen av leasingavgifterna. Kostnaderna för den förslitning som tillgången utsätts för dras av genom avskrivningar i stället för den del av leasingavgiften som anses som amortering. Om leasetagaren lämnar tillbaka tillgången i samband med att leasingavtalet upphör så kommer eventuella överavskrivningar att återföras till beskattning.

Med hänsyn till att dubbla avskrivningar inte påverkar den svenska skattebasen och till att det endast är fråga om räntevinster på en skattekredit och då en ensidig svensk lagstiftning för att förhindra förfarandet skulle bli mycket svår att tillämpa bör inga speciella regler införas som uttryckligen tar sikte på att förhindra dubbla avskrivningar i internationella avtalsrelationer.

När det gäller det generella problemet med utländska leasetagare (samt svenska leasetagare som inte är skattesubjekt), nämligen att den svenska bolagsskattebasen dräneras på ett icke avsett sätt, skulle man i princip kunna överväga att föreskriva att leasegivaren alltid skall skriva av om leasetagaren är skattskyldig i Sverige samtidigt som leasen måste uppfylla vissa villkor för att leasegivaren skall få skriva av om leasetagaren inte är skattskyldig i Sverige.

Det är emellertid olämpligt att ha regler som diskriminerar utländska skattesubjekt. Skattereglerna bör – så långt som möjligt – vara desamma oavsett var olika avtalsparter har sin hemvist. När det gäller leasetagare som har sin hemvist inom EES kan det också ifrågasättas om det är förenligt med reglerna om fri rörlighet för kapital att ha olika regler för svenska resp. utländska leasetagare. Redan av dessa skäl bör man förkasta tanken på att ha

olika regler för leasar där det är svenska resp. utländska leasetagare.

Det kan dessutom med fog ifrågasätta varför transaktioner där det materiellt sett är fråga om utlåning av pengar – men formellt uthyrning av tillgång – skall beskattas som uthyrning även om det inte finns några skattevinster att hämta (dvs. om båda parterna är svenska skattesubjekt). Det skulle exempelvis vara uteslutet att ha skatteregler som medger att en långgivare (och inte ägaren) skriver av på den egendom som ligger som säkerhet för ett lån och beskattas för amorteringar samtidigt som låntagaren får dra av amorteringar. Även om det inte skulle finnas några skattevinster att hämta (dvs. båda parterna är svenska skattesubjekt i skatteposition) skulle ett sådant förfarande strida mot fundamentala principer beträffande inkomstbeskattningen, nämligen att beskattningen skall träffa den vinst som uppkommer i verksamheten. Samma resonemang bör också tillämpas beträffande leasing. Om den materiella innebörden av en transaktion är att det är fråga om långivning så bör leasegivaren (dvs. den materiella långgivaren) inte skriva av oavsett om det finns några skattevinster att hämta för parterna eller inte. I konsekvens med detta bör han naturligtvis inte heller beskattas för den del av leasingavgiften som kan sägas vara amortering av skulden.

Även för olika kategorier leasegivare bör reglerna vara desamma. Det går inte att försvara regler som innebär att företag som yrkesmässigt ägnar sig åt leasing skall kunna skriva av trots att de i stort sett bara tar en kreditrisk samtidigt som företag som inte yrkesmässigt ägnar sig åt leasing måste ta en större risk. Skattereglerna bör så långt som möjligt vara neutrala. Inte heller bör företag som har tillverkat en produkt kunna skriva av om man leasar ut på sådana villkor att man i allt väsentligt bara tar en kreditrisk. Det bör inte heller införas några specialregler som tar sikte på investarleasar.

Sammanfattningsvis leder denna diskussion till att avgränsningen mellan de fall där leasegivaren skall resp. inte skall skriva av inte bör göras utifrån vilka parter det är som har slutit avtalet.

Den leasade egendomen

Den tredje och sista variabeln utifrån vilken man kan göra avgränsningen mellan de fall där leasegivaren skall resp. inte skall skriva av är att göra reglerna beroende av den egendom som leasen avser. Man kan dels tänka sig speciella regler för sådana tillgångar som uppenbarligen aldrig kommer att lämnas tillbaka och dels speciella regler för dyra inventarier (flygplan, lok, båtar, etc.) eftersom det är i dessa fall som de potentiella skattevinsterna är störst.

För vissa tillgångar såsom täckdikningsanläggningar, gödselbrunnar, etc. kan man på förhand sägas att det är helt uppenbart att de aldrig kommer att lämnas tillbaka till leasegivaren. Kostnaden för ett återlämnande – om ett återlämnande ens är möjligt – står nämligen inte alls i proportion till värdet av egendomen. Leasing av sådana tillgångar bör över huvud taget inte skattemässigt behandlas som hyresavtal oavsett hur avtalsvillkoren är formulerade. Frågan blir då var man skall dra gränsen.

Ett alternativ är att uttryckligen föreskriva att avtal om hyra av sådana inventarier som svårigen kan lämnas tillbaka inte skall behandlas som hyresavtal vid beskattningen. En sådan regel skulle emellertid kunna leda till gränsdragningsproblem och osäkerhet. Allmänt sett är det positivt om skatteregler skrivs så klart och tydligt som möjligt så att de skattskyldiga vet vad de har att rätta sig efter. En annan lösning är därför att direkt ange vilken typ av tillgångar som inte bör få leasas med skatterättslig verkan.

Då kan man först konstatera att en täckdikningsanläggning skatterättsligt är en markanläggning så om de nya reglerna enbart avser inventarier kommer sådana aldrig att omfattas av reglerna. Detta innebär naturligtvis att den rättspraxis som utvecklats genom RÅ 1987 ref. 166 även fortsättningsvis skall tillämpas. Eventuell leasing av täckdikningsanläggningar kommer därför även i framtiden inte att betraktas som hyresavtal vid beskattningen.

När det sedan gäller inventarier så är ett alternativ att knyta an till de civilrättsliga reglerna om fastighetstillhörighet i 2 kap. jordabalken. Ett annat alternativ är att knyta an till de skatterättsliga begreppen mark- resp. byggnadsinventarier. Med tanke på att de nya reglerna avser skatterättslig lagstiftning känns det naturligt att anknyta till vedertagen skatterättslig terminologi.

Som markinventarier räknas en markanläggning eller del av markanläggning som är avsedd att tillsammans med inventarier användas i den näringsverksamhet som bedrivs på fastigheten. Detta inkluderar exempelvis industrispår, traversbanor, gödselbassänger och urinbrunnar. Till markinventarier räknas också ledningar samt stängsel och liknande avspärrningsanordningar.

Som byggnadsinventarier räknas sådana delar och tillbehör i en byggnad som är avsedd att direkt tjäna den näringsverksamhet som bedrivs i byggnaden. Hit räknas inte sådana anordningar som är nödvändiga för byggnadens allmänna användning. Som byggnadsinventarier räknas exempelvis maskiner, anordningar för godstransport, ställningar för lagring, speciella värmeanläggningar, ventilationsanläggningar, butiksinredning, diskar, rulltrappor etc.

Även om byggnadsinventarier ofta är av den karaktären att de svårigen kan avlägsnas och lämnas tillbaka kan det inte uteslutas att det finns flera fall då ett återlämnande faktiskt är tänkbart. För markinventarier gäller dock generellt att de har infogats i en fastighet på sådant sätt att det är helt orealistiskt att tänka sig att man skall avlägsna och återlämna dem till en leasegivare. Om man skall ha en lagstiftning som bygger på tekniken att man direkt anger vilka typer av inventarier som per definition inte skall kunna hyras med skatterättslig verkan (till skillnad från mer diffusa skrivningar om inventarier som svårigen kan lämnas tillbaka e.d.) blir slutsatsen att uttryckligen undanta markinventarier men inte byggnadsinventarier.

Som nämnts är dock även byggnadsinventarier ofta av den karaktären att de svårigen kan avlägsnas och lämnas tillbaka. Det faktum att byggnadsinventarier inte per definition undantas från de tillgångar som skall vara omöjliga att leasa med skatterättslig

verkan torde dock inte medföra att det blir vanligt med leasing av sådana. En förutsättning för att man från fiskala utgångspunkter skall kunna acceptera leasing av egendom som svårigen kan lämnas tillbaka är nämligen att det samtidigt införs skatteregler som innebär att en leasegivare som i huvudsak endast tar en kreditrisk inte skall få skriva av. Sådana byggnadsinventarier som svårigen går att lämna tillbaka måste rimligtvis leasas på sådana avtalsvillkor att leasegivaren tar en mycket begränsad risk. Leasegivaren kommer då inte att få skriva av men grunden för detta är avtalsvillkoren och inte egendomens karaktär.

Ett annat alternativ skulle vara att ha speciella regler för egendom som är specialtillverkad för leasetagaren. Sådan egendom kan nämligen också vara i stort sett omöjlig att ta tillbaka – i alla fall i den betydelsen att leasegivaren inte kan sälja egendomen för ett rimligt pris till någon annan part. Även specialtillverkad egendom måste dock i praktiken leasas på sådana villkor att leasegivaren endast tar en begränsad risk. Samma överväganden som beträffande byggnadsinventarier kan därför göras för specialtillverkad egendom.

Ett ytterligare alternativ skulle vara att föreskriva stränga regler vid leasing av dyra tillgångar såsom flygplan, lok, fartyg, tågagnar etc. Det är för sådana tillgångar som de potentiella skattevinster är störst. Skattereglerna bör dock vara neutrala och det förefaller som en mer tilltalande lösning att ha generella regler angående leasar där leasegivarens risk huvudsakligen består i en kreditrisk i stället för att ha sådana regler enbart beträffande vissa dyra inventarier.

Slutsatsen blir därför att bortsett från markinventarier så bör det inte finnas några speciella regler för olika slag av tillgångar.

Sammanfattande bedömning

Av diskussionen ovan framgår att avskrivningsreglerna bör behållas oförändrade och att det inte är rimligt att ägaren av en tillgång alltid skall skriva av även om ägaren naturligtvis i normalfallet bör skriva av. Vidare framgår att skattereglerna bör vara

desamma oavsett om leasetagaren är skattskyldig i Sverige eller inte och oavsett vilken typ av leasegivare det är fråga om. Med undantag för markinventarier bör det inte heller finnas några specialregler beroende på vilken typ av tillgång det är som leasas. I så fall återstår endast att utforma reglerna utifrån avtalsvillkoren. Den naturliga avgränsningen blir då att sådana leasar där leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk bör beskattas som långivning medan andra leasar bör beskattas som hyra. Med en sådan reform blir det neutrala regler mellan sådan långivning som sker i form av leasing och "vanlig" långivning. Eftersom ett stort antal stater redan har regler beträffande leasing som innebär att leasegivaren inte skall skriva av om avtalsvillkoren är formulerade på visst sätt (typiskt sett är det fråga om sådana situationer där leasegivaren i praktiken fungerar som långivare) innebär en sådan svensk reform en anpassning till regler som är vanliga internationellt.

7.2 Krav på modellen och de konsekvenser dessa leder till avseende inriktningen på reformen

Promemorians förslag: Huvudregeln i lagstiftningen bör vara att leasar som innehåller en restvärdesgaranti eller en option där lösenpriset understiger tillgångens förväntade marknadsvärde (vid den tidpunkt då optionen kan utnyttjas) skall beskattas som långivning. Detsamma bör gälla sådana leasar där amorteringsdelen av leasingavgifterna motsvarar tillgångens anskaffningsvärde.

Enligt slutsatserna ovan skall den avgörande skiljelinjen dras mellan sådana leasar där leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk och andra leasar. Sådana leasar där leasegivarens huvudsakliga risk består i en kreditrisk bör beskattas som långivning och leasar där leasegivaren tar en större risk bör beskattas som hyra. Den stora frågan blir då hur man skall dra gränsen mellan de leasar som skall beskattas som långivning och de som skall beskattas som hyra. Som utgångspunkt för diskussionen

om den närmare utformningen av modellen skall först diskuteras vilka krav som bör ställas på modellen och hur lagstiftningen allmänt sett bör utformas utifrån dessa krav.

Den modell som väljs bör uppfylla vissa krav. Dessa är:

1. Reglerna skall vara klara och tydliga.
2. Reglerna skall vara enkla att tillämpa.
3. Reglerna skall vara sådana att double dip-situationer inte blir möjliga i Sverige.
4. Reglerna skall vara sådana att parterna inte skall behöva ha någon kunskap om motpartens förhållanden för att bedöma sin egen beskattningssituation.

Den största nackdelen med dagens situation torde vara den osäkerhet som finns om vad som gäller beträffande leasingtransaktioner. Det är därför av mycket stor betydelse att de nya reglerna blir klara och tydliga. Så långt det är möjligt bör reglerna också vara enkla att tillämpa. Av diskussionen i föregående avsnitt framgår att vi inte bör införa någon ensidig svensk lagstiftning för att förhindra internationella double dip-situationer. När det gäller helt svenska transaktioner är läget dock ett annat. Utifrån statsfinansiella utgångspunkter finns det självfallet ingen anledning att konstruera skatteregler som kan medföra att två svenska skattesubjekt samtidigt skall få skriva av på samma objekt. Reglerna måste därför formuleras så att detta inte blir möjligt. Å andra sidan bör man inte ha regler som villkorar den ena partens avskrivningsrätt med att den andra parten inte skriver av. En sådan lagstiftning förefaller både komplicerad och olämplig. Reglerna bör alltså konstrueras på så sätt att varje part utifrån sina förhållanden kan bedöma om man själv skall skriva av eller inte.

Utifrån dessa krav kan modellen i grova drag skisseras.

Utgångspunkten för lagstiftningen skall alltså vara att sådana leasar där leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk skall beskattas som långivning. Ett alternativ för att uppnå detta syfte skulle vara att man formulerar en lagregel som stadgar just detta, nämligen att en leasegivare inte skall skriva av om han i huvudsak

endast tar en kreditrisk. Ett annat alternativ skulle vara att exempelvis anknyta till definitionen av finansiell leasing i RR6:99 och föreskriva att leasegivaren inte skall skriva av om leasingavtalet är sådant att de huvudsakliga fördelar och risker som förknippas med ägandet i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Båda dessa alternativ är dock ganska vaga och oprecisa och man skulle kunna förvänta sig en betydande osäkerhet innan dess lagstiftningen har "satt sig" i form av praxis från Regeringsrätten. Dessutom skulle denna teknik sannolikt att leda till ett stort antal tvister. Förutom dessa uppenbara nackdelar skulle man riskera att fall som materiellt sett bör omfattas av reglerna inte gör det. Som exempel kan nämnas att transaktionerna i flygleasingdomarna enligt Megas förvaltningsberättelse klassificerades som operationella leasar (RÅ 1998 ref. 58 s. 312). Det bör dock observeras att RR6 tillkom efter det att transaktionerna genomfördes och det är inte säkert att transaktionerna hade kunnat klassificeras som operationella leasar om rekommendationen hade varit tillämplig då. Med den typen av lagstiftning skulle man dessutom riskera att få double dip-situationer i Sverige, nämligen om parterna gör helt olika tolkningar av avtalet och skattemyndigheten inte uppmärksammar detta. RR6:99 kan också uttryckligen leda till att transaktionen klassificeras olika hos leasegivaren och leasetagaren (punkt 8).

Som redan nämnts talar därför övervägande skäl för att lagstiftningen inte skall innehålla vaga och oprecisa formuleringar. I stället bör man inrikta sig på en lagstiftning som innebär att man uttryckligen slår fast hur avtalsvillkoren skall se ut för att leasegivaren resp. leasetagaren skall skriva av. Kriterierna för detta skall då väljas på så sätt att man fångar in sådana transaktioner där leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk.

En sådan lagstiftning riskerar å andra sidan att bli mycket omfattande och detaljerad. Man kan exempelvis föreskriva detaljerade regler om hur stora restvärdesgarantier och hur billiga optioner som är acceptabla för att leasegivaren skall skriva av (dvs. hur stor positiv och negativ restvärdesrisk som leasegivaren måste ta) vid olika löptider och beträffande olika tillgångar, hur

långa leasingtider som är acceptabla för olika tillgångar, vilket värde tillgången minst måste förväntas ha vid leasingtidens utgång, hur stor del av leasingavgifterna som får utgöras av amorteringar, att leasegivarens vinst inte endast får utgöras av skattevinsten, hur stor del av anskaffningspriset som leasegivaren får ha belånat etc.

En lagstiftning med så detaljerat innehåll skulle förhoppningsvis bli klar och tydlig men också tämligen omfångsrik och komplicerad. Som exempel kan nämnas att en restvärdesrisk som skall kvantifieras rimligtvis bör variera beroende på vilken slags tillgång det är och beroende på hur lång leasingtiden är. Ju mer detaljerade kriterier man ställer upp desto omfångsrikare och mer komplicerad blir lagstiftningen. Detta är inte något önskvärt. Lagstiftningen bör i stället vara så enkel som möjligt. Ju enklare regler man har desto mer "grovmaskiga" måste dessa dock med nödvändighet bli.

Om man vill ha en enkel lagstiftning som samtidigt fångar in sådana transaktioner där leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk kan en möjlig väg vara att inrikta sig på förekomsten av positiv eller negativ restvärdesrisk över huvud taget. Det som kan betraktas som "vattendelaren" mellan köp och lån är nämligen hanteringen av restvärdet (jämför diskussionen i föregående avsnitt). Om alla kassaflöden (alltså inte bara de löpande betalningarna utan även slutbetalningen) som affären ger upphov till är kända (eller åtminstone huvudsakligen kan variera utifrån förändringar av ränteläget) liknar transaktionen långgivning i så stor utsträckning att skattekonsekvenserna bör bli desamma som vid långgivning. Ett annat sätt att uttrycka detta är att om leasegivaren inte har någon positiv eller negativ restvärdesrisk bör transaktionen behandlas som långgivning. Om leasen däremot är konstruerad så att det finns en genuin osäkerhet beträffande restvärdet bör transaktionen behandlas som hyra.

Det finns två huvudsakliga tekniker som en leasegivare kan använda för att eliminera sin restvärdesrisk, nämligen dels att leasetagaren eller tredje man ställer ut en garanti avseende ett visst restvärde (restvärdesgaranti) och dels att leasingavgifterna

är så höga att amorteringsdelen täcker hela anskaffningsutgiften för tillgången (en s.k. full pay-out lease). I båda dessa situationer vet leasegivaren att han får tillbaka det belopp som investeras (och ersättning för kapitalkostnad m.m.). Om det inte finns någon restvärdesgaranti men leasingavgifterna har beräknat på så sätt att det oamorterade beloppet vid leasingtidens utgång är lägre än objektets förväntade marknadsvärde (utan att vara en full pay-out lease) så minskar leasegivarens restvärdesrisk men elimineras inte. Å andra sidan kommer leasetagaren inte att gå med på så höga leasingavgifter om han inte vet att han får köpa tillgången för ett pris som motsvarar det oamorterade beloppet. Detta kan lösas på så sätt att han får en option att köpa tillgången till detta pris (billig option).

Alternativen med restvärdesgaranti och billig option utesluter naturligtvis inte varandra. Leasegivaren kan mycket väl kräva en restvärdesgaranti i en lease där det oamorterade beloppet är lägre än det förväntade marknadsvärdet på tillgången och samtidigt ställa ut en billig option till leasetagaren.

Det bör observeras att en utomstående betraktare inte kan veta hur stort det oamorterade beloppet i en viss lease är. Detta beror helt och hållet på leasegivarens kalkylsituation. Om leasegivaren kräver en restvärdesgaranti på X % av anskaffningsvärdet har han dock vanligen sett till att få så höga leasingavgifter att det oamorterade beloppet vid leasingtidens slut uppgår till samma belopp. Blotta förekomsten av en restvärdesgaranti är därför en stark indikation på att leasen är konstruerad på så sätt att leasegivaren är garanterad att få täckning för hela anskaffningsutgiften för tillgången. Han har naturligtvis alltid risken att leasetagaren inte betalar de leasingavgifter som han har förbundit sig, att den som har ställt ut restvärdesgarantin inte klarar av att fullgöra sitt åtagande och att marknadsvärdet på tillgången i dessa situationer inte täcker den återstående låneskulden. Detta är dock den risk som vilken långivare som helst tar och utgör det som kan kallas för kreditrisk.

På motsvarande sätt gäller att leasegivaren inte har någon chans att få ett större belopp än anskaffningsvärdet för tillgången

om han har ställt ut en option där leasetagaren ges rätt att köpa tillgången till ett pris som understiger marknadsvärdet. Man kan nämligen förutsätta att leasetagaren kommer att utnyttja en sådan option. Även i denna situation har leasegivaren alltså en ställning som i stor utsträckning motsvarar den som vilken långivare som helst har.

Även om optioner och restvärdesgarantier kan formuleras på många olika sätt och medföra en större eller mindre grad av risktagande för parterna är förekomsten av restvärdesgarantier och/eller billiga optioner en stark indikation på att leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk. Därmed intar leasegivaren i stort sett samma ställning som vilken långivare som helst. Vill man ha en enkel lagstiftning kan man därför göra gränsdragningen vid sådana leasar där det förekommer restvärdesgarantier och/eller billiga optioner. En sådan reglering skulle kunna innebära att om det finns en restvärdesgaranti eller billig option eller är fråga om en full pay-out lease så skall transaktionen behandlas som långivning. Övriga leasar skall behandlas som hyra. En sådan lösning förefaller både funktionell och är dessutom klart enklare än en reglering som innebär att man ställer upp ett stort antal regler för hur en lease skall konstrueras för att den skattemässigt skall godtas som uthyrning.

Det torde vara mycket enkelt att konstatera om det förekommer en restvärdesgaranti. Det räcker däremot inte att konstatera att det förekommer en option. För att reglerna skall tillämpas måste lösenpriset understiga det marknadsvärde som tillgången förväntas ha när optionen kan utnyttjas. För att avgöra detta skall vanliga regler för bevisvärdering tillämpas. Som utomstående betraktare är det dock ofta omöjligt att avgöra om amorteringsdelen av leasingavgifterna täcker hela anskaffningsutgiften eller inte. Denna fråga måste lösas med någon form av schablon och diskuteras i nästa avsnitt.

Sammanfattningsvis kan konstateras att enligt de krav på lagstiftningen som diskuterades ovan bör modellen inte bara vara klar och tydlig utan också så enkel som möjligt. Enkelhetsskäl talar därför starkt för att lagstiftningen bör inriktas på sådana

leasar där det förekommer restvärdesgarantier och/eller billiga optioner eller när det är fråga om en lease där hela anskaffningsutgiften amorteras under leasingtiden (full pay-out lease). Så länge som båda parterna vet vad som gäller när det sluter avtalet spelar det dessutom inte så stor roll hur reglerna ser ut. Parterna kan ju anpassa avtalsvillkoren till de givna skattereglerna.

7.3 Leasar där amorteringsdelen av leasingavgifterna motsvarar tillgångens anskaffningsvärde

Promemorians förslag: Ingen legaldefinition skall införas av när det föreligger en lease där amorteringsdelen av leasingavgifterna täcker hela anskaffningsutgiften för tillgången. I stället införs en regel som innebär att om leasingtiden överstiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd skall transaktionen behandlas som långivning.

I avsnitten ovan har slagits fast att utgångspunkten för de nya reglerna skall vara att sådana leasar där leasegivaren i huvudsak bara tar en kreditrisk skall beskattas som långivning. Konkret innebär detta att reglerna skall tillämpas på sådana leasar där

1. någon har ställt ut en restvärdesgaranti,
2. leasetagaren har fått en option att köpa tillgången till ett pris som understiger det förväntade marknadsvärdet eller
3. amorteringsdelen av leasingavgifterna täcker hela anskaffningsutgiften för tillgången.

Förekomsten av restvärdesgarantier och billiga optioner torde vara förhållandevis lätt att konstatera. Som utomstående betraktare är det emellertid ofta omöjligt att konstatera huruvida leasingavgifterna är så höga att amorteringsdelen täcker hela leasegivarens anskaffningsutgift för objektet eller inte (en s.k. full pay-out lease). Detta beror helt på leasegivarens kalkylsituation och denna är vanligtvis inte känd. Problemet kan beskrivas enligt följande.

Leasingavgifterna bestäms vanligen som en annuitet. Av ekvation 3-7 framgår att storleken på annuiteter är beroende av:

- objektets anskaffningsvärde (nuvärde)
- objektets slutvärde (restvärde)
- räntan
- antalet betalningar

En utomstående betraktare kan ofta bara ha kännedom om tre av dessa fem variabler, nämligen storleken på leasingbetalningarna, antalet betalningar och objektets anskaffningsvärde. Den ränta och det slutvärde som leasegivaren kalkylerar med är ofta inte kända. I en situation där man känner fyra variabler av fem kan man lätt beräkna den femte. Om man däremot bara känner till tre variabler av fem finns det inte ens en teoretisk möjlighet att beräkna de två felande. Av detta skäl måste det till någon form av schablon för att avgöra om en lease är konstruerad så att leasegivaren får hela anskaffningsutgiften täckt genom amorteringar under leasingtiden.

I de fall det föreligger en restvärdesgaranti kan man normalt sett utgå från att amorteringsdelen av leasingavgifterna inte täcker tillgångens anskaffningsvärde. Av detta faktum kan man naturligtvis inte dra slutsatsen att en lease som inte innehåller någon restvärdesgaranti är en full pay-out lease. Det kan ju mycket väl vara så att leasegivaren tar en medveten risk beträffande restvärdet. Avsaknaden av restvärdesgaranti är därför ett utomordentligt dåligt kriterium för att avgöra huruvida en viss lease är en full pay-out lease eller inte. Någon annan teknik måste sökas.

I en lease där hela anskaffningsutgiften amorteras under leasingtiden är restvärdet i kalkylen noll. Ett sätt att avgöra om en lease är en full pay-out lease eller inte (utan att känna till den bakomliggande kalkylen) skulle därför vara att sätta in ett restvärde på noll i ekvationen och se vilken ränta som detta antagande resulterar i. Generellt gäller att ju högre leasingavgifterna är desto högre är räntan eller desto lägre är restvärdet. Mot denna bakgrund skulle man därför kunna legaldefiniera en viss ränta som en referensränta. Om den implicita räntan i leasingavtalet (vid antagande av restvärdet noll) är högre än den legaldefi-

nierade referensräntan skulle leasen betraktas som en full pay-out lease. I annat fall inte.

Detta är dock en teknik som har vissa brister. Leasegivarens krav på förräntning varierar nämligen bland annat beroende på vilken typ av tillgång det är, hur långt leasingavtalet är, hur pass kreditvärdig leasetagaren är, valutakursrisk etc. Det är därför omöjligt att hitta en enda ränta som kan passa för alla typer av investeringar. Om denna teknik skulle användas skulle man därför bli tvungen att ange ett stort antal räntor för olika situationer. Förutom dessa tekniska invändningar kan invändas att det är tveksamt om vinstnivåns storlek (dvs. den ränta som leasegivaren kan få) bör avgöra beskattningskonsekvenserna. Mot denna bakgrund skulle det vara en stor fördel om man kunde hitta någon annan teknik för att fånga in de situationer där leasingavgifterna är så stora att amorteringsdelen täcker hela anskaffningsutgiften.

En alternativ lösning skulle vara att ta sikte på leasar som sträcker sig över större delen av objektets ekonomiska livslängd. När objektets ekonomiska livslängd är slut är dess marknadsvärde av naturliga skäl noll (ibland t.o.m. negativt). En lease som sträcker sig över (större delen av) tillgångens ekonomiska livslängd måste därför antingen vara en full pay-out lease eller innehålla en restvärdesgaranti. I annat fall skulle leasegivaren medvetet sätta sig i en situation där han vet att han inte kommer att få tillbaka det investerade beloppet.

Det är naturligtvis fullt rimligt att tänka sig full pay-out leasar som har en kortare löptid än tillgångens ekonomiska livslängd. Ett sådant leasingavtal innebär att leasetagaren betalar så höga leasingavgifter att hela anskaffningsutgiften för tillgången amorteras under en kortare tid än vad som motsvarar den ekonomiska livslängden. För att leasetagaren skall gå med på så höga leasingavgifter kommer han rimligtvis att kräva att få en option att köpa tillgången för ett mer eller mindre symboliskt pris efter leasingtiden. I så fall blir regeln om billiga optioner tillämpliga.

Under förutsättning att det införs regler om att förekomsten av restvärdesgarantier och billiga optioner skall medföra att transaktionen behandlas som långivning torde det inte behövas

någon speciell mekanism för att beräkna om en viss lease innebär att hela anskaffningsutgiften amorteras eller inte. I stället räcker det att föreskriva att leasor som sträcker sig över större delen av en tillgångs förväntade ekonomiska livslängd skall behandlas som långivning. Om tidsgränsen sätts till 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd torde objektet vanligtvis ha ett så stort restvärde att restvärdesrisken inte blir helt försumbar.

I valet mellan att legaldefiniera ett stort antal räntor för olika situationer eller att låta reglerna vara beroende av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd förefaller det som en enklare lösning att välja det senare alternativet. Riksskatteverket bör utfärda rekommendationer där den förväntade ekonomiska livslängden på olika tillgångar anges. Eftersom ett antal stater har avskrivningsregler som baseras på ekonomisk livslängd torde vägledning kunna hämtas i sådana regler. Bedömningen av förväntad ekonomisk livslängd är emellertid ganska svår och måste med nödvändighet bli schabloniserad.

7.4 Tidsgräns inom vilken leasegivaren alltid skall skriva av

Promemorians förslag: Om leasingtiden är fem år eller kortare skall leasegivaren skriva av oavsett hur avtalsvillkoren är formulerade (dock under förutsättning att han är ägare till objektet och att leasingobjektet inte avser markinventarier). Om avtalstiden är fem år eller kortare men innehåller en förlängningsklausul så att den sammanlagda leasingtiden kan komma att överstiga fem år skall huvudregeln tillämpas under hela avtalstiden. Om ett avtalet inte innehåller någon förlängningsklausul men parterna ändå kommer överens om en förlängning skall huvudregeln tillämpas fr.o.m. dagen för förlängningsavtalet. Om avskrivningsrätten därigenom övergår från leasegivaren till leasetagaren skall leasegivaren anses ha sålt inventarieret till marknadspris.

I avsnitten ovan slogs fast att gränsdragningen mellan sådana leasar som skall beskattas som långivning och sådana som skall beskattas som hyra bör göras utifrån förekomsten av restvärdesgarantier och/eller optioner där lösenpriset understiger det förväntade marknadsvärdet vid lösentidpunkten. Även sådana leasar där den sammanlagda leasingtiden överstiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd skall alltid beskattas som långivning. Dessa gränsdragningar gjordes utifrån den uttalade målsättningen att reglerna skall bli klara, tydliga och enkla. Om dessa regler skulle tillämpas fullt ut är det emellertid rimligt att tro att en stor andel av de leasingavtal som sluts idag skulle omfattas av de nya reglerna. Om avtalsvillkoren inte ändrades skulle detta i sin tur medföra att avskrivningsrätten vid leasing i stor utsträckning skulle tillkomma leasetagaren i stället för leasegivaren. Ett sådant utfall skulle i och för sig vara en naturlig följd av den övergripande utgångspunkten att sådana leasar där leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk skall beskattas som långivning men det skulle också med nödvändighet medföra en ökad administrativ börda för leasetagarna. Detta är inte önskvärt, i synnerhet inte såvitt avser små och medelstora företag.

Finansbolagen har redan – av naturliga skäl – väl utarbetade rutiner för att skriva av på leasingobjekt. En pragmatisk lösning skulle då vara att leasar med lågt potentiellt "skatteinnehåll" alltid skall beskattas som hyra oavsett hur villkoren är formulerade – dock givetvis under förutsättning att leasegivaren är ägare till objektet. Det är naturligtvis ingen bra lagstiftningsteknik att föreskriva att leasegivaren skall skriva av om det inte finns allt för stora skattevinster att hämta på transaktionen. Avgränsningen måste i stället göras utifrån objektiva kriterier.

I diskussionen ovan har slagits fast att reglerna bör vara desamma oavsett om leasetagaren är skattskyldig i Sverige eller inte och oavsett vilken typ av egendom det är som leasas (bortsett från markinventarier). Avgränsningen för leasar med lågt potentiellt skatteinnehåll bör därför göras utifrån avtalsvillkoren. Den naturliga avgränsningen blir då att slå fast en tidsgräns. Om leasingtiden understiger gränsen bör leasegivaren skriva av även om

avtalet innehåller en restvärdesgaranti eller en billig option eller om det är fråga om en full pay-out lease. Tidsgränsen måste då väljas så att de potentiella skattevinster vid ett "aggressivt beteende" är så pass små att de kan accepteras. Samtidigt bör gränsen vara så väl tilltagen att ganska många ordinära leasar omfattas.

I avsnitt 8.3 (Tabell 1) har skattebortfallet (i förhållande till en strikt norm) vid leasing till en leasetagare som inte är skattskyldig i Sverige beräknats för löptider på 5-8 år vid olika antaganden. Den främsta faktorn för att förklara ett skattebortfall är förekomsten av restvärde i kalkylen. Ju högre det kalkylerade restvärdet är desto lägre amortering kommer att flyta in under leasingtiden. Leasegivaren kan dock alltid skriva av inventariet på fem år. Beräkningarna utgår från att leasegivaren får in ett belopp motsvarande restvärdet vid utgången av leasingtiden. I de fall han har övriga inventarier vars skattemässiga värde överstiger restvärdet tas beloppet inte upp till beskattning omedelbart. I stället kommer framtida avskrivningar att bli lägre än de annars hade blivit.

Av tabellen framgår att det potentiella skattebortfallet i de flesta fallen uppgår till någon enstaka procent av anskaffningsutgiften. Vid så förhållandevis små potentiella skattevinster torde leasingaffärer mellan fristående parter inte göras av skatteskäl. Å andra sidan gäller att vid extrema antaganden om 100 % restvärde är det potentiella skattebortfallet inte helt försumbart och skulle mycket väl kunna locka till skattedrivna affärer. Om en enkel modell skall kalibreras så att extrema beteenden kan accepteras är det svårt att tänka sig en tidsgräns som är längre än fem år.

En tidsgräns på fem år torde emellertid medföra att det stora flertalet av alla leasar omfattas av regeln. För finansbolagen gällde nämligen år 1999 att 87 % av värdet av nytecknade leasar hade en löptid på upp till fem år. För år 2000 var motsvarande siffra 79 %. Eftersom dessa siffror avser värdet på kontrakten är andelen av antalet kontrakt med en löptid på upp till fem år sannolikt ännu större. Genom att välja en tidsgräns på fem år torde

alltså den stora bulken av alla leasar som tecknas redan utifrån det befintliga regelsystemet omfattas av bestämmelsen. Om tidsgränsen lagfästs så har ju dessutom parterna möjlighet att anpassa villkoren så att det önskade skattemässiga utfallet uppnås. Om parterna önskar att transaktionen skall beskattas som hyra (dvs. leasegivaren skriver av och beskattas för hela leasingavgiften samtidigt som leasetagaren får avdrag för hela leasingavgiften) men leasegivaren önskar inte ta på sig någon restvärdesrisk skriver man ett avtal som gäller i fem år eller kortare. Om leasegivaren inte är beredd att ta på sig någon restvärdesrisk men leasetagaren är beredd att ta på sig det merarbete som det innebär att skriva av och beräkna amorteringsdelen av leasingavgifterna kan man skriva ett avtal som gäller i mer än fem år.

En regel om att leasegivaren alltid skall skriva av oavsett hur villkoren är formulerade om löptiden är fem år eller kortare måste naturligtvis kompletteras med bestämmelser om hur förlängningar av leasingavtalet skall hanteras. Anta att ett avtal sluts på fem år och att villkoren är sådana att huvudregeln skulle ha blivit tillämplig om avtalstiden hade varit mer än fem år (det finns en restvärdesgaranti eller billig option eller är fråga om en full pay-out lease). Om parterna därefter kommer överens om att förlänga avtalet med ytterligare fem år bör detta naturligtvis inte bedömas som två avtal som löper på fem år vardera. I så fall skulle femårsregeln endast bli en chimär. Eftersom femårsregeln innebär en avvikelse från normen bör den tillämpas strikt.

Detta medför att avtal som löper på fem år eller kortare men där parterna har kommit överens om att det skall vara möjligt att förlänga det över femårsgränsen bör behandlas enligt huvudregeln redan från början. Om ett avtal löper på fem år eller kortare men innehåller en förlängningsklausul som medför att det kan komma att gälla under längre tid än fem år skall det redan från början behandlas som långivning om det innehåller en restvärdesgaranti eller en billig option eller om den maximala löptid som kan bli aktuell överstiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd. Om avtalet inte innehåller någon förlängningsklausul men parterna ändå kommer överens om att förlänga

det skall det behandlas enligt huvudregeln fr.o.m. dagen då parterna kommer överens om förlängningen. Om avtalet innehåller en restvärdesgaranti eller billig option eller om det är fråga om att den maximala leasingtiden överstiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd skall alltså leasetagaren skriva av fr.o.m. dagen för omförhandlingen. I detta fall skall leasegivaren anses ha sålt inventariet till marknadspris samma dag.

Om man inför regler som innebär att leasegivaren alltid skall skriva av på leasar där löptiden är fem år eller kortare skulle detta kunna inbjuda till missbruk på så sätt att en leasetagare som inte är i skatteposition garanterar ett restvärde som är mycket högt i förhållande till det verkliga värdet när avtalet upphör. Man kan tänka sig att en datorutrustning leasas på fem år och att leasetagaren ställer ut en restvärdesgaranti på 100 % av anskaffningsvärdet. Som en förutsättning för tankeexperimentet kan man också anta att båda parterna räknar med att datorutrustningen kommer att vara i stort sett värdelös när leasingtiden går ut och att det därför är självklart att leasetagaren kommer att få fullgöra sitt åtagande enligt restvärdesgarantin. De leasingavgifter som betalas enligt ett sådant avtal kommer enbart att utgöras av ränta och den materiella innebörden av en transaktionen är att leasegivaren köper tillgången och finansierar köpet med ett lån som i sin helhet betalas tillbaka efter fem år.

Det kan naturligtvis med fog ifrågasättas varför denna typ av transaktioner bör beskattas som hyra och inte som lån. Ett sätt att förhindra ett sådant förfarande skulle vara att inte låta tidsgränsen vara absolut utan villkorad av att leasetagaren inte har ställt ut en restvärdesgaranti på ett så högt värde att det framstår som självklart att garantin kommer att tas i anspråk. En sådan bestämmelse skulle emellertid kunna medföra tolkningsproblem och skapa oklarhet. Syftet med lagstiftningen är att reglerna skall vara så klara och tydliga som möjligt vilket talar emot en villkorad tidsgräns. Dessutom är de potentiella skattevinster som kan uppnås genom förfarandet tämligen blygsamma så risken för missbruk är förmodligen inte allt för överhängande. För närva-

rande görs därför bedömningen att en icke villkorad tidsgräns på fem år bör införas.

Eftersom den faktor som har enskilt störst påverkan på det negativa skatteutfallet (i förhållande till normen) är förekomsten av restvärde i kalkylen skulle man kunna överväga en längre tidsgräns än fem år men villkora denna av att leasegivaren inte har ställt ut någon restvärdesgaranti över huvud taget. På så sätt skulle amorteringsdelen av leasingavgifterna snabbare matchas mot avskrivningarna. Det är dock önskvärt att reglerna blir så enkla som möjligt. Av detta skäl bör det inte införas två olika tidsgränser. Om man skall välja mellan att ha en någorlunda kort ovillkorad tidsgräns eller en längre tidsgräns som villkoras av att leasegivaren inte har ställt ut någon restvärdesgaranti talar enkelhetsskäl för att välja en femårig ovillkorad tidsgräns.

Hittills har endast diskuterats fall då skattebortfallet (i förhållande till normen) har beräknats som en andel av anskaffningsutgiften. Ett alternativ som i och för sig skulle kunna övervägas är att införa en regel som tar sikte på sådana fall där den potentiella skattevinsten är liten i absoluta tal. Detta skulle kunna göras på så sätt att man föreskriver att leasegivaren alltid skall skriva av om anskaffningsutgiften uppgår till ett viss belopp, exempelvis några miljoner kronor. Vid så förhållandevis små investeringar är de potentiella skattevinsterna även vid långa leasar med högt restvärde tämligen blygsamma. Även en sådan regel skulle dock kunna komma att medföra gränsdragningsproblem. Om en leasetagare leasar 10 lastbilar med en dags intervall måste man avgöra om det är en eller 10 olika leasar. Om man skall godta ett sådant förfarande som 10 olika leasar måste å andra sidan beloppsgränsen sättas så lågt att det kan ifrågasättas om den skulle få någon betydelse i praktiken. Slutsatsen blir att det bör räcka med en ovillkorad tidsgräns på fem år för att leasegivarna skall kunna skriva av på den stora bulken av alla leasar.

7.5 Modellens närmare utformning

Promemorians förslag: Om leasingtiden är fem år eller kortare skall leasegivaren skriva av oavsett hur avtalsvillkoren är formulerade (dock under förutsättning att han är ägare till leasingobjektet och att det inte avser markinventarier). Om leasingtiden är längre än fem år skall leasegivaren inte skriva av om

- leasetagaren eller tredje man har ställt ut en restvärdesgaranti,
- leasetagaren eller tredje man har fått en option att köpa objektet där lösenpriset understiger objektets förväntade marknadsvärde eller
- leasingtiden överstiger 75 % av objektets förväntade ekonomiska livslängd.

Vid bedömningen av leasegivarens avskrivningsrätt bortses från restvärdesgarantier som har ställts ut av någon som är i intressegemenskap med leasegivaren.

Leasetagaren skall skriva av om

- han själv har ställt ut en restvärdesgaranti,
- han själv har fått en option att köpa tillgången där lösenpriset understiger objektets förväntade marknadsvärde eller
- leasingtiden överstiger 75 % av objektets förväntade ekonomiska livslängd.

Om leasingobjektet avser markinventarier skall leasetagaren skriva av.

I de fall leasegivaren skriver av skall han ta upp hela leasingavgiften som skattepliktig inkomst, i annat fall bara räntedelen. I de fall leasetagaren skriver av skall han inte dra av amorteringsdelen av leasingavgifterna, i övriga fall skall hela leasingavgiften dras av.

I avsnitten ovan har grundragen i reformen skisserats tämligen noggrant. I det här avsnittet skall främst sådana detaljbestämmelser kommenteras som inte har berörts tidigare.

Ovan har slagits fast att leasar (med en löptid som överstiger fem år) som innehåller en restvärdesgaranti eller en option där lösenpriset understiger tillgångens förväntade marknadsvärde vid leasingtidens utgång eller har en löptid som överstiger 75 % av

tillgångens ekonomiska livslängd skall beskattas som långivning. När det gäller detaljutformningen av reglerna bör följande gälla.

Med den valda utgångspunkten är det rimligt att kriterierna skall tillämpas strikt på leasegivarens beskattning. Det innebär att en leasegivare inte skall skriva av i dessa situationer och inte heller beskattas för amorteringsdelen av leasingavgifterna (se nedan beträffande beräkningen av denna). Ytterligare två frågor måste lösas, nämligen dels frågan om det skall spela någon roll om det är leasetagaren eller någon annan (exempelvis leverantören av utrustningen) som har ställt ut restvärdesgarantin, dels frågan om det faktum att leasegivaren har betalat någon för att ställa ut en restvärdesgaranti skall påverka bedömningen av hans avskrivningsrätt.

Det enkla svaret på båda frågorna måste bli att det i princip inte skall spela någon roll vem som har ställt ut garantin eller om leasegivaren har betalat för det eller inte. Detta följer som en naturlig konsekvens av den övergripande utgångspunkten att en leasegivare som i huvudsak bara tar en kreditrisk skall beskattas som för långivning. Det är alltså graden av det risktagande han utsätter sig för som skall avgöra hans beskattningssituation, inte vem som eventuellt har avlastat honom från diverse risker eller om han har betalat för att bli avlastad från risker. Är leasegivaren inte villig att ta någon restvärdesrisk skall han beskattas som för långivning och alltså inte skriva av.

Denna inställning måste modifieras något. Man kan nämligen mycket väl tänka sig att någon som är i intressegemenskap med leasegivaren (exempelvis leasegivarens moderbolag) ställer ut en restvärdesgaranti. I så fall tar koncernen som helhet en restvärdesrisk. Det är rimligt att leasegivarens skattesituation inte skall påverkas av en sådan restvärdesgaranti. Om den enda part som har ställt ut en restvärdesgaranti är en närstående till leasegivaren och det samtidigt inte förekommer någon billig option eller är fråga om en leasingtid som överstiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd skall alltså leasegivaren beskattas som för uthyrning och därför skriva av.

I avsnitt 7.2 angavs ett antal krav på beskattningsmodellen. Ett av dessa var att reglerna skall vara sådana att parterna inte skall behöva ha någon kunskap om motpartens förhållanden för att bedöma sin egen beskattningssituation. Med denna utgångspunkt går det inte att föreskriva att leasetagarens beskattning skall vara en spegelbild av leasegivarens. Det är naturligtvis rimligt att leasetagaren skall beskattas som för ägande i förening med långivning om det är han själv som har ställt ut restvärdesgaranti eller har fått den billiga optionen eller om leasingtiden överstiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd. Om det är någon annan som har ställt ut en restvärdesgaranti eller fått en billig option (såvitt avser en billig option är detta i och för sig något som är svårt att tänka sig om det inte är fråga om närstående) bör han inte beskattas som för långivning (om det inte är fråga om en leasingtid som överstiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd). Det kan ju mycket väl vara så att han inte har någon kännedom om den restvärdesgaranti eller billiga option som gör att leasegivaren skall beskattas som långivare. Ur hans synpunkt är transaktionen i detta fall mer en fråga om hyra av tillgång än om köp i förening med lån. I konsekvens med detta skall han därför få avdrag för hela leasingavgiften.

Den här lösningen innebär att det finns en situation då ingen av parterna skall skriva av på tillgången, nämligen när leasingtiden överstiger fem år men understiger 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd och tredje man har ställt ut en restvärdesgaranti eller fått en billig option. Detta är dock en naturlig följd av att parterna skall beskattas utifrån de förutsättningar som är relevanta för resp. part. Leasegivaren skall inte skriva av eftersom han i huvudsak bara tar en kreditrisk. Leasetagaren skall inte heller skriva av eftersom transaktionen ur hans synvinkel mer är fråga om hyra av tillgång än om lån av pengar och tredje man som ställt ut restvärdesgarantin skall självfallet inte skriva av eftersom han inte är ägare till tillgången.

Den här effekten medför dock inte att det uppkommer något systematiskt fel i den betydelsen att kostnaderna för invester-

ingen aldrig kommer att dras av. Eftersom leasetagaren får avdrag för hela leasingavgiften medan leasegivaren enbart beskattas för räntedelen kommer kostnaderna för den förslitning som tillgången utsätts för att kostnadsföras i ekonomin i form av avdrag för amorteringsdelen av leasingavgifterna (i stället för avskrivningar). Eftersom kurvan för oamorterat belopp buktar utåt från origo (se figur 3-2) medan kurvan för oavskrivet belopp buktar inåt mot origo (se figur 3-3) kommer kostnaderna för förslitningen emellertid att dras av i en långsammare takt än vad som hade blivit fallet vid avskrivning.

Som nämnts ovan i avsnitt 7.1 bör leasing av markinventarier över huvud taget inte beskattas som en hyrestransaktion. Konkret skall detta innebära att om ett leasingobjekt avser markinventarier skall leasetagaren skriva av och dra av räntedelen av leasingavgifterna. Leasegivaren skall bara beskattas för räntedelen.

7.6 Beräkning av leasetagarens avskrivningsunderlag och amorteringsdelen av leasingavgifterna m.m.

Promemorians förslag: När leasingavtalet ingås skall leasetagarens avskrivningsunderlag anses uppgå till leasingobjektets verkliga värde. Leasetagaren skall anses ha en skuld (leasing-skuld) på samma belopp som avskrivningsunderlaget. Ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna skall beräknas utifrån den ränta som medför att nuvärdet av minimileasingavgifterna överensstämmer med leasingobjektets verkliga värde.

I de fall leasegivaren inte skall skriva av skall han anses ha en fordran som motsvarar anskaffningsutgiften på objektet (leasingfordran). Ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna skall beräknas utifrån den ränta som medför att nuvärdet av minimileasingavgifterna överensstämmer med anskaffningsvärdet. Om leasegivaren har tillverkat objektet skall han anses ha sålt det till marknadspris.

Leasetagaren skall beräkna avskrivning på leasinginventarier skilt från avskrivning på andra inventarier. Samma avskrivningsmetod skall tillämpas för leasade som för icke leasade

inventarier. När leasegivaren beräknar avskrivning på inventarier skall bortses från bokföringsmässiga avskrivningar på inventarier som leasas ut på sådana villkor att han inte har rätt att skriva av.

I avsnitten ovan har diskuterats i vilka situationer som leasetagaren skall skriva av och därmed inte heller dra av amorteringsdelen av leasingavgifterna. Det som återstår är att gå igenom hur avskrivningsunderlaget och amorteringsdelen av leasingavgifterna bör fastställas.

Syftet är att reglerna skall ge ett så materiellt riktigt resultat som möjligt men också bli så enkla som möjligt. Beräkningar av implicit ränta och amorteringsdel av leasingavgifter m.m. är emellertid med nödvändighet komplicerade. För att det skall vara möjligt att göra sådana beräkningar krävs i praktiken att man åtminstone har tillgång till en någorlunda kraftig miniräknare eller – ännu hellre – en dator med ett kalkylprogram. Mot denna bakgrund måste kravet på enkelhet tolkas på det sättet att reglerna skall vara enkla att tillämpa under förutsättning att den skattskyldige har någon form av datorstöd till sin hjälp. Med tanke på att reglerna bara skall tillämpas på förhållandevis långa leasingavtal där värdet på det leasade objektet dessutom sannolikt är ganska högt är det rimligt att konstruera regler som i praktiken förutsätter datorstöd för att kunna tillämpas. Dessutom är det sannolikt så att i stort sett samtliga företag som kommer att tillämpa reglerna använder något deklarationsprogram som hjälp vid deklarationsarbetet. Det är rimligt att anta att tillverkarna av sådana program kommer att komplettera dem med de beräkningshjälpmedel som behövs för att tillämpningen av reglerna skall gå smidigt.

I det här avsnittet skall alltså gås igenom hur leasetagarens avskrivningsunderlag och amorteringsdelen av leasingavgifterna bör beräknas. Dessa beräkningar är emellertid en spegelbild av varandra. När man beräknar leasetagarens avskrivningsunderlag beräknar man samtidigt indirekt amorteringsdelen av leasingavgifterna och tvärt om gäller att den del av de totala leasingavgif-

terna som inte skall dras av som amorteringar skall dras av i form av avskrivningar.

I RR 6/99 (se avsnitt 3.1) finns en mekanism för att beräkna avskrivningsunderlag och amorteringsdel. Enligt denna skall man göra en jämförelse mellan objektets verkliga värde och nuvärdet av minimileasingavgifterna. Det lägsta beloppet skall användas som avskrivningsunderlag. Med minimileasingavgifter avses i princip (för leasetagaren) de leasingavgifter som han är förpliktad att betala (med undantag för variabla avgifter). Om han har lämnat en restvärdesgaranti så ingår även det garanterade restvärdet i minimileasingavgifterna. Nuvärdet skall i första hand beräknas utifrån leasingavtalets implicita ränta (dvs. den ränta som för leasegivaren medför att nuvärdet av minimileasingavgifterna och ej garanterat restvärde är lika stort som objektets verkliga värde). Eftersom denna beräkning utgår ifrån leasegivarens situation är det inte säkert att leasetagaren har kännedom om den implicita räntan. Om leasetagaren inte känner till den implicita räntan skall nuvärdeberäkningen i stället göras utifrån hans marginella låneränta.

Förpliktelsen att i framtiden betala leasingavgifter skall redovisas som en skuld. Leasingavgifterna skall delas upp på en del som anses utgöra ränta och en del som anses utgöra amortering på den skuld som skall redovisas. Räntedelen fördelas över leasingperioden så att varje redovisningsperiod belastas med ett belopp som motsvarar en fast räntesats på den under respektive period redovisade skulden. Amorteringsdelen skall naturligtvis redovisas som en minskning av skulden.

Enligt rekommendationen skall alltså avskrivningsunderlaget beräknas till det lägsta av objektets verkliga värde och nuvärdet av minimileasingavgifterna. Nuvärdet skall beräknas enligt leasegivarens implicita ränta eller leasetagarens marginella låneränta. I de fall objektet redovisas till nuvärdet av minimileasingavgifterna skall diskonteringsräntan användas för att beräkna ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna. Rekommendationen är emellertid inte tydlig beträffande hur denna beräkning skall gå till när objektet redovisas till det verkliga värdet (pga. att nuvär-

det är högre). Detta kan bli fallet när leasingavgifterna har beräknats utifrån en ränta som är högre än leasetagarens marginella låneränta men leasetagaren känner inte till den implicita räntan (som denna definieras). Eftersom han inte känner till den implicita räntan skall nuvärdeberäkningen göras utifrån den marginella låneräntan vilket kommer att leda till ett belopp som är högre än det verkliga värdet. Eftersom nuvärdet av minimileasingavgifterna är högre än det verkliga värdet skall det verkliga värdet användas som avskrivningsunderlag. Rekommendationen ger inte svar på frågan enligt vilken ränta som ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna skall beräknas i detta fall. Rekommendationen behandlar inte heller frågan om hur upphörande av leasingavtal skall hanteras.

RR 6/99 föreskriver alltså en någorlunda komplicerad beräkningsmodell och förefaller inte vara heltäckande. Frågan är därför om det inte går att förenkla modellen med bibehållet krav på ett materiellt riktigt resultat.

Eftersom syftet är att reglerna skall vara neutrala i förhållande till om leasetagaren hade köpt tillgången och länefinansierat den förefaller det inte nödvändigt att göra en nuvärdeberäkning av minimileasingavgifterna. I stället skulle man alltid kunna använda objektets verkliga värde som avskrivningsunderlag. Ett lika stort belopp skulle anses utgöra en skuld avseende framtida leasingavgifter (leasingkund). Utifrån objektets verkliga värde och minimileasingavgifterna (inklusive av leasetagaren garanterat restvärde eller lösenpris för option) kan en implicit ränta beräknas. Den ränta som medför att nuvärdet av minimileasingavgifterna är lika med objektets verkliga värde skulle sedan användas för att beräkna ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna.

För leasegivaren bör ett motsvarande synsätt tillämpas. Leasegivaren skall anses ha en fordran (leasingfordran) som uppgår till hans anskaffningsutgift för objektet. Amorteringsdelen av leasingavgifterna skall beräknas utifrån den ränta som medför att nuvärdet av minimileasingavgifterna överensstämmer med leasingobjektets verkliga värde.

Ytterligare en fråga som måste lösas är hanteringen när leasegivaren inte har köpt objektet utan tillverkat det. Det synsätt som den föreslagna modellen för beskattning av leasingtransaktioner bygger på är att om ett objekt leasas ut på sådana villkor att leasegivaren endast tar en kreditrisk skall transaktionen beskattas som utlåning av pengar och inte som uthyrning av tillgång. Om leasegivaren har tillverkat objektet bör naturligtvis samma synsätt tillämpas. En konsekvens av detta blir att om objektet leasas ut på sådana villkor att leasegivaren inte skall skriva av skall han anses ha sålt det till marknadspris. Samma belopp skall anses utgöra leasingfordran.

Avskrivningar på inventarier beräknas på den totala stocken av inventarier som ägaren har (det är alltså inte individuell avskrivning). Beträffande den räkenskapsenliga avskrivningsmetoden gäller vidare ett starkt samband mellan redovisning och beskattning på så sätt att den avskrivning som görs i deklarationen måste överensstämma med den som görs i bokföringen. De här föreslagna reglerna innebär att sambandet mellan redovisning och beskattning bryts beträffande sådana inventarier där leasegivaren inte skall skriva av resp. där leasetagaren skall skriva av. Mot den bakgrunden förefaller det lämpligt att behandla leasinginventarier som en grupp för sig när leasetagaren beräknar avskrivningarna. Leasetagaren bör dock inte få tillämpa 30-regeln för ej leasade inventarier och 20-regeln för leasade inventarier eller tvärt om. Samma avskrivningsmetod bör tillämpas för de båda grupperna.

Eftersom leasegivaren är ägare till objektet skall det redovisas som tillgång i hans balansräkning. I det civilrättsliga bokslutet skall han därför rimligtvis skriva av på dem. För att man skall få tillämpa den räkenskapsenliga avskrivningsmetoden krävs att man gör samma avskrivning i bokslutet och i deklarationen. Utan någon specialregel skulle leasegivaren kunna gå miste om rätten till räkenskapsenlig avskrivning. Detta är självfallet inte avsikten. Vid beräkning av avskrivning enligt den räkenskapsenliga avskrivningsmetoden bör man därför bortse från bokföringsmässiga avskrivningar som har gjorts på inventarier som

leasas ut på sådana villkor att leasegivaren inte skall ha rätt att skattemässigt skriva av på dem.

7.7 Upphörande av leasingavtal

Promemorians förslag: När leasingavtalet upphör skall leasetagaren anses ha sålt inventariet. Som skattepliktig intäkt skall han ta upp kvarstående leasingskuld och belopp som betalas med stöd av vinstdelningsavtal eller liknande. Från detta belopp skall avdrag göras för belopp som han har betalat på grund av en restvärdesgaranti eller lösenpriset för option som han utnyttjar. Ett belopp motsvarande den skattepliktiga intäkten får dras av om avskrivningsunderlaget samtidigt minskas med samma belopp.

Om leasetagaren i samband med slutuppgörelsen förvärvar inventariet med stöd av en restvärdesgaranti eller option skall han ta upp en intäkt på ett belopp motsvarande anskaffningsutgiften. Ett belopp som motsvarar den särskilda intäkten får dras av om avskrivningsunderlaget minskas i motsvarande mån. Inventariet skall anses anskaffat vid den tidpunkt då han hade rätt att skriva av med stöd av reglerna om leasinginventarier.

Leasegivaren skall beskattas för försäljningslikviden och dra av kvarstående leasingfordran.

Leasetagarens beskattning

Utgångspunkten för reformen är att reglerna skall vara neutrala mellan alternativen att man lånar pengar och köper tillgången själv resp. leasar den på sådana villkor att leasegivaren i huvudsak endast tar en kreditrisk. Det är mot denna bakgrund som leasetagaren skall skriva av i vissa fall. I konsekvens med detta synsätt bör – i de fall leasetagaren skriver av – leasingavtalets upphörande skattemässigt behandlas som en försäljning.

Antag att ett leasingavtal löper på sju år, att tillgångens verkliga värde vid leasens början är 100 och leasetagaren garanterar ett restvärde på 30. I detta fall skall leasetagaren skriva av och avskrivningsunderlaget uppgår till 100. Eftersom det garanterade restvärdet är 30 kommer amorteringsdelen av leasingavgifterna att sammanlagt uppgå till 70. Vid leasingavtalets slut kommer han därför att ha en leasingskuld på 30.

Eftersom avskrivningsunderlaget uppgår till 100 kommer hela utgiften för tillgången att kostnadsföras i form av avskrivningar. Om leasetagaren måste fullgöra sitt åtagande enligt restvärdesgarantin skall han därför inte få avdrag för utgiften för fullgörandet. Utgiften för åtagandet enligt restvärdesgarantin skall i stället behandlas som en avbetalning på leasingskulden. Om leasetagaren inte behöver fullgöra sitt åtagande enligt restvärdesgarantin (eftersom tillgången säljs till en utomstående för ett minst lika stort belopp) innebär det de facto att han har dragit av 30 "för mycket" i form av avskrivningar. De sammanlagda amorteringarna har ju bara – med facit i hand – uppgått till 70. Det finns självfallet ingen anledning att riva upp gamla taxeringar utan "felet" bör rättas till på så sätt att den kvarstående leasingskulden tas upp som skattepliktig inkomst. Det hela kan också uttryckas på så sätt att eftersom amorteringsdelen av leasingavgifterna fastställdes med beaktande av det garanterade restvärdet på 30 har räntedelen av leasingavgifterna (dvs. den avdragsgilla delen) varit för stora. Om man från början hade vetat att restvärdesgarantin inte skulle behöva utnyttjas borde den implicita räntan ha beräknats utifrån ett restvärde på noll vilket hade gett en mindre räntedel av leasingavgifterna.

Samma resonemang bör naturligtvis tillämpas beträffande lösenpris för optioner. Om leasetagaren köper tillgången med stöd av en option skall denna utgift – när man bedömer skattekonsekvenserna av leasen – behandlas som en avbetalning på leasingskulden. Eftersom modellen bygger på att ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna skall beräknas utifrån den ränta som gör att nuvärdet av minimileasingavgifterna överensstämmer med objektets verkliga värde kommer hela skulden att amorteras

om leasetagaren inte har ställt ut någon restvärdesgaranti eller fått en billig option.

Det förekommer att en leasetagare sköter om försäljningen av objektet till tredje man för leasegivarens räkning. För detta brukar viss provision utgå. En sådan provision skall naturligtvis beskattas.

Den här diskussionen leder fram till att följande modell bör användas för leasetagarens beskattning i samband med att leasingavtalet upphör.

Som skattepliktig intäkt skall leasetagaren ta upp den kvarstående leasingkulden (avseende det aktuella objektet) och belopp som han erhåller med stöd av vinstdelningsavtal eller liknande. Avdrag skall göras för belopp som utbetalats med stöd av en restvärdesgaranti eller för lösenpriset när en option utnyttjas.

När ett företag säljer inventarier leder detta inte till omedelbar beskattning om avskrivningsunderlaget för övriga inventarier reduceras med ett belopp motsvarande försäljningsintäkten. För att reglerna beträffande leasinginventarier skall bli neutrala jämfört med ägande bör motsvarande gälla för dem. Ett eventuellt positivt saldo vid beräkningen ovan bör därför få minska avskrivningsunderlaget i stället för att tas upp omedelbart. Eftersom avskrivning på leasinginventarier skall beräknas för sig förefaller det enklast att föreskriva att det är detta avskrivningsunderlag som skall minskas i första hand. Om avskrivningsunderlaget för leasinginventarier inte räcker för att balansera hela det positiva saldot bör den överskjutande delen få minska avskrivningsunderlaget för övriga inventarier.

Den här föreslagna modellen kan tillämpas oavsett när leasingavtalet upphör. Om parterna kommer överens om att avtalet skall upphöra i förtid bör den kvarstående leasingkulden tas upp. Omedelbar beskattning kan dock undvikas om avskrivningsunderlaget minskas i motsvarande mån.

Hittills har bara diskuterats hur beskattningen skall gå till i det icke kopplade området när leasingavtalet upphör. Om leasetagaren köper tillgången i samband med slutuppgörelsen berörs även det kopplade området. I bokföringen kommer leasetagaren att

aktivera anskaffningsutgiften. Om leasetagaren köper tillgången med stöd av en restvärdesgaranti eller option innebär den valda lösningen beträffande det icke kopplade området att detta belopp redan har dragits av. Detta följer av att det garanterade restvärdet eller lösenpriset för optionen har beaktats när ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna fastställdes. I exemplet ovan uppgår anskaffningsutgiften till 100 varav 70 utgörs av amorteringsdelen av leasingavgifterna och 30 utgörs av det garanterade restvärdet. Hela anskaffningsutgiften på 100 har dragits av i form av avskrivningar.

Eftersom ett belopp motsvarande det garanterade restvärdet redan har dragits av i det icke kopplade "leasingssystemet" blir det materiellt fel om leasetagaren skall få dra av samma belopp igen i form av avskrivningar i "det vanliga systemet". Beloppet utgör dock det anskaffningsvärde som skall redovisas i bokföringen och vara föremål för civilrättsliga avskrivningar. För att den skattskyldige inte skall gå miste om rätten att använda räkenskapsenlig avskrivning bör han ta upp en särskild intäkt motsvarande anskaffningsutgiften. Ett belopp som motsvarar den särskilda intäkten bör få dras av om avskrivningsunderlaget minskas i motsvarande mån. Vid beräkning av avskrivning enligt 20-regeln bör inventariet anses anskaffat vid den tidpunkt då han hade rätt att skriva av med stöd av reglerna om leasinginventarier. Med denna lösning medför den särskilda intäkten inte någon effektiv beskattning oavsett om den skattskyldige tillämpar 30- eller 20-regeln. Han kommer inte heller att kunna göra dubbla avdrag för samma kostnad. Därmed är han i samma situation som om han hade köpt inventariet när leasingavtalet ingicks.

Leasegivarens beskattning

För leasegivaren bör ett liknande synsätt tillämpas i de fall han inte skriver av. I dessa fall skall hans beskattningskonsekvenser vara desamma som för långivning. När leasingavtalet ingås skall han anses ha en fordran avseende anskaffningsutgiften. Denna fordran amorteras successivt. När leasingavtalet upphör och till-

gången säljs skall detta behandlas som en amortering på fordringen. Om försäljningspriset avviker från fordringens oamorterade belopp skall mellanskillnaden tas upp resp. dras av.

7.8 Sale and lease back

Promemorians förslag: En sale and lease back-transaktion som genomförs direkt eller indirekt mellan närstående parter skall inte behandlas försäljning i kombination med hyra.

En sale and lease back-transaktion innebär att ett företag som äger en tillgång säljer denna och hyr tillbaka den under en bestämd tid. Vanligtvis har man option på att köpa tillbaka den till ett i förväg bestämt pris som regelmässigt understiger tillgångens förväntade marknadspris. Ofta sätts hyran inte utifrån marknadshyran utan är en funktion av hyrestid, ränta och restvärde. Transaktionen är vanligtvis ett rent substitut till traditionell långivning och borde därför egentligen generellt beskattas som sådan.

Ett syfte med lagstiftningen är att den skall bli så enkel som möjligt och den bör därför inte kompletteras med regler i onödan. Den modell som valts i denna PM som innebär att förekomsten av restvärdesgarantier och billiga optioner skall medföra att transaktionen beskattas som långivning torde i normalfallet räcka för att förhindra skattedrivna sale and lease back-transaktioner. Visserligen skulle det gå att göra en sådan transaktion med en löptid som understiger fem år och få den beskattad som en hyrestransaktion men de potentiella skattevinstererna är förhållandevis så små att det sannolikt inte är kommersiellt intressant att göra sådana transaktioner mellan oberoende parter.

När det gäller parter som är närstående till varandra är läget dock ett annat. Man kan mycket väl tänka sig att närstående företag i olika länder gör en sale and lease back-transaktion trots att de potentiella vinsterna är jämförelsevis små. Just på grund av att de är närstående kan de ha kontroll i båda ändarna av transaktionen och ställer därför inte samma krav på riskpremie som

fristående parter gör. Dessutom innebär närståendeförhållandet att vissa avtalsvillkor kan vara underförstådda. Man kan mycket väl genomföra en transaktion på ganska lång tid (dock kortare än 75 % av tillgångens förväntade ekonomiska livslängd) som formellt inte innehåller några restvärdesgarantier eller billiga optioner. I praktiken kan det dock vara uteslutet att lämna tillbaka tillgången till den formelle ägaren efter hyrestidens utgång. Förfarandet kan också vara ett led i att utnyttja att lagstiftningen skiljer sig åt i olika länder vilket kan medföra en double dip-situation. En eventuell double dip minskar naturligtvis kravet på riskpremie ytterligare.

Mot denna bakgrund bör sale and lease back-transaktioner mellan närstående parter över huvud taget inte beskattas som en försäljning i kombination med hyra. För att det inte skall gå att kringgå regeln bör den även gälla transaktioner som indirekt sker mellan närstående på exempelvis så sätt att ett finansbolag formellt köper tillgången och säljer den vidare till den närstående parten för att sedan hyra tillbaka den från denne och slutligen vidareuthyra den till den ursprunglige ägaren.

8 Konsekvenser av leasingreglering för offentliga finanser

I detta avsnitt redovisas beräkningar för de offentliga finanserna av de regler som föreslås för leasing. Utfallet av sådana beräkningar beror av de långsiktiga beteendeeffekter som regleringen medför och är därför i hög grad beroende av de antaganden som ligger till grund för beräkningarna.

8.1 Beräkning av leasingavgift

Beräkningsmässigt är det möjligt att dela upp ett leasingprojekt på två delar, en finansieringsdel och en tillgångsdel. Leasingavgiften måste minst uppgå till det negativa betalningsflöde som uppkommer i dessa två delar, för att leasegivaren ska ha ett positivt kassaflöde. Utgångspunkten vid beräkning av leasingavgiften blir därför en kassaflödesanalys av de in- och utflöden som är förenade med leasingprojektet.

8.1.1 Finansiering

Leasegivaren finansierar köpet av tillgången med ett annuitetslån. Ett annuitetslån är utformat så att samma nominella belopp återbetalas vid samtliga tillfällen under lånets löptid. Varje återbetalningsbelopp består av en del ränta och en del amortering, där andelen amortering ökar över tiden. Återbetalningen (annuiteten), A , i ett annuitetslån ges av:

$$(1) \quad A = \frac{rL(1+r)^n}{(1+r)^n - 1}$$

Lånet medför ett inflöde motsvarande lånebeloppet, L . Lånet ger vidare upphov till utflöden, A , under n år i form av ränta, r , och amorteringar. Genom att räntan är en avdragsgill kostnad reduceras leasegivarens inkomstskatt med 28 procent av räntekostnaden. I en kassaflödesanalys betraktas en sådan reducerad skatteinbetalning som ett inflöda. Nettoutflödet för finansieringen motsvarar därmed räntan efter skatt plus amortering.

8.2 Tillgången

Leasegivaren anskaffar tillgången vilket ger ett omedelbart utflöde motsvarande hela anskaffningsvärdet. Normalt tillåter avskrivningsreglerna att tillgången skattemässigt skrivs av snabbare än vad som motsvaras av faktisk värdeminskning. Avskrivningarna betraktas i sig inte som ett flöde. Däremot ger avskrivningarna upphov till inflöden då de reducerar leasegivarens bolagsskatt under avskrivningstiden.

Sammantaget ger dessa två delar leasegivarens totala nettoutflöde under leasingperioden. Nuvärdet av detta nettoutflöde måste motsvaras av nuvärdet av de inbetalda leasingavgifterna efter bolagsskatt för att leasegivaren inte ska göra förlust. Leasingavgiften är normalt en annuitet. Den nominella leasingavgiften före skatt kan beräknas genom att nuvärdet av leasegivarens totala nettoutflöde divideras med summan av leasegivarens årliga diskonteringsfaktor under löptiden och räknas upp med den effektiva bolagsskattesatsen. Dividerad med antalet år som löptiden omfattar, framkommer den årliga, nominella leasingavgiften före skatt som exakt motsvarar nuvärdet av leasegivarens totala nettoutflöden efter skatt. Leasingavgiften före skatt, LA , per period, n , kan därmed formuleras som:

$$(2) \quad LA = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{NU_t}{(1+r(1-\tau))^t}}{\sum_{t=1}^n \left(\frac{1}{1+r(1-\tau)}\right)^t} \times \frac{1}{n(1-\tau)}$$

Där NU anger det totala nettoutflödet efter skatt i varje period, t , och, τ , är den effektiva bolagsskattesatsen.

Baserat på den genom (2) framräknade leasingavgiften, är det möjligt att analysera skillnaderna mellan leasing och lånefinansiering för de offentliga finanserna. Valet mellan leasing- och lånefinansiering har enbart finansiella effekter om

leasetagaren inte befinner sig i svensk skatteposition. Då leasingavgiften i sin helhet är en skattepliktig inkomst kommer den skattesubvention som uppkommer genom avskrivningsreglernas utformning, till viss del, att motverkas av skatteintäkter från leasingavgiften. Nuvärdet av skillnaden mellan skattebortfallet och skatteintäkten från leasingavgiften utgör den finansiella skillnaden mellan leasing och ett lånefinansierat köp.

Det finns ett antal faktorer i ett leasingkontrakt som ökar skattebortfallet vid leasing i jämförelse med lån. Framst påverkar valet av löptid för leasen och om ett garanterat restvärde används. Restvärdet medför att tillgången inte amorteras ner helt under löptiden utan delvis betalas efter löptidens slut. Skatteintäkterna påverkas också av hur skattekrediten fördelas mellan leasegivare och leasetagare. Också räntan påverkar värdet av skattebortfallet. Slutligen är det möjligt att påbörja leasen sent på ett år, vilket medför en omedelbar första avskrivning som ökar värdet av avskrivningen.

8.3 Löptidsgräns för undantag från föreslagna regler

Den reglering av leasing som föreslås försämrar möjligheterna att använda leasing i avsikt att utnyttja skatteregler på ett otillbörligt sätt. I en majoritet av leasingavtalen baseras valet av leasing som finansieringsform sannolikt på helt andra överväganden. Avsikten är att dessa leasar, ofta med relativt korta löptider och mindre belopp, inte ska beröras av lagförslaget. Samtidigt måste lagförslaget medföra avsedd begränsning.

Avvägningen mellan att å ena sidan effektivt förhindra otillbörlig användning av leasing och å andra sidan undvika inskränkningar för vanligt förekommande leasar bör vara möjlig genom att leasar med en löptid som understiger en viss period (enligt förslaget fem år) inte berörs av lagstiftningen.

Som tidigare beskrivits medför leasingfinansiering ett skattebortfall endast då leasetagaren inte befinner sig i svensk skatteposition. Det är därför endast den situationen som beaktas här. Tabell 1 visar nuvärdet av totalt skattebortfall i förhållande till ett lånefinansierat köp i procent av tillgångens anskaffningsvärde under olika antaganden. För att effekterna på skatteintäkter enbart ska härröra från skattemässiga skillnader mellan leasing och lån antas genomgående att räntan som leasegivaren betalar för sin finansiering och leasetagarens alternativa låneränta är densamma.

Benchmarkfallet i tabell 1 representerar ett leasingprojekt baserat på de antaganden som offentlig-finansiellt är minst skadligt. Övriga fall är förknippade med förändringar av benchmarkfallet som försämrar det statsfinansiella utfallet. Som framgår av tabellen är skatteintäkterna i benchmarkfallet, i vissa fall, högre vid leasing än vid lån, trots att leasetagaren inte befinner sig i skatteposition. Den korta löptiden medför att värdet av skattekrediten understiger skatteintäkten från

Tabell 1: Nuvärdet av relativt skattebortfall i procent av tillgångens anskaffningsvärde för löptider mellan 5 och 8 år.

Fall		5 år	6 år	7 år	8 år
Benchmark:	Totalt:	0,10%	-0,54%	-1,16%	-1,78%
	Per år*:	0,02%	-0,09%	-0,17%	-0,22%
Leasen påbörjas i slutet	Totalt:	-1,15%	-1,78%	-2,41%	-3,02%
	Per år*:	-0,23%	-0,30%	-0,34%	-0,38%
Optimal avskrivning tillämpas:	Totalt:	-0,48%	-1,12%	-1,74%	-2,36%
	Per år*:	-0,10%	-0,19%	-0,25%	-0,30%
50 % restvärde, (Avskr. enl. 30%-regeln):	Totalt:	-2,63%	-3,40%	-4,14%	-4,85%
	Per år*:	-0,53%	-0,57%	-0,59%	-0,61%
50 % restvärde, (Optimal avskr.):	Totalt:	-1,60%	-2,46%	-3,28%	-4,06%
	Per år*:	-0,32%	-0,41%	-0,47%	-0,51%
Hela skattekrediten tillfaller leasetagaren:	Totalt:	0,14%	-0,68%	-1,50%	-2,29%
	Per år*:	0,03%	-0,11%	-0,21%	-0,29%
Sämsta fall, 50% restvärde :	Totalt:	-4,40%	-5,44%	-6,43%	-7,38%
	Per år*:	-0,88%	-0,91%	-0,92%	-0,92%
Sämsta fall, 100% restvärde :	Totalt:	-7,34%	-8,58%	-9,75%	-10,86%
	Per år*:	-1,47%	-1,43%	-1,39%	-1,36%

(a) Följande räntesatser används:

- Kalkylränta i leasen är 6,04 % och diskonteringsränta är 5,54 %

(b) I benchmarkfallet görs följande antaganden:

- Leasingprojektet påbörjas första januari, avskrivning sker enligt huvudregeln och tillgångens restvärde är noll vid löptidens slut.
- Hela skattekrediten tillfaller leasegivaren vilket innebär att leasetagaren är indifferent mellan leasing och lån.

(c) "Sämsta fall" inkluderar samtliga, i tabellen, redovisade avvikelser från benchmarkfallet baserade på avskrivningar enligt huvudregeln.

(*) Genomsnitt per år.

leasingavgiften. Vidare framgår att restvärden i leasingkontrakt är den främsta anledningen till att leasing ger upphov till ett ökat skattebortfall. Ett restvärde medför att leasingavgiften sjunker under löptiden till förmån för en högre sista betalning. Nuvärdet av den totala skatteintäkten blir därmed lägre genom att en större andel av skatteintäkten är kopplad till slutbetalningstidpunkten.

Något förvånande är att vid korta leasar med restvärde medför avskrivning enligt huvudregeln ett större statsfinansiellt bortfall än en "optimal" avskrivningsstrategi. Denna effekt beror på att vid beräkningarna antas att leasegivare med fler tillgångar enbart tillämpar huvudregeln för skattemässiga avskrivningar. Om leasegivaren däremot är ett single-purpose bolag kommer leasegivaren istället alternera mellan huvudregeln och kompletteringsregeln, beroende på vilken avskrivningsregel som är förmånligast. Därmed styr antagandet om avskrivningsmetod även valet av typ av leasegivare (med avseende på tillgångar), vilket medför den förändring i skattebortfall som uppkommer när vi byter avskrivningsmetod. Orsaken är att single-purpose bolag (som alternerar mellan avskrivningsmetoderna) beskattas omgående för hela restvärdeslikviden, medan ett multi-purpose bolag (som genomgående tillämpar huvudregeln) enbart beskattas för 30 procent av kvarvarande restvärde under ett antal år (15 år i modellen).

I tabell 1 redovisas även två "sämsta fall". I motsats till benchmarkfallet avser dessa fall att representera ett leasingprojekt baserat på antaganden som offentlig-finansiellt är mest ogynnsamma och utgör som sådana en övre gräns för storleken på skattebortfallet. På leasingprojekt som löper mellan 5 och 8 år kommer sannolikt nuvärdet av det totala skattebortfallet inte att överstiga 10,36 procent av den leasade tillgångens anskaffningsvärde, givet en statslåneränta på 5,54 procent.

Valet av övre löptidsgräns för undantag från leasingreglerna bör vara en avvägning mellan fördelning av löptider inom den totala leasingstocken och storleken på det skattebortfall som kan

uppstå givet att leasing används i syfte att utnyttja skattereglerna.

8.4 Offentlig-finansiella konsekvenser

En beräkning av de offentlig-finansiella konsekvenserna av förslaget måste baseras på en rad antaganden. Förslaget medför flera tänkbara effekter på leasingprojekt med långa löptider och med leasetagare som inte befinner sig i skatteposition. Vissa leasingprojekt torde inte alls genomföras efter regelförändringen, vilket reducerar skattebortfallet. Andra leasingprojekt kommer att genomföras med samma villkor även efter regeländringen, men med en maximal löptid på 5 år. Den kortare löptiden reducerar skattebortfallet. Det är vidare troligt att vissa projekt kommer att löpa över samma period som med nuvarande regler, men med leasingvillkor anpassade till de regler som föreslås. En anpassning till de nya reglerna kommer att medföra en ökad risk för leasegivaren, för vilken krav på viss kompensation torde uppkomma. Ett sådant kompensationskrav medför högre leasingavgifter trots oförändrade kostnader för leasegivaren. Därmed reduceras skattebortfallet på dessa leasingprojekt. Som helhet torde förslaget ha en budgetförstärkande eller, i sämsta fall, en budgetneutral effekt.

8.4.1 Underlag för beräkning

De offentlig-finansiella effekterna av förslaget är kopplade till leasingprojekt där leasetagaren inte befinner sig i skatteposition, med en löptid som i dagsläget överstiger fem år och som med förslaget kommer att förändras eller helt upphöra.

Utifrån de uppgifter som finns tillgängliga och som redovisas i tabell 2 uppgick det bokförda värdet på leasade tillgångar ägda av svenska finansbolag till 86,3 miljarder kronor. Fördelningen av löptider och leasetagare har hämtats från under året påbörjade leasingprojekt.

Av tillgångarna i under året påbörjade leasingprojekt leasas 60 procent av leasetagare som är i svensk skatteposition. Dessa leasingprojekt orsakar inget bortfall i skatteintäkter i förhållande till ett lånefinansierat köp, då möjligheten till skattemässig avskrivning i dessa fall även föreligger vid köp av tillgången. Övrig leasing motsvarar ca 40 procent av tillgångarna och antas vara leasade av leasetagare som antingen är utländska eller av annan anledning inte befinner sig i svensk skatteposition. Det är enbart dessa leasingprojekt som vid avsaknaden av regler medför ett offentlig-finansiellt bortfall i förhållande till ett lånefinansierat köp.

I brist på annan information antas att fördelningen över leasetagare och löptider är densamma för hela leasingstocken som för dessa under året påbörjade projekt.

Tabell 2: Omfattning av leasing från svenska finansbolag 00-12-31

	Värde, mnkr
Bokfört värde på leasade tillgångar, totalt:	86 307
<u>Uppdelning utifrån kundkategori</u>	
Leasing till inhemsk privat sektor (59,4 %):	51 266
Leasing till inhemsk offentlig sektor (17 %):	14 672
Leasing till utlandet (23,6 %)*:	20 368
<u>Uppdelning utifrån löptid</u>	
1-5 år (80 %):	69 046
6-10 år (17 %):	14 672
Mer än 11 år (3 %):	2 589

Källa: Statistik från bankernas finansbolag 1999 och SCB

*Andelen leasing till utlandet bygger på en uppgift från 991231.

Tabell 2 inkluderar enbart leasing från svenska finansbolag. Det förekommer även att andra företag än finansbolag agerar som leasegivare. Till exempel förekommer det att tillverkningsföretag använder leasing som ett alternativ till försäljning och själva verkar som leasegivare. Det finns också

exempel på att bolag upprättas enbart i syfte att agera leasegivare vid leasing av enskilda större objekt. Dessvärre saknas helt information om omfattningen på leasing där leasegivaren inte är ett svenskt finansbolag.

Baserat på informationen om under året påbörjade projekt antas i beräkningarna att 20 procent av leasingprojekten med leasetagare som inte befinner sig i skatteposition har löptider över fem år. Som framgår av tabell 3 beräknas därmed det bokförda värdet på tillgångarna till ca 4,3 miljarder kronor för de leasingprojekt som berörs av lagstiftningen och som kan medföra en budgetförstärkning.

Tabell 3: Leasing till leasetagare som inte är i skatteposition

	Värde, mnr
Bokfört värde på leasade tillgångar, totalt:	86 307
Leasetagare som ej är i skatteposition, (20,6 %):*	17 779
Andel av dessa med löptider över 5 år, (20 %):*	3 556
<u>Motsvarande vid ikraftträdandeåret 2003**:</u>	<u>4 303</u>

* Beräknat utifrån information om andelen i leasingprojekt som påbörjats under år 2000.

** Baserat på antagandet att stocken ökar med i genomsnitt 10 % per år.

Det kan även förekomma att leasar med löptider som understiger 5 år är förenade med avtal om förlängning efter löptidens slut, vilket i praktiken medför löptider som överstiger 5 år. Denna typ av leasar ingår inte i beräkningarna.

8.4.2 Beräkning av offentlig-finansiella effekter

Genom att leasingprojekt med löptider upp till 5 år enligt förslaget bör undantas från reglering, kommer vissa leasingprojekt att också fortsättningsvis medföra ett visst skattebortfall i relation till ett länefinansierat köp. Beräkningen

av de finansiella konsekvenserna baseras på antagandet att hälften av leasingprojekten som utan reglering hade fått en löptid på mer än fem år, kommer att få en löptid på maximalt fem år efter förslaget ikraftträdande. Att projekten till viss del fortgår med en kortare löptid medför att förslaget positiva offentlig-finansiella effekter reduceras något.

Utöver de antaganden som avser underlagets storlek är det nödvändigt med ytterligare antaganden om leasingprojektens utformning. För leasingprojekt med en löptid mellan 6 och 10 år antas att 20 procent löper på 6 år, 20 procent löper på 7 år osv. Vidare antas att samtliga projekt med en löptid över 10 år har en löptid på 11 år.

Övriga antaganden:

- Leasegivare och leasetagare delar ömsesidigt på skattekrediten.
- 50 procent av leasingkontrakten utgörs av full pay-out leasar.
- 50 procent av leasingkontrakten har ett restvärde på 20 procent av anskaffningsvärdet.
- Leasegivaren gör skattemässig avskrivning enligt huvudregeln.
- Leasegivarens kalkylränta och leasetagarens låneränta är 6,04 %.
- Statens diskonteringsränta: 5,54 %
- Effektiv bolagsskatt är 26,7 %

Leasingavgifterna är annuiteter och utgörs därmed av samma årliga, nominella belopp. Kostnadsstrukturen har ett annorlunda utseende, med höga avskrivnings- och räntekostnader under de första tre åren. Kostnadsstrukturens utseende beror på att de skattemässiga avskrivningarna är stora under de första tre åren. Därmed understiger leasingavgiften kostnaderna hos leasegivarna under de första tre åren. Under förutsättning att leasegivaren är i skatteposition antas att dessa förluster omedelbart kan kvittas mot vinster som uppkommer i den övriga leasingstocken. Från år

4 är intäkterna, i form av leasingavgifter, större än kostnaderna för avskrivning och ränta, vilket genererar ett överskott och positiva skatteintäkter. Nuvärdet av dessa skatteintäkter understiger dock nuvärdet av det skattebortfall som uppkom under de första tre åren.

Den offentlig-finansiella effekten av regeländringen följer av att den skattecredit som uppkommer genom skillnaden mellan avskrivning/amortering och leasingavgiften reduceras. Vid gjorda antaganden och vid en i tiden oförändrad leasingstock beräknas den föreslagna regeländringen varaktigt reducera nuvärdet av skattebortfallet från leasing i förhållande till ett lånefinansierat köp med 120 miljoner kronor per år. Den varaktiga effekten får fullt genomslag efter ca 11 år.

Att beräkna den kassamässiga effekten av förslaget är svårt. Varje år omsätts ett antal projekt medan projekt med längre löptider löper vidare. Den kassamässiga effekten av regeländringen innebär att leasingavgiften i nya leasingprojekt kommer att vara högre än vad den är med nuvarande regler, vilket reducerar det initiala skattebortfallet och därmed värdet av skattecrediten.

Beräkningarna innefattar inte annan leasing än den från finansbolagen. Att inkludera sådan leasing i beräkningarna torde ha en ytterligare positiv effekt på skatteintäkterna. Genom de nya reglerna kommer dock vissa svenska leasetagare i skatteposition få möjlighet att göra avskrivningar på vissa tillgångar leasade från utlandet, vilket kommer att medföra en negativ effekt på skatteintäkterna. Storleken på den sammantagna effekten av dessa två fall är dock svårbedömd. Det förefaller dock sannolikt att den negativa effekten inte torde komma att överstiga en budgetförstärkning om 120 miljoner per år varför förslaget som helhet torde medföra viss budgetförstärkning.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

18 kap.

1 §

I paragrafen tas in ett nytt stycke för att markera att ägaren till ett leasingobjekt inte alltid skall skriva av. De närmare bestämmelserna om detta finns i 18 a kap.

7 a §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.7. Se även kommentaren till 18 a kap. 23 §.

14 §

För att en skattskyldig skall få tillämpa den räkningsenliga avskrivningsmetoden krävs att han gör samma avskrivningar i bokföringen som i deklarationen. Eftersom en leasegivare äger leasingobjektet skall han ta upp det i sin balansräkning och göra civilrättsliga avskrivningar. Enligt 18 a kap. finns det situationer då en leasegivare inte skall göra skattemässiga avskrivningar. För att han inte skall gå miste om rätten att tillämpa den räkningsenliga avskrivningsmetoden behövs därför en bestämmelse om att man skall bortse från de bokföringsmässiga avskrivningar han har gjort avseende sådana inventarier som han inte har rätt att skriva av på skattemässigt.

18 a kap*1 §*

Paragrafen anger kapitlets tillämpningsområde.

2–8 §§

I paragraferna definieras vissa begrepp som används i kapitlet.

9 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.1 och 7.5.

10 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.4. En förutsättning för att leasegivaren skall skriva av enligt 18 kap. är självfallet att han äger tillgången. Detta följer dock av allmänna regler och behöver inte särskilt regleras.

11 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.1-5.

12 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.1-5.

13 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.4.

14 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.6.

15 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.6.

16 §

Bestämmelsen har i huvudsak kommenterats i avsnitt 7.6. Med verkliga värdet avses det värde som leasetagaren hade kunnat köpa objektet för. Ofta överensstämmer det med det pris som

leasegivaren erlägger (dvs. hans anskaffningsvärde). Man kan dock tänka sig att en leasegivare på grund av sin storlek kan förhandla till sig rabatter på ett sätt som leasetagaren inte har möjlighet att göra. I så fall får leasetagaren använda det pris som han själv hade kunnat köpa tillgången för som sitt skattemässiga anskaffningsvärde (vid beräkning av avskrivningar resp. ränte- och amorteringsdelen av leasingavgifterna).

17 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.6.

18 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.6.

19 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.6.

20–22 §§

I paragraferna regleras hur stor del av leasingavgifterna som skall tas upp resp. dras av när leasetagaren skriver av resp. när leasegivaren inte skriver av. I de fall leasegivaren skriver av skall beloppet tas upp resp. dras av enligt vanliga regler och periodiseras enligt god redovisningssed. Detta behöver inte särskilt regleras.

För att förstå bestämmelserna om beräkning av ränte- resp. amorteringsdel kan följande exempel användas.

Antag att leasegivaren köper ett objekt för 1 000 och att leasetagaren hade kunnat köpa objektet för samma belopp. Antag vidare att parterna den 1 januari år 1 sluter ett sjuårigt leasingavtal där leasetagaren garanterar ett restvärde på 300 och de årliga leasingavgifterna (som skall betalas vid slutet av varje år) uppgår till 143,39. I detta fall skall leasetagaren och inte leasegivaren skriva av.

Minimileasingavgifterna (enligt definitionen i 4 §) uppgår till $143,39 \times 7 + 300 = 1.303,73$ för både leasetagaren och leasegivaren. Vid räntan 6 % uppgår nuvärdet av dessa betalningar till 1 000 och ränte- resp. amorteringsdelen av leasingavgifterna skall

därför beräknas utifrån denna ränta under hela leasingtiden. Ränte- och amorteringsdelen kommer då för varje år att uppgå till

År	Räntedel	Amorte- ringsdel	Kvarstående skuld/fordran
1	60,00	83,39	916,61
2	55,00	88,40	828,21
3	49,69	93,70	734,51
4	44,07	99,32	635,18
5	38,11	105,28	529,90
6	31,79	111,60	418,30
7	25,10	118,30	300,00

23 §

Om exemplet ovan utvidgas till att leasetagaren köper objektet för 300 efter leasingtidens utgång skall följande gälla.

Han skall ta upp en intäkt på 300 avseende den kvarstående leasingkulden. Från detta belopp dras av 300 avseende det han betalar på grund av restvärdesgarantin. Transaktionen leder därför inte till någon beskattning i "leasingsystemet". De 300 han har betalat utgör dock hans civilrättsliga anskaffningsvärde och kommer att vara föremål för civilrättsliga avskrivningar. Detta belopp har emellertid redan skrivits av i "leasingsystemet" och av 18 kap. 7 a § framgår därför att han skall ta upp 300 som skattepliktig intäkt. Omedelbar beskattning kan undvikas om avskrivningsunderlaget minskas i motsvarande mån.

Om leasetagaren däremot inte hade behövt fullgöra sitt åtagande enligt restvärdesgarantin (och därför inte köper objektet) skulle han även då ha tagit upp 300 avseende kvarstående leasingkuld. Omedelbar beskattning kan undvikas om avskrivningsunderlaget minskas med samma belopp.

24 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.7.

25 §

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.8.

10 Konsekvensanalys

Om promemorians förslag genomförs innebär det att det införs klara och tydliga regler beträffande leasingtransaktioner. Med tanke på att det för närvarande råder osäkerhet om vad som gäller är detta positivt för företagen.

De föreslagna reglerna innebär att om löptiden är högst fem år skall transaktionen alltid skattemässigt behandlas som en hyrestransaktion. Det innebär att leasegivaren skriver av på objektet och beskattas för hela leasingavgiften. Leasetagaren får avdrag för hela leasingavgiften. Cirka 80 % av värdet av alla leasingtransaktioner (och sannolikt en ännu större andel av antalet transaktioner) beräknas omfattas av denna bestämmelse. Om avtalet löper på längre tid än fem år (eller innehåller en förlängningsklausul som medför att den maximala löptiden kan överstiga fem år) skall leasegivaren inte skriva av om han i huvudsak endast tar en kreditrisk. I de flesta fallen skall leasetagaren skriva av i stället. När leasetagaren skriver av skall han inte dra av amorteringsdelen av leasingavgifterna. Skattekonsekvenserna blir då desamma som om leasetagaren hade köpt tillgången och finansierat köpet med ett lån.

Mot bakgrund av att den stora bulken av alla leasingavtal har en löptid på fem år eller kortare är det rimligt att anta att småföretagen endast i mycket begränsad omfattning sluter leasingavtal på en längre tid. I så fall kommer de nya reglerna över huvud taget inte att få några konsekvenser för småföretagen.

I de fall småföretag ändå sluter leasingavtal med en längre löptid – samtidigt som leasegivaren inte är beredd att ta på sig en restvärdesrisk – kommer reglerna att medföra en ökad administ-

rativ börda. I dessa fall är det dock rimligt att tro att småföretag sluter avtal enligt finansbolagens standardavtal och i så fall kommer tillämpningen av reglerna ändå blir förhållandevis enkel. Detta förutsätter dock att företaget har någon form av datorstöd till sin hjälp. I dessa fall kommer sannolikt leasingavgifterna att bli högre men den förändrade skattesituationen gör att leasetagaren kommer att vara beredd att betala en högre leasingavgift. I de fall leasetagaren skall beskattas som för ägande i förening med lån blir det dessutom mycket lättare att jämföra alternativet att leasa inventarier respektive att låna pengar och köpa det själv. Det företag som inte önskar ta på sig det merarbete det innebär att beräkna avskrivningar på leasingobjekt samt ränte- och amorteringsdel av leasingavgifterna kan dessutom lätt undvika detta genom att sluta leasingavtal med en löptid på högst fem år (om inte leasegivaren är beredd att ta på sig en restvärdesrisk vill säga).

Enligt förslaget skall de nya reglerna tillämpas på leasingavtal som sluts den 1 juli 2003 eller senare. Detta gör att Riksskatteverket har god tid på sig att utarbeta informationsmaterial.